

Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
факультет історії, політології та національної безпеки
кафедра всесвітньої історії

Юрій Крамар

Ганна Хлібовська

ІСТОРИЯ КРАЇН ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ ТА
АМЕРИКИ НОВОГО ЧАСУ

Навчально-методичний посібник

Луцьк

2025

УДК 94(4-15+71/73)"16/19"(075.8)

Рекомендовано до використання в освітньому процесі та друку на засіданні кафедри всесвітньої історії факультету історії, політології та національної безпеки

*Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 6 від 18.11.2025 р.)*

Рецензенти:

***Вісин Валентин Васильович**, доктор історичних наук, професор кафедри права Луцького національного технічного університету.*

***Ленартович Олег Юрійович**, доктор історичних наук, професор кафедри історії України та археології Волинського національного університету імені Лесі Українки.*

Ю. Крамар, Г. Хлібовська

I-90 Історія країн Західної Європи та Америки нового часу. Навчально-методичний посібник для здобувачів освіти III курсу факультету історії, політології та національної безпеки Волинського національного університету імені Лесі Українки освітньо-професійної програми Середня освіта. Історія та громадянська освіта» освітнього рівня «Бакалавр». Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2025. 118 с.

У навчально-методичному посібнику вміщено робочу програму освітнього компонента «Історія країн Західної Європи та Америки нового часу», короткий зміст основних тем, термінологічний словник, тестові завдання для перевірки знань, перелік контрольних питань та літератури з освітнього компонента, складені відповідно до ОПП «Середня освіта. Історія та громадянська освіта» зі спеціальності 014.03. Середня освіта. Історія та громадянська освіта», галузі знань Освіта/Педагогіка Волинського національного університету імені Лесі Українки освітнього рівня «Бакалавр».

УДК 94(4-15+71/73)"16/19"(075.8)

© Крамар Ю.В., Хлібовська Г.М.

© Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2025

ЗМІСТ

Опис освітнього компонента.....	4
Анотація освітнього компонента.....	5
Інформаційний обсяг освітнього компонента.....	9
Структура освітнього компонента.....	25
Теми для самостійного опрацювання.....	27
Тематичний план змістових модулів.....	28
Термінологічний словник.....	37
Тестові завдання	41
Питання для підсумкового контролю.....	110
Рекомендована література та інтернет-ресурси.....	115

ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ОК)

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма здобуття освіти	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальність 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) освітньо-професійна програма Середня освіта. Історія та громадянська освіта Освітній рівень: бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання 3
		Семестр 5
ІНДЗ: немає		Лекції 36 год.
		Практичні (семінарські) 28 год.
		Самостійна робота 48 год.
		Консультації 8 год.
		Форма контролю: екзамен
Мова навчання: українська		

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Заочна форма здобуття освіти	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальність 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) освітньо-професійна програма Середня освіта. Історія та громадянська освіта Освітній рівень: бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання 3
		Семестр 5
ІНДЗ: немає		Лекції 8 год.
		Практичні (семінарські) 8 год.
		Самостійна робота 90 год.
		Консультації 14 год.
		Форма контролю: екзамен
Мова навчання: українська		

Анотація освітнього компонента

Історія країн Західної Європи та Америки Нового часу – як самостійна складова всесвітньої історії досліджує розвиток євроатлантичного регіону у Новий час. У цей період відбулося становлення світової економіки, як цілісної структури, утвердилося індустріальне суспільство та супутна йому політична організація, сформувалася євроатлантична цивілізація, яка відіграла провідну роль у процесі світового розвитку, завершився колоніальний поділ світу між провідними державами. Ці трансформації пов'язані з глибокими світоглядними змінами, винайденням книгодрукування, творенням національних держав, започаткуванням складного процесу глобалізації, покладеного Великими географічними відкриттями, виникненням дипломатії та міжнародного права. Водночас Новий час відрізнявся від попередніх періодів історії розвитком особистої свободи громадян, формування інститутів громадянського суспільства. Відтак звернення до історії регіону сприяє вивченню складних процесів становлення сучасної цивілізації.

Зміст освітнього компонента передбачає вивчення епохи, яка має ключове значення для розуміння процесу становлення сучасної західної цивілізації. ОК знайомить з основними подіями в історії держав Європи та Америки впродовж XVI – з початку XX століття, з провідними тенденціями їхнього розвитку і чинниками, що їх обумовили. Основні явища та процеси розглядаються у контексті глобальної історії. Визначається роль провідних держав в цій системі. ОК складається з двох змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Соціально-економічні, політичні та культурні трансформації у країнах Західної Європи в перехідний період від Середньовіччя до Нового часу.

Головну увагу в процесі вивчення першого періоду історії Нового часу (ранньомодерного) зосереджено на історичному розвитку країн Західної Європи та Америки впродовж другої половини XVI–XVIII ст. З'ясовуються причини та передумови генези капіталізму, соціальні наслідки капіталістичної трансформації суспільства. Розкривається роль релігійного фактору у суспільному і духовному житті народів, націй і держав. Акцентовано увагу на ментальних та світоглядних змінах у свідомості

людини західної цивілізації. Визначається роль провідних держав в системі міжнародних відносин епохи.

Змістовий модуль 2. Західноєвропейські країни і США на етапі становлення індустріального суспільства («довге» ХІХ століття).

Головним змістом цього періоду історії стала модернізація, яка охопила всі сторони життя тогочасного суспільства. Звернено увагу на культурно-цивілізаційні зміни в Європі та Америці, які здебільшого відбувалися під впливом ідеології Просвітництва. З'ясовуються світоглядні засади Просвітництва, його прояви в окремих країнах Європи та США. Розглядаються важливі проблеми міжнародних відносин кінця ХVІІІ–початку ХІХ століття: наполеонівські війни та Віденський конгрес, який витворив нову політичну мапу Європи та утвердив нову систему міжнародних відносин. Виявлено провідні тенденції цивілізаційного розвитку євро-американського світу під час та по завершенню індустріальної (промислової) революції. Виокремлено вплив соціально-економічних процесів на активізацією суспільних і революційних рухів, що знайшло відображення в перетвореннях ліберального характеру та у формуванні нових моделей суспільно-політичного устрою в Європі та США, утвердження інститутів громадянського суспільства.

Навчально-методичний посібник має таку структуру: робоча програма освітнього компонента, короткий зміст тем, термінологічний словник, тестові завдання для перевірки знань, перелік контрольних питань з освітнього компонента, список літератури. У робочій програмі вміщені теми лекційних і семінарських занять, теми, винесені на самостійне опрацювання. Окремо подані теми і плани семінарських занять з переліком необхідних для засвоєння понять і термінів. З цією ж метою у навчально-методичному посібнику вміщено глосарій.

Здобувачам освіти також запропоновано тестові завдання з окремих тем, які поділені на три рівні складності. Варіанти тестів передбачають завдання з однією правильною відповіддю, кількома правильними

відповідями, завдання на встановлення відповідності, правильної хронологічної, або логічної послідовності, завдання на встановлення причинно-наслідкових зв'язків тощо. Опрацювання здобувачами освіти тестових завдань сприятиме оптимізації їхньої самостійної роботи, допомагатиме у підготовці до проміжного та підсумкового контролю. Завешується посібник переліком рекомендованої літератури.

Abstract of the educational component

The history of Western European and American countries in the Modern Time, as an independent component of world history, examines the development of the Euro-Atlantic region in the modern era. During this period, the global economy emerged as an integrated structure, industrial society and its accompanying political organisation took root, Euro-Atlantic civilisation formed and played a leading role in global development, and the colonial division of the world among the leading powers came to an end. These transformations are associated with profound changes in worldview, the invention of printing, the creation of nation states, the beginning of the complex process of globalisation initiated by the Great Geographical Discoveries, and the emergence of diplomacy and international law. At the same time, the Modern Era differed from previous periods of history in the development of personal freedom of citizens and the formation of civil society institutions. Therefore, turning to the history of the region contributes to the study of the complex processes of the formation of modern civilisation.

The content of the educational component involves studying an era that is key to understanding the formation of modern Western civilisation. The educational component introduces students to the main events in the history of European and American states from the 16th to the early 20th century, the leading trends in their development and the factors that determined them. The main phenomena and processes are considered in the context of global history. The role

of leading states in this system is determined. The educational component consists of two content modules:

Content module 1. Socio-economic, political and cultural transformations in Western European countries during the transition period from the Middle Ages to the Modern Era.

The main focus in studying the first period of modern history (early modern) is on the historical development of Western European and American countries during the second half of the 16th–18th centuries. The causes and preconditions for the genesis of capitalism and the social consequences of the capitalist transformation of society are explored. The role of religion in the social and spiritual life of peoples, nations and states is revealed. Attention is focused on the mental and worldview changes in the consciousness of Western civilisation. The role of leading states in the system of international relations of the era is determined.

Content module 2. Western European countries and the United States at the stage of industrial society formation (the ‘long’ 19th century).

The main theme of this period in history was modernisation, which affected all aspects of society at that time. Attention is drawn to cultural and civilisational changes in Europe and America, which were largely influenced by the ideology of the Enlightenment. The worldview principles of the Enlightenment and its manifestations in individual countries of Europe and the United States are explored. Important issues of international relations at the end of the 18th and beginning of the 19th centuries are considered: the Napoleonic Wars and the Congress of Vienna, which created a new political map of Europe and established a new system of international relations. The leading trends in the civilisational development of the Euro-American world during and after the industrial revolution have been identified. The influence of socio-economic processes on the intensification of social and revolutionary movements has been highlighted, which

was reflected in liberal transformations and the formation of new models of socio-political order in Europe and the United States, as well as the establishment of civil society institutions.

The teaching manual has the following structure: a work programme for the educational component, a summary of topics, a glossary of terms, test questions to check knowledge, a list of control questions for the educational component, and a list of references. The work programme contains topics for lectures and seminars, as well as topics for independent study. Topics and plans for seminars are presented separately, with a list of concepts and terms that need to be learned. For the same purpose, the teaching manual includes a glossary.

Students are also offered test tasks on specific topics, which are divided into three levels of difficulty. The test options include tasks with one correct answer, several correct answers, tasks to establish correspondence, correct chronological or logical sequence, tasks to establish cause-and-effect relationships, etc. Working through the test questions will help students optimise their independent work and prepare for mid-term and final exams. The guide concludes with a list of recommended reading.

Мета та завдання ОК

Мета освітнього компонента – сформувати у здобувачів освіти цілісне уявлення про історичний розвиток країн Західної Європи та Америки у модерну добу (XVI століття – 1914 рік) на основі всебічного аналізу соціально-політичних, економічних, світоглядних та етнокультурних процесів.

Завдання ОК:

- сформувати розуміння базових понять та термінів історії Нового часу, основних ідей та персоналій епохи, сучасних зарубіжних та вітчизняних підходів до дискусійних питань історії Нового часу;
- сформувати власну позицію здобувача освіти щодо основних дискусійних проблем модерної історії.

- аналізувати зміст основних подій історії Нового часу, їх вплив на світові цивілізаційні процеси, використовувати набуті знання у практичній роботі;
- аналізувати причини та основні етапи Великих географічних відкриттів та їхні наслідки – зародження світової колоніальної системи, формування світового ринку і міжнародних економічних відносин, початок боротьби європейських держав за колонії, ринки збуту, сфери економічного впливу, торгові шляхи, використовувати набуті знання у практичній роботі;
- розуміти тенденції економічного розвитку країн Західної Європи і Америки, фактори, які прискорили розклад традиційної системи господарювання, сприяли зародженню капіталістичної економіки та становленню індустріального суспільства, використовувати набуті знання у практичній роботі;
- охарактеризувати основні напрями еволюції і трансформації суспільно-політичного устрою та державно-політичної структури європейських країн в перехідний від Середньовіччя до Нового часу, використовувати набуті знання у практичній роботі;
- аналізувати передумови процесу державної централізації і утворення нового типу державності – абсолютної монархії;
- аналізувати, зіставляти та порівнювати суспільно-політичні та економічні зміни в країнах в упродовж історичного періоду, визначати позитивні та негативні аспекти різних форм господарювання, використовувати набуті знання у практичній роботі;
- аналізувати причини, хід та наслідки ранньобуржуазних революцій в Європі, використовувати набуті знання у практичній роботі;
- характеризувати процеси політичної трансформації західноєвропейського суспільства у XVIII – XIX ст., виокремити фактори складання демократичних політичних систем, формування

- інститутів громадянського суспільства, використовувати набуті знання у практичній роботі;
- розкрити зміст міжнародних відносин у Європі в Новий час, виокремлювати основні джерела і вогнища міжнародних конфліктів XVI – XVII століття та їхні наслідки, використовувати набуті знання у практичній роботі;
 - охарактеризувати процес зародження дипломатичної служби, теорії міжнародного права, моделі міжнародних відносин (вестфальська, віденська), сформовані упродовж 1648 – 1914 рр.;
 - розкрити місце та роль Реформації в європейській історії, характеризувати конфесійні відносини, роль конфесійного фактору у міжнародній політиці, використовувати набуті знання у практичній роботі;
 - аналізувати повсякденне життя людини за модерної доби, рівень її матеріальної та духовної культури;
 - характеризувати основні мистецькі стилі епохи: ренесанс, бароко, рококо, класицизм, романтизм, модернізм, використовувати набуті знання у практичній роботі;
 - працювати із джерелами та історичним матеріалом, науковою літературою та періодичними виданнями, допоміжною літературою.

Інформаційний обсяг освітнього компонента

Змістовий модуль 1. Соціально-економічні, політичні та культурні трансформації у країнах Західної Європи в перехідний період від Середньовіччя до Нового часу

Тема. Економічний розвиток країн Західної Європи у XVI – першій половині XVII століття: нові тенденції на рубежі епох.

Європейська і світова економіка на рубежі Середньовіччя і раннього Нового часу. Переміщення центрів ділової активності в Європі. Розвиток продуктивних сил в промисловості. Енергія і двигуни. Гірничо-металургійна і ливарна справа.

Переміщення центру металургійного виробництва в Англію. Розвиток книгодрукування. Текстильна промисловість. Виробництво вогнепальної зброї. Удосконалення кораблебудування. Зростання товарності та інтенсифікація європейського морського рибного промислу. Агрокультура і агротехніка. Тваринництво. Посилення взаємозв'язку між аграрним сектором і торгово-промисловою сферою. Поглиблення спеціалізації в сільському господарстві.

Торгівля, торгові шляхи і торгова організація. Переміщення центрів світової торгівлі. Характер товарів. Нові форми торгівлі. Грошові системи (натуральний обмін, металеві гроші, банківські білети, вексель). Народонаселення. Фактори демографічного зростання. Повсякденне життя населення Західної Європи.

Тема. Виникнення капіталістичних відносин в країнах Західної Європи у XV–першій половині XVII століття.

Історичні передумови генези капіталізму в країнах Західної Європи. Поява простого товарного виробництва і розвиток товарного обігу. Розвиток продуктивних сил на основі удосконалення старих і появи нових знарядь. Удосконалення професійних навиків і технічної кваліфікації ремісників. Зростання поділу праці у виробництві. Поглиблення спеціалізації у ремісничому виробництві, поява нових ремісничих професій. Розвиток на селі спеціалізації сільськогосподарського виробництва. Диференціація внаслідок втягнення у товарне виробництво селян і ремісників. Товарне виробництво. Початок формування світового ринку і розширення внутрішньої торгівлі.

Процес первісного накопичення капіталу, його специфічні риси в західноєвропейських країнах. Методи первісного накопичення капіталу. Політика протекціонізму і меркантилізму. Система державних займів, відкуп державних податків. «Революція цін» та її наслідки. Колоніальна торгівля. Накопичення капіталів в банківсько-фінансовій сфері. Характерні риси мануфактурної стадії капіталістичного виробництва. Типи мануфактур. Характер виробництва. Ранньокапіталістичні відносини на селі.

Зміни в соціальній структурі традиційного суспільства західноєвропейських країн в процесі генези капіталізму.

Тема. Великі географічні відкриття та їхні наслідки.

Причини та передумови великих географічних відкриттів. Зростання потреб європейської ринкової економіки, пошук нових торгових шляхів через занепад традиційних, пошук нових ринків сировини і збуту товарів. Успіхи в кораблебудуванні, удосконалення навігаційних приладів, розширення географічних знань, поява вогнепальної зброї.

Доколумбові цивілізації Америки. Великі географічні відкриття кінця XV–першої половини XVI століття. Пошуки торгових морських шляхів в Індію португальцями та іспанцями. Відкриття Америки Христофором Колумбом. Васко да Гама та відкриття морського шляху в Індію. Фернан Магеллан і перша кругосвітня подорож. Відкриття західного шляху до Індії.

Початок колоніальних захоплень європейських держав. Зародження колоніальної системи. Боротьба з арабами і колоніальні захоплення португальців в Індії та Індокитаї. Іспанська колонізація Карибського басейну. Завоювання Мексики і Перу. Управління іспанськими колоніями в Америці. Особливості португальської колоніальної системи. Католицька церква в Новому світі. Географічні відкриття в басейні Тихого океану в другій половині XVI – на початку XVII століття.

Наслідки великих географічних відкриттів. Етно-соціальні і демографічні результати колоніальної політики західноєвропейських держав у Новому Світі. «Революція цін». Значення великих географічних відкриттів.

Тема. Реформація як поворотний фактор європейської історії XVI–XVII століть.

Передумови та причини виникнення реформаційного руху в країнах Західної Європи. Криза і розклад феодального способу виробництва і складання ринкових форм господарювання. Криза релігійно-схоластичної ідеології, поява і розвиток гуманізму. Антропоцентризм. Завершення становлення централізованих держав в Західній Європі, формування абсолютизму. Поширення єретичних рухів, занепад авторитету католицької церкви (симонія, продаж індульгенцій) і папської влади.

Основні напрями, течії та особливості розвитку Реформації в країнах Західної Європи. Зародження реформаційного руху в Північній Німеччині. Лютеранська реформація в Німеччині. Цвінгліанська і кальвіністська

реформація в Швейцарії. Реформація в Скандинавії. Становлення англіканської церкви. Гугеноти у Франції. Рух за реформу церкви в Італії.

Контрреформація в Європі. Причини Контрреформації. Католицька реформа і Контрреформація. Створення ордену єзуїтів та його діяльність. Тридентський собор, його рішення. Участь політичних структур у Контрреформації. Контрреформація та культура.

Тема. Німецькі держави в XVI– першій половині XVII століття.

Економічний розвиток і соціально-політичне становище в німецьких державах перших десятиліть XVI століття. Особливості суперечностей суспільного життя. Селянські виступи кінця XV– початку XVI століття.

Католицька церква в німецьких землях. Еразм Роттердамський. Ульріх фон Гуттен. Німецьке суспільство і католицька церква в творі Себастьяна Бранта «Корабель дурнів». Особливості німецького гуманізму.

Реформаційне вчення Мартіна Лютера та його сприйняття в суспільстві. Рицарське повстання. Селянська війна: її основні райони і програми. Початок Селянської війни. «Лист – тези». Вимоги і тактика селян у Швабському районі. Програма «Дванадцять статей» (вплив Реформації на програму «Дванадцяти статей»; соціально-економічні вимоги селян; тактика селян за програмою і на практиці). Повстання у Франконії. Гейльброннська програма (вплив Реформації на програму; план політичних перетворень в імперії; вимоги городян; селянське питання у програмі).

Події Селянської війни в Середній Німеччині та Австрії. «Земській устрій» Міхаеля Гейсмайера. Народна реформація і Томас Мюнцер. Розвиток Реформації після поразки Селянської війни. «Аугсбургське сповідання вірою». Шмалькаденські війни. Аугсбургський релігійний мир. Історичне значення Реформації в Німеччині.

Економічна ситуація в німецьких державах другої половини XVI століття. Німецьке місто. Становище селянства. Імперія і князі після Аугсбургського миру. Міжконфесійні суперечності і конфлікти. Політична боротьба в німецьких державах другої половини XVI – початку XVII століття. Розвиток культури в XVI – на початку XVII століття.

Тема. Розвиток політичних структур у країнах Західної Європи в XVI –першій половині XVII століття.

Форми державного устрою країн Західної Європи в перехідний період від Середньовіччя до Нового часу. Становлення нових політичних систем в умовах посилення державної централізації. Теократична монархія. Олігархічна республіка. Конфедерація. Унійна монархія.

Абсолютна монархія: основні політичні інститути та типологізація. Соціальна база абсолютної монархії. Економічні передумови становлення абсолютизму. Основні політичні інститути абсолютної монархії. Розгалужений бюрократичний апарат. Утворення найманих армій. Запровадження системи постійних державних податків. Підпорядкування церкви інтересам корони. Економічна політика абсолютизму.

Типи абсолютних монархій. Класичний абсолютизм (Франція, Англія). Деспотична монархія (Іспанія, Португалія). Князівсько-територіальний або «регіональний» абсолютизм (Італія, Німеччина).

Тема. Англія в XVI – на початку XVII століття.

Розвиток промисловості. Початок аграрного перевороту. Процес огороджувань. Розвиток капіталістичних відносин на селі. «Криваве законодавство» проти експропрійованих. Розвиток торгівлі. Колоніальна експансія Англії. Зміни в соціальному устрої.

Політична система Англії в ранньомодерний час. Англія після війни Червоної та Білої троянд. Влада за Генріха VIII в центрі та на місцях. Армія та державні фінанси. Внутрішньополітичне життя Англії в роки правління Тюдорів. Особливості англійського абсолютизму. Роль парламентаризму.

Королівська реформація в Англії. Видатні діячі англійської реформації: Вільям Тіндейл, Томас Кранмер. Реформація як засіб зміцнення абсолютної монархії. «Акт про супрематію». Діяльність «реформаційного парламенту 1529–1536 років». Спроба реставрації католицизму. Марія Тюдор. Політика Єлизавети Тюдор і утвердження англіканської церкви.

Колоніальна експансія. Англо-шотландські відносини. Англійська колонізація Ірландії. Загострення боротьби з Іспанією. Соціальні протиріччя наприкінці XVI – початку XVII століття. Правління перших Стюартів.

Тема. Національно-визвольний рух в Нідерландах. Республіка Об'єднаних провінцій в першій половині XVII століття.

Нідерланди у складі імперії Карла V. Економічний розвиток провінцій Нідерландів в першій половині XVI століття. Соціальна структура нідерландського суспільства. Розвиток капіталістичних відносин та його соціальні наслідки. Політичний лад країни. Залежність від Іспанії. Генеральні і провінційні штати. Релігійна боротьба і початок опозиції іспанському абсолютизму. Посилення католицької реакції за Філіпа II.

Початок національно-визвольного руху. Характер руху на першому етапі революції (1566–1572 роки). Герцог Альба та його режим в Нідерландах. Партизанський народний рух.

Політика принца Вільгельма Оранського та дворянської еміграції. Повстання в Голандії і Зеландії. «Гентське умиротворення». Соціальна боротьба в південних провінціях. Араська і Утрехтська унії. Знетронення Філіпа II. Поразка національно-визвольного руху в південних районах країни. Утворення Республіки Об'єднаних провінцій на півночі країни. Перемир'я 1609 року. Характер та історичне значення Нідерландської революції.

Республіка Об'єднаних провінцій в першій половині XVII століття. Політичний устрій і соціальна боротьба. Генеральні штати. Податки, фінанси, військо. Провінційне управління. Формування національної культури наприкінці XVI – першій половині XVII століття.

Тема. Франція в XVI – першій половині XVII століття.

Економічний розвиток в XVI столітті. Особливості процесу первісного накопичення капіталу. Галіканська церква. Реформація, основні течії в ній. Загострення соціальних протиріч. Передумови громадянських воєн і розстановка політичних сил. Чотири періоди громадянських воєн. Католицька і Паризька ліги. Нантський едикт. Генріх IV, його внутрішня та зовнішня політика. Генеральні штати 1614 року. Людовік XIII.

Політичні структури французького абсолютизму. Соціальна опора. Державні органи влади. Військо та державні фінанси. Зміцнення абсолютизму в період правління кардинала Рішельє. Внутрішня та зовнішня політика. «Політичний заповіт» Рішельє. Центральне і місцеве управління. Кінець гугенотської «держави в державі». Народні повстання першої половини XVII століття. Культура Франції.

**Тема. Соціально-політичний розвиток держав
Піренейського півострова в ранній Новий час.**

Утворення Іспанського королівства. Іспанія в імперії Карла V Габсбурга. Зміни в організації управління країною. Утвердження абсолютизму. Падіння ролі органів станового представництва. Кортеси. Формування системи рад при королю. Летрадо, їх роль в управлінні країною. Реорганізація фінансової системи країни. Створення постійної армії. Зміцнення дворянства як стану, їхня позиція в органах місцевої влади. Слабкість іспанської буржуазії.

Загострення протиріч на початку правління Карла V. Наступ на права і вольності іспанських міст. Повстання комунерос. Економічний розвиток Іспанії в XVI столітті і вплив на нього колоніальних захоплень.

Державний устрій Іспанії. Особливості іспанського абсолютизму. Дворянство — головна опора іспанського абсолютизму. Незавершеність політичної централізації країни. Роль церкви. Португалія в XVI столітті.

Зовнішня і внутрішня політика Філіпа II. Економічний занепад Іспанії в другій половині XVI – на початку XVII століття. Зовнішня політика Іспанії в першій половині XVII століття. Відновлення незалежності Португалії. Особливості португальського абсолютизму. Народні рухи в Іспанії першої половини XVII століття. Культура Іспанії та Португалії в XVI – першій половині XVII століття.

**Тема. Країни Північної Європи в XVI– першій половині
XVII століття**

Ліквідації Кальмарської унії і відновлення державної незалежності Швеції. Загальна характеристика соціально-економічної та політичної структури країн регіону. Економічний розвиток Північної Європи в XVI– першій половині XVII століття. Соціальні зрушення в північноєвропейських суспільствах. Реформація в скандинавських країнах. Перехід від станових монархій до абсолютистських.

Данія. Особливості соціально-політичного розвитку Данії в XVI столітті. Реформи Крістіана II. Торговий закон 1521 року. Відміна особистої залежності селян. Внутрішня і зовнішня політика короля Фредеріка I. «Графська війна» 1534–1536 років. Королівська реформація в Данії. Втрата

Норвегією державної незалежності. Перетворення Норвегії на данську провінцію. Розквіт Данії на початку XVII століття. Війни Крістіана IV.

Швеція. Економічний і соціальний розвиток Швеції в ранній Новий час. Реформація в Швеції. Вестероський ріксдаг. Державні реформи Густава I Вази. Вступ Юхана III на шведський престол і зміцнення позицій феодальної знаті. Реформи Густава II Адольфа і завершення централізації управління шведської монархічної держави. Зовнішня політика Швеції в XVI – на початку XVII століття.

Норвегія. Особливості історичного розвитку Норвегії. Економічне піднесення. Реформація. Закріплення правління данських королів. Норвегія у складі Дансько-Норвезької монархії.

Фінляндія. Фінляндія у складі Швеції. Економічний розвиток. Успіхи реформації. Антишведські народні рухи.

Ісландія. Ісландія у складі Данського королівства. Культура Північної Європи в XVI – першій половині XVII століття.

Тема. Міжнародні відносини в XVI – середині XVII століття.

Основні вогнища міжнародних конфліктів в Європі

Розвиток міжнародних відносин в ранній Новий час. Утвердження системи «політичної рівноваги». Виникнення світової системи міжнародних економічних відносин. Становлення світової колоніальної системи. Поглиблення міжнародного поділу праці. Роль конфесійного фактору в системі міжнародних відносин. Становлення дипломатичної служби. Секуляризація дипломатії. Основні вогнища і причини міжнародних конфліктів. Зародження французько-габсбургських протиріч. Італійські війни, їх етапи. Франко-габсбургські війни. Мир в Като-Камбрезі. Ранні торгові колоніальні війни. Боротьба за колонії. Англо-іспанський конфлікт та його розв'язання. Іспано-французькі відносини в другій половині XVI століття. Англо-французькі відносини. Англо-французьке суперництво в Шотландії. Единбурзький договір 1560 року.

Загострення міжнародних протиріч в Європі на початку XVII століття. Основні причини та етапи Тридцятилітньої війни. Вестфальські мирні договори та їхнє значення.

Змістовий модуль 2. Західноєвропейські країни і США на етапі формування індустріального суспільства.

Тема. Англійські революції XVII століття Утвердження конституційної монархії.

Соціально-економічні та політико-ідеологічні передумови англійської революції середини XVII століття. Початковий період революції. «Велика ремонстрація». Перша громадянська війна. Пресвітеріани та індепенденти. Олівер Кромвель і реформа парламентської армії. Поразки роялістів під Марстон-Муром і Несбі. Законодавство Довгого парламенту (1642–1646 роки). Друга громадянська війна. «Прайдова чистка» і страта короля. Радикальні рухи левелерів та дигерів, їхні програми, діяльність та історична доля. ДжонЛільберн, ДжерардУінстенлі. Індепендентська республіка. Протекторат Кромвеля. Друга республіка. Реставрація Стюартів. Внутрішня і зовнішня політика режиму Реставрації. «Хабеас Корпус Акт»1679 року. Парламентська опозиція. Утворення політичних угруповань торі і віги. «Славна революція» 1688–1689 років та її наслідки. Формування вестмінстерської моделі конституційної монархії. Білль про права (1689 рік.), Акт про престолонаслідування (1701 рік.). Правління королеви Анни (1702–1714 роки). Початок правління ганноверської династії. Еволюція політичної системи Великої Британії у 20-х–80-х роках XVIII століття. Діяльність торі і вігів. Програми поміркованих реформ.

Тема. Загальна характеристика економічних процесів у Західній Європі та Америці другої половини XVII – XVIII століть.

Основні економічні регіони Європи. Європейська агрокультура. Аграрний дуалізм. Впровадження нових агротехнічних методик землеробства. Норфолкська система. Вдосконалення знарядь праці. Еволюція мануфактурного виробництва та його регіональні особливості. Економічна домінація Нідерландів. Причини економічного піднесення Англії у другій половині XVII століття. Передумови і початок індустріальної (промислової) революції у Великій Британії. Повсякденне життя населення.

Економічні регіони Америки. Розвиток фермерського та плантаційного господарства. Формування внутрішнього ринку. Місце зовнішньої торгівлі у розвитку регіону. Повсякденне життя населення.

Тема. Просвітництво як ідеологія і практика.

Передумови виникнення просвітницької думки у країнах Західної Європи та Північній Америці. Світоглядні основи Просвітництва. Специфіка просвітницької ідеології в Англії, Франції, німецьких та італійських державах. Розвиток природничо-наукової думки і досягнення науково-технічного прогресу за доби Просвітництва. Суспільно-політичні погляди Генрі Болінброкка, Томаса Гоббса, Джона Локка, Адама Сміта, Шарля Монтеск'є, Вольтера, Жан-Жака Руссо, Еммануїла Канта, Семюеля Пуффендорфа, Чезаре Беккарія, Бенджаміна Франкліна, Томаса Джефферсона, Томаса Пейна. Енциклопедисти. Школа фізіократів. Історіографічні оцінки доби Просвітництва.

Тема. Франція другої половини XVII–XVIII століть.

Криза абсолютизму середини XVII століття. Фронда. Становлення «бюрократичної монархії» за Людовіка XIV. Жан Батист Кольбер і «кольбертизм». Скасування Нантського едикту. Французький абсолютизм за Людовіка XV. Спроби проведення реформ. Роль фаворитизму у житті держави. Правління Людовіка XVI. Вплив просвітницьких ідей на життя французького суспільства. Реформаторська діяльність Франсуа Тюрго. Визрівання політичної кризи. Сеньйоріальна реакція. Скликання зборів нотаблів. Посилення соціальної напруженості.

Тема. Держава Австрійських Габсбургів середини XVII–XVIII століть.

Суспільно-політичний устрій. Правління Леопольда I. Економічне становище. Поширення ідей меркантилізму. Боротьба з Османською імперією. Карловицький мир 1699 року. Правління Йосипа I та Карла VI. Прагматична санкція. Політика Габсбургів в Угорщині. Повстання під керівництвом Імре Текелі (1678 рік) та Ференца Ракоци (1703–1711 роки). Війна за австрійський спадок. Освічений абсолютизм в Австрійській імперії. Реформи Марії-Терезії та Йосипа II. Участь держави австрійських Габсбургів у Семилітній війні та поділах Речі Посполитої.

Тема. Німецькі держави середини XVII–XVIII століть.

Соціально-економічні та політичні наслідки Тридцятилітньої війни для німецьких держав. Економічне становище. Регіональні особливості. Утвердження князівського абсолютизму. Зовнішня політика. Причини посилення Бранденбурзько-Прусського курфюрства. «Великий курфюрст» Фрідріх-Вільгельм I. Політика меркантилізму.

Утворення Прусського королівства. Правління Фрідріха I та Фрідріха-Вільгельма I. Економічне і політичне становище німецьких держав. Монархічна концепція освіченого абсолютизму Фрідріха II, його реформи, вплив на німецькі держави.

Тема. Міжнародні стосунки і війни середини XVII–XVIII століть.

Формування нових ідеологічних засад у міжнародних відносинах після Тридцятилітньої війни. Боротьба Франції за гегемонію у Європі. Війна за іспанський спадок та її наслідки. Утрехтська підсистема договорів. Війна за австрійський спадок. Виникнення австро-прусского дуалізму у німецькому питанні. Колоніальна політика європейських держав. «Дипломатична революція» 1756 року. Семилітня війна. Польське та східне питання у європейській політиці другої половини XVIII століття. Зростання ролі дипломатії у міжнародних стосунках. Формування дипломатичної служби. Реформування армій. Нові види озброєнь.

Тема. Війна північноамериканських колоній за незалежність.

Утворення США.

Заснування англійських колоній у Північній Америці, їхній соціально-економічний розвиток та політичне становище. Загострення суперечностей між метрополією та колоніями у 60-х роках XVIII століття. «Бостонське чаювання». Перший Континентальний конгрес. «Декларація прав». Початок війни за незалежність. Прийняття другим Континентальним конгресом «Декларації незалежності». Хід військових дій. Джордж Вашингтон. «Статті конфедерації». Міжнародне становище і дипломатія США. Версальський договір 1783 року. Конституція США 1787 року, «Білль про права» 1791 року. Колоніальний період та війна за незалежність північноамериканських колоній в оцінках істориків.

Тема. Французька революція XVIII століття.

Початок революції. Діяльність Генеральних штатів. Падіння Бастилії. «Декларація прав людини і громадянина». Політичні угруповання в Установчих зборах. Законодавство фельянів на першому етапі революції. Оноре де Мірабо, Шарль Моріс Талейран, Марі де Лафайєт. Повстання 10 серпня 1792 року. Повалення монархії. Діяльність жирондистів. Початок революційних воєн. Рух волонтерів. Конвент і проголошення республіки. Процес і страта Людовіка XVI Бурбона. Події у Вандеї. Комуна Парижа. Повстання 31 травня–2 червня 1793 року. Прихід до влади якобинців. Якобинська диктатура. Термідоріанський переворот. Період Конвенту і Директорії. Гракх Бабеф і «Змова рівних». Війни французької республіки за правління Директорії. Італійський та єгипетський походи французької армії. Друга коаліція і воєнні поразки Франції у 1798–1799 роках. Криза режиму Директорії і державний переворот 18 брюмера 1799 року.

Тема. Країни Європи в 1789–1815 роках.

Франція в роки Консульства і Першої імперії. Конкордат 1801 року. Кодекси Наполеона. Наполеонівські війни. «Битва народів» під Лейпцігом. Військові дії 1814 року і реставрація Бурбонів. «Сто днів» Наполеона Бонапарта. Битва під Ватерлоо. Друга реставрація Бурбонів. Вплив французької революції на європейські країни. Поява радикальних рухів. Посилення консервативних тенденцій у політичному житті європейських країн. Особливості економічного розвитку. Промисловий переворот (індустріальна революція) у Великій Британії. Луддизм. Реформи Карла Штерна і Карла Гарденберга у Пруссії. Вплив континентальної блокади на розвиток європейської економіки. Ліквідація Священної Римської імперії німецької нації, утворення Німецького союзу.

Тема. Віденський конгрес. Міжнародні відносини у 1815–1848 роках.

Скликання віденського конгресу, цілі його учасників. Віденські договори 1814–1815 років. Причини утворення, мета та діяльність «Священного союзу». Четвертий союз. Зміни на політичній мапі Європи після Віденського конгресу. Формування засад військово-політичної рівноваги у міжнародних відносинах. Основні аспекти функціонування

«віденської системи» у 20-х–40-х роках ХІХ століття. Революційні та національно-визвольні рухи та їхній вплив на міжнародні стосунки.

Тема. Революції 1848–1849 років у Європі.

Причини і завдання революцій. Основні події революції у Франції. Проголошення Другої республіки. Політика поміркованих республіканців. Червене повстання в Парижі. Обрання президентом країни Луї Наполеона Бонапарта. Державний переворот 2 грудня 1851 року.

Особливості революції у Пруському королівстві та інших німецьких державах. Малонімецький та великонімецький шляхи об'єднання німецьких держав. Боротьба за імперську конституцію.

Італійські держави у революційних подіях 1848–1849 років. Проблема національного об'єднання. Джузеппе Гарібальді. Джузеппе Мадзіні.

Революційні події в Австрійській імперії. Регіональні особливості революційних подій. Спроби вирішення національного питання. Наслідки революцій 1848–1849 років.

Тема. Об'єднани процесу в італійських та німецьких землях.

Утворення Італійського королівства і Німецької імперії.

Соціально-економічний розвиток італійських держав у 50-х–60-х роках ХІХ століття. Течії в об'єднани процесу. Роль П'ємонту в об'єднани процесу. Каміло Кавур. «Італійське національне товариство». Мадзіністи. Франко-італо-австрійська війна 1859 року та її наслідки. Похід «тисячі» Джузеппе Гарібальді. Революція на Півдні Італії. Приєднання Неаполітанського королівства до П'ємонту. Утворення Італійського королівства. Вхідження Венеції та Папської держави до Італійського королівства. Завершення об'єднання Італії.

Економічний розвиток німецьких держав у 50-х–60-х роках ХІХ століття. Технічні досягнення в основних галузях виробництва. Розвиток капіталізму у сільському господарстві. Оломоуцька угода 1850 року і відновлення Німецького союзу. Національний союз і «малонімецький план» об'єднання Німеччини. Союз реформ і великонімецький варіант німецького об'єднання. Конституційний конфлікт у Пруссії і приход до влади Отто фон Бісмарка. Основні етапи об'єднання Німеччини. Утворення Німецької імперії. Конституція 1871 року.

Тема. США в XIX – на початку XX століття.

Соціально-економічний розвиток США наприкінці XVIII – першій половині XIX століття. Промисловий переворот. Фермерство і плантаційне господарство в аграрному секторі. Федералісти при владі. Внутрішня політика джефферсонівських республіканців. Антирабовласницька опозиція у 20-х–50-х роках XIX століття. Президентські вибори 1860 року. Авраам Лінкольн. Початок громадянської війни, хід військових дій. «Реконструкція» на півдні США. Умови політичного життя після громадянської війни. Конституювання партійної комбінації республіканці – демократи. Партійно-політична боротьба у 70-х–80-х роках XIX століття. «Прогресивна ера». Теодор Рузвельт. Вудро Вільсон.

Тема. Суспільно-політичні рухи в західноєвропейських країнах і США у XIX столітті.

Основні риси розвитку робітничого руху у середині XIX століття. Радикальна і поміркована течії. Утворення робітничих партій. Соціальне законодавство. Становлення жіночого руху, його регіональні особливості. Фемінізм. Суфражизм. Молодіжні рухи. Пацифізм.

Тема. Австрійська імперія у 1850–1914 роках.

Соціально-економічні процеси. Завершення промислового перевороту. Монополізація економіки. Нерівномірність розвитку регіонів імперії. Неоабсолютизм. Дуалістична угода 1867 року. Утворення Австро-Угорщини. Імператор Франц-Йосип I та його вплив на життя держави. Роль національного питання. Запровадження загального виборчого права.

Тема. Франція на рубежі XIX–XX століть.

Причини, хід, наслідки франко-прусської війни. Правління Адольфа Тьєра. Конституція 1875 року. Боротьба між монархістами та республіканцями. Політика поміркованих республіканців. Буланжизм. Справа «Дрейфуса». Прихід до влади радикалів, їхня програма і діяльність. Жорж Клемансо. Соціально-економічне становище. Монополізація економіки. Експорт капіталу. Сповільнення темпів економічного розвитку.

Тема. Внутрішня і зовнішня політика Німецької імперії останньої третини XIX – початку XX століття.

Формування державного механізму. Місце Пруссії у Німецькій імперії. Тенденції економічного розвитку. Перетворення Німецької імперії в одного з економічних лідерів світу. Внутрішня політика Німеччини за канцлерів Отто Бісмарка, Лео Капріві, Хлодвіга Гогенлоє, Бернхарда Бюлова, Теобальда Бетман-Гольвега. Зростання впливу імператора Вільгельма II на внутрішню і зовнішню політику. Еволюція зовнішньополітичної стратегії Німеччини. Формування концепції світової політики.

Тема. Велика Британія за вікторіанської доби.

Велика Британія – «майстерня світу». Технічний та науковий прогрес. Нові види зв'язку. Всесвітня виставка 1851 року. Монопольне становище Великої Британії на світовому ринку.

Державний устрій. Зміни у соціальній структурі суспільства. Парламентська реформа 1832 року та її наслідки. Причини виникнення, програма і діяльність чартистів. Течії у чартистському русі. Наслідки діяльності чартистів. Тенденції політичної еволюції Великої Британії у вікторіанську епоху. Функціонування парламенту, інституту монархії. Королева Вікторія. Утворення ліберальної та консервативної партій. Ліберальні реформи 1860-х–1880-х років. Вільям Гладстон. Діяльність консервативних кабінетів. Бенжамін Дізраелі. Виникнення лейбористської партії. Рамсей Макдональд. Парламентські реформи 1867, 1884, 1911 років. Соціальний реформізм. Девід Ллойд Джордж. Ірландське питання у політичному житті Великої Британії.

Тема. Скандинавські країни у XIX – початку XX століття.

Тенденції економічного розвитку. Політична еволюція. Боротьба за демократизацію виборчого права. Шведсько-норвезький конфлікт та утворення Норвезького королівства. Надання автономії Ісландії. Скандинавські країни у системі міжнародних відносин.

Тема. Країни Піренейського півострова у XIX – на початку XX століття.

Особливості економічного розвитку Іспанії та Португалії. Революція 1868–1874 років в Іспанії. Політична боротьба в період Реставрації. Унітарії та федералісти. Вплив церкви на політичне життя. Пакт в Ель-Пардо. Іспано-американська війна 1898 року, її наслідки для іспанського суспільства. Суспільно-політичні рухи в Іспанії в кінці XIX – на початку XX століття. Політичний розвиток Португалії. Революція 1910 року.

**Тема. Міжнародні відносини останньої третини
XIX – початку XX століття.**

Зміна співвідношення сил у Європі після франко-пруської війни. Боротьба Німеччини за гегемонію у Європі. Утворення Троїстого союзу. Загострення німецько-російських стосунків. Укладення франко-російського союзу. Англо-німецькі суперечності наприкінці XIX – початку XX століття. Утворення Антанти. Активізація зовнішньої політики США. Боротьба за сфери впливу на Далекому Сході. Російсько-японська війна. Локальні конфлікти напередодні Першої світової війни.

Структура освітнього компонента

№ п/ п	Назва теми	Кількість годин, відведених на аудиторні та позааудиторні заняття					
		Усього	Лекції	Семінари	Сам. робота	Консультації	Форми роботи і контролю /кількість балів
Змістовий модуль I. Соціально-економічні, політичні та культурні трансформації у країнах Західної Європи в перехідний період від Середньовіччя до Нового часу							
1.	<i>Економічний розвиток країн Західної Європи XVI – першій половині XVII ст.: нові тенденції на рубежі епох</i>	4/8	2/2		2/4	2/2	РМГ/3
2.	<i>Іспанське завоювання Карибського басейну. Початок конкісти</i>	2/6		2	0/4		ПО/4
3.	Виникнення капіталістичних відносин в країнах Західної Європи у XVI – першій половині XVII ст.	4/2	2		2/4		Р/4

4.	<i>Реформація як поворотний фактор європейської історії XVI – XVII ст.</i>	2/6	2		0/4		РМГ/3
5.	Реформація в Німеччині.	4/6	2	2	2/2	6	ПО/4
6.	Розвиток політичних структур в країнах Західної Європи в XVI – першій половині XVII ст.	4	2		0/2		ДС/4
7.	<i>Буржуазна революція в Нідерландах</i>	2/10		2	2/4	0/4	ПО/4
8.	Політична система Англії в XVI – першій половині XVII ст.	4/4	2		2/4		Р/4
9.	Соціально-політичний розвиток держав Піренейського півострова в ранній Новий час	4	2		1/2		Р/3
10	Міжнародні відносини в XVI – середині XVII ст. Основні вогнища міжнародних конфліктів у Європі.	3/8	2		1/4	2/2	К/3
11	<i>Гугенотські війни у Франції. Утвердження при владі династії Бурбонів</i>	4/4		2	2/4		ПО/4
12	Теорія і практика французького абсолютизму першої половини XVII століття	4/4		2	2/2		ПО/4
13	Країни Північної Європи в ранній Новий час	4		2	2/2		ПО/4
14	Типологія державного устрою італійських держав в ранній Новий час	4/7	2		2/2	2/1	Р/3
	Модульна контрольна робота						15
	Разом за змістовим модулем I	60/60	16/4	12/4	20/44	4/7	50/50
Змістовий модуль 2. Західноєвропейські країни і США на етапі становлення індустріального суспільства							
15	Англійські революції XVII ст. Утвердження конституційної монархії.	4/6	2		2/4		ДС/3
16	Загальна характеристика економічних процесів у країнах Європи та Америки другої половини XVII – XVIII ст.	4/6	2		2/4		РМГ/3
17	Держава Австрійських Габсбургів середини XVII – XVIII ст.	4/4			1/4		ПО/ 4
18	Німецькі держави середини XVII – XVIII ст.	4/6		2	1/4		ПО/4
19	Франція другої половини XVII – XVIII ст.	4/4		2	2/4		ПО/4
20	<i>Ідеологія Просвітництва</i>	4/2	2/2		0/2		ДС/3
21	Міжнародні відносини середини XVII – XVIII ст.	4	2		0/2		
22	<i>Війна північно американських колоній за незалежність. Утворення США</i>	4/2		2/2	2		ПО/4
23	<i>Французька революція XVIII ст.</i>	4/6		2	1/4		ПО/4
24	Країни Європи в 1789–1815 рр.	4	2		2		
25	Віденський конгрес. Міжнародні відносини 1815 – 1848 рр.	4/4	2		2/4		К/4
26	Революції 1848 – 1849 рр. в Європі	4/2	2		2		РМГ/4
27	Об'єднувчі процеси в італійських та німецьких землях. Утворення Італійського королівства та Німецької імперії	4/2	2		1/4		РЗ/К/4
28	США у XIX – на початку XX ст.	4		2	2/2		ПО/4
29	Австрійська імперія у 1850 – 1914 рр.	2/4		2	2		ПО/4
30	Франція на рубежі XIX – XX ст.	2			2		ПО/4
31	Внутрішня і зовнішня політика	4		2	2/2		ПО/4

	Німецької імперії останньої третини XIX – початку XX ст.						
32	Велика Британія за вікторіанської доби	4		2	2/2		ПО/4
33	Скандинавські країни у XIX – початку XX ст.	2/4	2		2/2		ДС/3
34	<i>Міжнародні відносини останньої третини XIX – початку XX ст.</i>	6/2	2		2/2	2/4	РМГ/3
	Модульна контрольна робота						15
	Разом за змістовим модулем 2	60/60	20/4	16/4	28/46	4/7	50
	Всього	120/120	36/8	28/8	48/90	8/14	100

Курсивом виділено теми лекцій та семінарських занять для здобувачів освіти заочної форми здобуття освіти.

Методи роботи і контролю: ПО – поточне опитування, ДС – дискусія, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота, контрольна робота, К – колоквіум, Р – реферат (аналітична записка аналітичне есе, аналіз твору тощо).

Теми консультацій

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Роль інформаційно-довідкових видань у професійній діяльності.	2/4
2.	Виявлення та дослідження історичних джерел, необхідних для наукової діяльності.	2/4
3.	Рекомендації щодо написання науково-методичної статті	2/3
4.	Проблематика історії повсякдення на уроках історії в закладах загальної середньої освіти	2/3
	Разом	8/14

Завдання для самостійного опрацювання

№ п/п	Завдання	Кількість годин
1.	У формі реферату-довідки підготувати історичний портрет одного з діячів (політичних, військових, культурних, релігійних) епохи.	10/18
2.	Підготувати та представити у формі презентації наукову доповідь на тему «Повсякдення епохи нового часу в західноєвропейському малярстві XVI–поч. XX ст.».	10/18
3.	Скласти список іншомовних наукових видань, присвячених історії Європи нового часу.	10/18
4.	Реферування монографії за схемою: проблематика, актуальність дослідження, новизна,	10/18

	теоретичне і практичне значення.	
5.	Скласти тестові завдання різного рівня складності до однієї з тем семінарських занять.	8/14
	Разом	48/90

**Оцінка за виконану самостійну роботу враховується в оцінці семінарського заняття*

Методичні рекомендації до виконання завдань й оформлення матеріалів:

Виконуючи «Завдання для самостійного опрацювання» здобувач освіти повинен:

- опрацювати теоретичний матеріал освітнього компонента;
- дотримуватись засад доброчесності: подавати лише перевірений історичний матеріал, правильні бібліографічні відомості, зазначати ресурси, котрі використовуються;
- практичні завдання слід оформляти у друкованій формі або у формі презентації, яка повинна містити 10 – 12 слайдів з інформацією щодо визначеного завдання, ілюстрованою відповідними світлинами, графіками, схемами тощо;
- необхідно висловлювати власну позицію щодо теми, обґрунтовувати її, підкріплювати положення відповідними фактами;
- бібліографічні покликання подавати в кінці всього тексту відповідно до Державного стандарту 2015 р.

Тематичний план змістових модулів

Змістовий модуль 1.

Леція. Економічний розвиток країн Західної Європи у XVI – першій половині XVII століття.: нові тенденції на рубежі епох.

План

1. Промислова техніка та продуктивність праці.
2. Торгівля, торгові шляхи і торгова організація. Грошові системи.
3. Зміни в соціальній структурі західноєвропейських країн в процесі генези капіталізму.
4. Демографічні процеси в Європі в ранній Новий час. Населення. Спосіб життя.

Семінарське заняття. Іспанське завоювання Карибського басейну. Початок Конкісти.

План

1. Причини та передумови Великих географічних відкриттів.
2. Три експедиції Христофора Колумба в Америку.
3. Іспанська колонізація Карибського басейну. Завоювання Мексики та Перу.

4. Колоніальна система на підкорених землях.

Завдання для самостійної роботи

Опрацювати поняття: Великі географічні відкриття, доколумбові цивілізації Америки, колонізація, конкістадори, Новий світ.

Підготувати повідомлення про Христофора Колумба, Америго Веспуччі, Ернана Кортеса, Франсіско Пісарро.

Лекція. Виникнення капіталістичних відносин в країнах Західної Європи у XVI–першій половині XVII століття.

План

1. Історичні передумови зародження капіталістичних відносин в країнах Західної Європи.
2. Початок формування світового ринку.
3. Процес первісного нагромадження капіталу та його специфічні риси в окремих країнах Західної Європи.
4. Характерні риси мануфактурної стадії капіталістичного виробництва.

Лекція. Реформація як поворотний фактор європейської історії XVI–XVII століття.

План

1. Католицька церква на початку XVI століття.
2. Передумови та причини виникнення реформаційного руху в країнах Західної Європи. Мартін Лютер.
3. Цвингліанська та кальвіністська реформація в Швейцарії.
4. Становлення та розвиток англіканської церкви.

Семінарське заняття. Реформація в Німеччині.

План

1. Католицька церква в Німеччині напередодні Реформації.
1. Мартін Лютер. Суть лютеранського віровчення.
2. Організація лютеранської церкви.
3. «Плебейська» реформація. Томас Мюнцер.
4. Причини, перебіг, результати селянської війни в Німеччині.

Завдання для самостійної роботи:

Підготувати повідомлення на теми:

1. Організаційні засади лютеранської церкви.
2. Політика імператора Карла V щодо реформації.
3. Спільне та особливе в реформаційному вченні Мартіна Лютера та Томаса Мюнцера.
4. Вплив цвингліанської реформації на розгортання реформаційного руху у районах Верхнього Рейну.

5. Яків Рорбах, Ганс Метцлер, Ф. Гайер – керівники селянського повстання у Франконії.
6. Селянська війна в Німеччині – селянський бунт чи буржуазна революція?

***Лекція.** Розвиток політичних структур країн Західної Європи в XVI–першій половині XVII століття.*

План

1. Форми державного устрою країн Західної Європи в перехідний період від Середньовіччя до Нового часу.
2. Зміни в соціальній структурі населення західноєвропейських країн.
3. Абсолютна монархія: основні політичні інститути та типологізація.

***Семінарське заняття.** Буржуазна революція в Нідерландах.*

План

1. Соціально-економічний та політичний розвиток окремих провінцій Нідерландів в першій половині XVI століття.
2. Характер руху на першому етапі революції (1566–1572).
3. Повстання в Голандії і Зеландії. «Гентське умиротворення».
4. Утрехтська унія і утворення буржуазної республіки на півночі країни.

Завдання для самостійної роботи:

Опрацювати теми:

1. Політичний портрет Вільгельма Оранського.
2. Політичний устрій Республіки об'єднаних провінцій.
3. Реформаційний рух в Нідерландах. Кальвіністські громади.
4. Сакраменталізм – як одна із течій реформаційного руху в Нідерландах.

***Лекція.** Політична система Англії в XVI–першій половині XVII століття.*

План

1. Англія після війни Червоної та Білої троянд.
2. «Королівська» реформація в Англії: причини та наслідки.
3. Зовнішня політика Англії.
4. Особливості англійського абсолютизму.

***Лекція.** Соціально-політичний розвиток держав Піренейського півострова в ранній Новий час.*

План

1. Утворення королівства Іспанія. Зміни у соціальній структурі суспільства.
2. Державний устрій Іспанії. Особливості іспанського абсолютизму.
3. Політичний розвиток королівства Португалія в XVI – середині XVII століття.

***Лекція.** Міжнародні відносини в XVI – середині XVII століття.*

Основні вогнища міжнародних конфліктів в Європі.

План

1. Міжнародні відносини в Європі в ранній Новий час: становлення дипломатичної служби, секуляризація дипломатії, основні джерела міжнародних конфліктів.
2. Зародження французько-габсбургських протиріч.
3. Італійські війни та їхні наслідки.
4. Європа та Османська імперія в ранній Новий час.

Семінарське заняття. Гугенотські війни у Франції.

Утвердження при владі династії Бурбонів

План

1. Реформаційний рух у Франції та його особливості (кінець XV– початок XVI століття).
2. Причини та передумови гугенотських воєн. Початок громадянської війни у Франції.
3. Основні події та наслідки релігійних воєн. Нантський едикт.
4. Реформи короля Генріха IV (1594–1610 роки).

Завдання для самостійної роботи:

1. Політичний портрет короля Генріха IV.
2. Події Варфоломійської ночі у французькій історичній романістиці.
3. Зовнішня політика Франції в першій половині XVI століття.
4. Італійські війни.

Семінарське заняття. Теорія і практика французького абсолютизму першої половини XVII століття.

План

1. Зародження абсолютизму у Франції в XVI столітті.
2. Прихід до влади Рішельє, його внутрішня і зовнішня політика.
3. «Політичний заповіт» Рішельє.
4. Соціальна та історична роль абсолютистської монархії.

Завдання для самостійної роботи:

1. Завершення процесу політичної централізації Франції.
2. Особливості реформаційного руху у Франції.
3. Політичний портрет кардинала Рішельє.
4. Іспано-французькі відносини наприкінці XVI – початку XVII століття.

Змістовий модуль 2. Західноєвропейські країни і США на етапі становлення індустріального суспільства.

Лекція. Англійські революції XVII століття. Утвердження конституційної монархії.

План

1. Соціально-економічні і політико-ідеологічні передумови англійської революції середини XVII століття.
2. Основні етапи революції 1640–1660 років та її наслідки.
3. Реставрація Стюартів. Внутрішня і зовнішня політика режиму Реставрації. «Славна революція» 1688–1689 років. Вільгельм Оранський.
4. Суспільно-політична еволюція Великої Британії у XVIII столітті.

Лекція. Загальна характеристика економічних процесів у країнах Західної Європи другої половини XVII – XVIII століття

План

1. Основні економічні регіони Європи.
2. Еволюція мануфактурного виробництва. Товарно-грошові відносини.
3. Європейська агрокультура.
4. Передумови і початок промислового перевороту у Великій Британії.

Семінарське заняття. Держава Австрійських Габсбургів середини XVII – XVIII століття.

План

1. Особливості економічного і політичного розвитку Австрійської імперії у другій половині XVII – на початку XVIII століття
2. Модернізаційні процеси. Марія – Терезія, Йосип II.
3. Зовнішня політика.

Завдання для самостійної роботи.

1. Опрацювати поняття: абсолютна монархія, національне питання, освічений абсолютизм, війна за австрійський спадок.
2. Підготувати повідомлення «Етнополітична карта держави Австрійських Габсбургів у XVIII столітті», «Зародження австро-пруського дуалізму у німецькому питанні», «Імператриця Марія-Терезія: штрихи до політичного портрету».

Семінарське заняття. Німецькі держави середини XVII–XVIII століття

План

1. Економічне і політичне становище німецьких держав після Тридцятилітньої війни. Утвердження князівського абсолютизму.
2. Піднесення Бранденбурзько-Пруського курфюршества.
3. Освічений абсолютизм Фрідріха II та його вплив на німецькі держави.

Завдання для самостійної роботи.

1. Опрацювати поняття: «король – капрал», князівський абсолютизм, пруське юнкерство, релігійні конфесії, регіоналізм, спадкові володіння, територіальна експансія.
2. Підготувати повідомлення: «Політична і конфесійна карта Німеччини у другій половині XVII–XVIII столітті», «Вплив просвітницьких ідей на розвиток німецьких держав у XVIII столітті»

Семінарське заняття. Франція у середині XVII–XVIII століття

План

1. Епоха Людовіка XIV (1643–1715 роки): економіка, формування «бюрократичної монархії», повсякденне життя.
2. Монархія за Людовіка XV (1717–1774 роки):
 - а) методи державного управління;
 - б) спробипроведення реформ та їхнінаслідки;
 - в) вплив фаворитизму на державу і суспільство.
3. Особливості розвитку французького абсолютизму у 70-х – 80-х роках XVIII століття. Франсуа Тюрго. Жак Неккер.

Завдання для самостійної роботи.

1. Опрацювати поняття: абсолютна монархія, «бюрократична монархія», Генеральні штати, гугеноти, дворянство мантиї, дворянство шпаги, кольбертизм, освічений абсолютизм, сеньйоральна реакція.
2. Ознайомитись із життям та діяльністю історичних осіб: Жана-Батиста Кольбера, Людовіка XIV Бурбона, Жака Неккера, Франсуа Тюрго.
3. Підготувати повідомлення: «Релігія і церква за правління Людовіка XIV», «Французьке суспільство у XVIII столітті», «Освічений абсолютизм у Франції: ідеологія і практика».

Семінарське заняття. Війна за незалежність північноамериканських колоній Великої Британії. Утворення США.

План

1. Соціально-економічне і політичне становище північноамериканських колоній у середині XVIII ст. Посилення колоніального гніту.
2. Проголошення незалежності. Хід військових дій. Версальський договір 1783 року. Джордж Вашингтон
3. Конституція США 1787 року. «Білль про права» 1791 року.

Завдання для самостійної роботи.

1. Опрацювати поняття: «бостонське чаювання», колонія, кореспондентські комітети, континентальний конгрес, конфедерація, лоялісти, метрополія, патріоти, плантаційне рабство, скватери, фермери.
2. Підготувати реферати: «Американське просвітництво», «Зовнішньополітичні аспекти війни північноамериканських колоній за незалежність», «Батьки- засновники США».

Лекція. Європейське просвітництво.

План

1. Світоглядні основи Просвітництва.
2. Розвиток природничо-наукової думки і досягнення науково-технічного прогресу в епоху Просвітництва.
3. Специфіка національних течій просвітницької ідеології.

Лекція. Міжнародні відносини середини XVII – XVIII століття.

План

1. Міжнародні відносини після Тридцятилітньої війни. Формування нових ідеологічних засад.
2. Боротьба Франції за гегемонію у Європі у другій половині XVII – на початку XVIII століття. Війна за іспанський спадок та її наслідки.
3. Становлення дипломатичної служби.
4. Війни та військові конфлікти середини – другої половини XVIII століття.

Семінарське заняття. Французька революція XVIII століття

План

1. Початок революції. Законодавство і діяльність фельянів.
2. Повалення монархії. Внутрішня і зовнішня політика жирондистів.
3. Якобинська диктатура.
4. Термідоріанський переворот. Період Конвенту і Директорії.

Завдання для самостійної роботи.

1. Опрацювати поняття: абсолютна монархія, Генеральні штати, жирондисти, монтаньяри, нотаблі, термідоріанці, фельяни, якобінці, якобінська диктатура.
2. Підготувати повідомлення про діячів французької революції: Жоржа Дантона, Оноре де Мірабо, генерала Марі де Лафайєта, Максиміліана Робесп'єра.

Лекція. Країни Європи в 1789–1815 роках.

1. Франція в роки Консульства і Першої імперії.
2. Особливості економічного розвитку Великої Британії, Австрійської імперії, Пруського королівства.
3. Посилення консервативних тенденцій у політичному житті.
4. Боротьба з наполеонівською Францією та її наслідки.

Завдання для самостійної роботи.

1. Опрацювати поняття: герилья, Консульство, Перша імперія, наполеоніди, Цивільний кодекс.
2. Підготувати повідомлення про Наполеона Бонапарта, Артура Веллінгтона, Горацио Нельсона, Шарля-Моріса Талейрана.

Лекція. Віденський конгрес. Міжнародні відносини у 1815–1848 років.

План

1. Віденський конгрес. Формування засад військово-політичної рівноваги в Європі.

2 Основні аспекти функціонування «віденської системи» у 20-х – 40-х роках XIX століття.

3 Революції, національно-визвольні рухи 20-х – 30-х роках XIX століття та їхній вплив на міжнародні відносини.

Лекція. Революції 1848–1849 років у Європі.

План

1. Причини і завдання революцій.
2. Основні події революції у Франції, Німеччині, Австрії, Угорщині, Італії.
3. Історичне значення революцій 1848–1849 років у Європі та їхні наслідки.

Семінарське заняття. США у XIX – на початку XX століття

План

1. Соціально-економічний і політичний розвиток США у першій половині XIX століття. Причини громадянської війни.
2. Хід військових дій. Основні етапи. Авраам Лінкольн.
3. «Реконструкція» на півдні США». Партиїно-політична боротьба у 70-х–80-х роках XIX століття.
4. «Прогресивна ера». Теодор Рузвельт. Вудро Вільсон.

Завдання для самостійної роботи.

1. Опрацювати поняття: аболіціонізм, антирабовласницька опозиція, демократична партія, «доктрина Монро», експансіонізм, республіканська партія, скватери, фермери, фрисойлери.
2. Підготувати повідомлення на тему: «Фермерська колонізація заходу», «Авраам Лінкольн — людина і політик», «Зовнішньополітичні аспекти громадянської війни у США».

Лекція. Об'єднувчі процеси в італійських та німецьких землях.

Утворення Італійського королівства та Німецької імперії.

План

1. Соціально-економічний та політичний розвиток італійських та німецьких держав у 50-х–60-х роках XIX століття.
2. Програми об'єднання Італії та Німеччини. Камло Кавур. Отто Бісмарк.
3. Основні етапи об'єднувчих процесів. Утворення Італійського королівства та Німецької імперії.

Семінарське заняття. Австрійська імперія у 1850 – 1914 роках.

План

1. Неоабсолютизм в Австрії і Угорщині.
2. Дуалістична угода 1867 року. Утворення Австро-Угорщини.
3. Тенденції політичного розвитку Австро – Угорщини в останній третині XIX – на початку XX століття. Панславізм. Пангерманізм.
4. Інститут монархії, суспільство імперії, повсякденне життя. Франц-Йосип I Габсбург і його роль в історії держави.

Завдання для самостійної роботи.

1. Опрацювати поняття: абсолютна монархія, виборче право, дуалізм, конституційна монархія, національні меншини, національне питання, панславизм, пангерманізм, Транслейтанія, Цислейтанія.
2. Підготувати повідомлення: «Конституційний процес в Австрійській імперії доби неоабсолютизму», «Вплив національного питання на політичне життя імперії наприкінці ХІХ – початку ХХ століття».

Семінарське заняття. Велика Британія за вікторіанської доби.

План

1. Демократизація державного ладу. Перша парламентська реформа.
2. Причини виникнення, програма і діяльність чартістів.
3. Тенденції політичної еволюції Великої Британії у вікторіанську епоху. Парламент, політичні партії, інститут монархії. Королева Вікторія.
4. Соціальний реформізм. Парламентський акт 1911 року. Девід Ллойд Джордж.

Завдання для самостійної роботи.

1. Опрацювати поняття: вікторіанська епоха, гомруль, ліберали, лейбористи, консерватори, нові тред-юніони, суфражизм, фабіанці, фенії.
2. Підготувати повідомлення: «Виникнення та діяльність фабіанського товариства», «Боротьба за гомруль в Ірландії на початку ХХ століття».

Семінарське заняття. Внутрішня і зовнішня політика Німецької імперії в останній третині ХІХ – на початку ХХ століття.

План

1. Створення Німецької імперії. Внутрішня політика Німеччини в період канцлерства Отто фон Бісмарка.
2. Політичний розвиток Німеччини в кінці ХІХ – на початку ХХ століття. Канцлери Хлодвіг Гогенлоє, Леон Капріві, Бернхард Бюлов. Теобальд Бетман-Гольвег.
3. Еволюція зовнішньополітичної стратегії Німеччини. Створення концепції світової політики.

Завдання для самостійної роботи.

Опрацювати поняття: грюндерство, імперія, конституційна монархія, консервативна партія, культуркампф, мілітаризм, партія Центру, сепаратизм, старокатолицизм, соціал-демократія, федералізм, юнкерство.

Підготувати повідомлення: «Програма та діяльність німецької соціал-демократії на рубежі ХІХ - ХХ століть», «Історія німецького федералізму».

Лекція. Скандинавські країни ХІХ – початку ХХ століття.

План

1. Тенденції економічного розвитку.
2. Державно-політичний устрій. Утворення Норвезького королівства.
3. Скандинавські країни в системі міжнародних відносин.

Лекція. Суспільно-політичні рухи у західноєвропейських країнах і США другої половини XIX –початку XX століття.

План.

1. Ідеологія і практика робітничого руху в Західноєвропейських країнах і США.
2. Становлення жіночого руху. Фемінізм. Суфпажизм.
3. Пацифізм: ідеологічні засади і практика.
4. Молодіжні субкультури.

Лекція. Міжнародні відносини в останній третині XIX – на початку XX століття.

План

1. Зміна співвідношення сил у Європі після франко-пруської війни. Політика «озброєного миру».
2. Колоніальні суперечності європейських держав наприкінці XIX– початку XX століття.
3. Активізація зовнішньополітичної активності Німеччини, США на рубежі XIX–XX століття. Утворення Антанти.
4. Локальні конфлікти напередодні Першої світової війни.

Термінологічний словник

- *Аболіціонізм* – суспільний рух у США наприкінці XVIII – у середині XIX ст. за ліквідацію рабства негрів.
- *Абсолютизм* - форма державної влади, за якої особиста влада государя стає практично необмеженою.
- *Анархізм* – суспільно-політична течія, що заперечувала необхідність державної влади, виступала за повне самоуправління общин, трудових колективів.
- *Бароко* (італ. – вигадливий, дивний) — стиль, що переважав у мистецтві Європи з кінця XVI— середини XVIII століття, характерними ознаками якого є особлива пишність і велич, підкреслена декоративність і насиченість.
- *Боснійська криза* – міжнародний конфлікт, викликаний анексією у 1908 році Австро-Угорщиною Боснії і Герцеговини — провінцій, населених на той час сербами і хорватами, які перебували під окупацією Австро-Угорщини на підставі рішень Берлінського конгресу 1878 року.
- *Великі географічні відкриття*— найбільші відкриття, здійснені європейськими мандрівниками та мореплавцями в XV– середині XVII століття.
- *Відродження (Ренесанс)* — епоха в історії європейської культури XIV– XVI століття, що знаменувала собою перехід від Середньовіччя до Нового часу.

- *Вікторіанська епоха* — період правління у Великій Британії королеви Вікторії, який тривав з 1837 по 1901 рік.
- *Високе Відродження* — період в історії мистецтва Італії кінця XV – першої третини XVI століття., позначений яскравим піднесенням живопису, архітектури, літератури. Найяскравіші представники— Леонардо да Вінчі, Мікеланджело Буонаротті, Рафаель Санті.
- *Гугеноти*— французькі протестанти-кальвіністи.
- *Джентрі*—нетитуловане середнє й дрібне дворянство в Англії в XVI–XVII столітті, яке дало початок капіталістичному фермерству і стало провісником капіталізму.
- *Жирондисти* — політичне угруповання періоду французької революції XVIII століття, яке відстоювало республіканську форму правління і відіграло провідну роль у Законодавчих зборах (1791–1792 роках) і Національному конвенті (1792–1793 роках).
- *Зустріч цивілізацій* — знайомство європейців із населенням відкритих під час Великих географічних відкриттів земель.
- *Індивідуалістська республіка* — форма державного устрою в Англії в 1649–1653 роках.
- *Індульгенція*— спеціальна грамота, придбання якої дарувало часткове або повне відпущення гріхів.
- *Індустріальне суспільство* — суспільство, у якому завершено процес створення великої, технічно розвиненої промисловості як основи та провідного сектора економіки і відповідних їй соціальних структур.
- *Кальвінізм*—напрямок протестантизму, заснований французьким теологом і проповідником Жаном Кальвіном.
- *Капіталізм*—економічний уклад, заснований на приватній власності, найманій праці та ринковій економіці.
- *Класицизм*— стиль у літературі та мистецтві XVII – початку XIX століття, заснований на шедеврах античності та Відродження.
- *Колоніальні імперії* — держави, що мають колоніальні володіння в різних куточках світу.
- *Консерватизм* — напрямок суспільно-політичної думки, що спирається на ідею традиції та спадкоємності у житті суспільства.
- *Конкіста* (від ісп. –завоювання) — завоювання і освоєння іспанцями внутрішніх областей американського континенту на початкуXVI–середині XVII століття.
- *Конституція* — основний закон держави, який визначає її політичний устрій, принципи організації влади, права й свободи громадян.
- *Контрреформація*— система заходів, спрямована на припинення й викорінення реформаційних ідей і рухів.
- *Конфедерація*—форма державного устрою, союз окремих держав, кожна з яких зберігає свою незалежність і власні органи влади.
- *Лендлорди*—великі землевласники, представники старого родовитого дворянства в Англії.

- *Лібералізм* — ідейна і суспільно-політична течія, що виникла в європейських країнах у XVII–XVIII століттях і проголосила принцип громадянських, економічних і політичних свобод.
- *Лютеранство* — найбільший напрям протестантизму, заснований німецьким теологом Мартіном Лютером у XVI столітті.
- *Мануфактура* (від лат. manus— рука, facture—виріб) — перші ранньокапіталістичні підприємства, засновані на розподілі праці та ручній ремісничій техніці.
- *Масонство* — релігійно-етичний рух, прихильники якого закликали до морального вдосконалення людей та об'єднання їх на принципах свободи, рівності та братерства.
- *Меркантилізм*—економічна політика, що полягала в активному втручанні державної влади в господарське життя країни.
- *Метрополія*— держава, що володіє колоніями.
- *Монополія* — це встановлення підприємцем або групою підприємців контролю над однією чи кількома галузями виробництва з метою збільшення прибутків.
- *Наполеонівські війни* — війни, що вела Франція та її союзники в період Консульства (1799–1804 роки) та Першої імперії (1804–1814 роки, 1815 рік) проти коаліцій європейських держав.
- *Національно-визвольна війна* — боротьба пригнобленого народу проти іноземного володарювання.
- *Нація* — велика група людей, яка проживає на певній території, пов'язана мовою, спільними традиціями, звичаями.
- *Національне відродження* — процес, пов'язаний із пробудженням національної свідомості бездержавних народів Європи. За змістом і формою національне відродження фактично було націотворенням.
- *Новий час* — період, що тривав у Європі від Великих географічних відкриттів до початку Першої світової війни в 1914 році.
- *Орден єзуїтів* — католицький чернечий орден, заснований у 1540 році Ігнацієм Лойолою.
- *Освічений абсолютизм*— назва політики у європейських країнах другої половини XVIII століття, яка виражалася у реформуванні найбільш застарілих соціальних інститутів (скасування деяких станових привілеїв, підпорядкування церкви державі), а також проведенні реформ — селянської, судової, шкільної, пом'якшенні цензури.
- *Північне Відродження* — мистецтво країн Північної Європи, що склалося під впливом Італії в кінці XV–XVI століття.
- *Промисловий переворот (індустріальна революція)* — перехід від ручного до машинного виробництва.
- *Просвітництво* — це цивілізаційно-культурна течія середини XVII–XVIII століття, представники якої — вчені, письменники, філософи— були прихильниками теорії природного права, і виступали за

перебудову суспільства відповідно принципів, продиктованих розумом

- *Протекторат Олівера Кромвеля* — форма державного устрою в Англії у 1654–1658 роках.
- *Протекціонізм*—економічна політика держави, спрямована на захист національної економіки від іноземної конкуренції шляхом введення високих мит на товари, що ввозилися в країну з-за кордону.
- *Протестантизм* — один з найпоширеніших напрямів у християнстві, що відкоремився від католицизму в період Реформації у XVI столітті (лютеранство, кальвінізм, англіканізм, анабаптизм) та внаслідок подальшого внутрішнього поділу утворив такі течії як адвентизм, баптизм, методизм, євангелізм, п'ятидесятництво тощо.
- *Пуритани* — (лат. *puritas*— чистота) англійські протестанти, котрі не визнавали авторитету офіційної церкви, послідовники кальвінізму в Англії в XVI–XVII століття.
- *Ранній Новий час* (Ранньомодерна доба) — період з кінця XV до кінця XVIII століття.
- *Революція цін*—значне підвищення цін на товари (насамперед продовольчі) внаслідок зростання видобутку цінних металів та падіння їхньої вартості.
- *«Реконструкція» Півдня* — перетворення у південних штатах, здійснювані федеральним урядом США з метою ліквідації органів влади, установ, законів і традицій, що склалися там у період панування плантаторів. Тривала упродовж 1865 – 1877 років.
- *Релігійні війни*—громадянські війни між католиками й гугенотами (протестантами) у Франції в 1562–1598 роках.
- *Реформація*—суспільно-політичний та ідейний рух у Європі XVI столітті, щонабув форми релігійної боротьби проти католицької церкви та віровчення.
- *«Славна революція»* — події в історії Англії в 1688–1689 роках, що супроводжувалися усуненням від влади Якова II Стюарта і утвердженням на престолі Вільгельма Оранського. Започаткувала процес формування конституційної монархії.
- *Соціалізм* — учення, метою якого є здійснення ідеалів соціальної справедливості, свободи і рівності.
- *Термідоріанці* — політичне угруповання періоду французької революції, яке перебувало при владі упродовж 1794–1799 років. Були прихильниками республіки та свободи торгово-підприємницької діяльності.
- *Трудова еміграція* — явище економічного життя, яке характеризується від'їздом працездатного населення з районів аграрного перенаселення або хронічної депресії для заробітку або постійного проживання до інших територій, країн.

- *Урбанізація* — процес збільшення міст та їхнього населення і посилення їх ролі в економічному і культурному житті суспільства.
- *Фельяни* — політичне угруповання періоду французької революції XVIII століття, члени якого виступали за конституційну монархію.
- *Фермер* — орендар або власник землі, котрий веде на ній господарство головно власною, а також найманою працею.
- *Фритредерство* — напрямок в економічній теорії та політиці, що характеризується вимогами вільної торгівлі та невтручанням держави в економічне життя країни.
- *Чартизм* (від англ. *хартія*) — перший масовий політично оформлений рух британських робітників у 30-х–50-х роках XIX століття, що проходив під гаслом боротьби за здійснення «Народної хартії».
- *Якобинці*— радикальне політичне угруповання періоду французької революції XVIIIст., яке перебувало при владі упродовж червня 1793 року–липня 1794 року, встановивши форму державного правління, що базувалася на терорі.

Тестові завдання

Пояснювальна записка

Одним із найбільш дієвих засобів перевірки та оцінки здобутих знань здобувачами освіти стає тестування. Виходячи з того, що воно є не лише інструментом контролю, а й дієвим способом активізації засвоєння нової інформації, формування інтелектуальних умінь і систематизації знань, тестування ставить здобувачів освіти перед необхідністю:

- самостійно аналізувати навчальний історичний матеріал, знаходити в ньому головне (факт, теоретичні положення, оцінки, визначення, тощо) та абстрагуватися від другорядного;
- правильно локалізувати історичні явища та події в часі і просторі;
- аналізувати факти, виділяти, порівнювати і узагальнювати їх істотні ознаки і зв'язки, простежувати закономірності суспільного розвитку;
- співвідносити історичні факти і теорію між собою, застосовувати теоретичні положення для осмислення історичних фактів;
- виробляти вміння аргументувати та відстоювати свою точку зору.

Пропоновані в збірнику тестові завдання охоплюють курс «Історія країн Західної Європи та Америки нового часу» і складені з урахуванням особливостей фахової підготовки здобувачів освіти.

Тестові завдання розміщено за хронологічно-проблемним принципом, згруповано за темами в межах кожної з яких вони поділені на три рівні складності. Всі варіанти є тестами закритої форми і передбачають завдання з однією та кількома правильними відповідями, завдання на встановлення відповідності, завдання на встановлення правильної хронологічної чи логічної послідовності. Частина тестових завдань третього рівня складності передбачає аналіз текстів документальних джерел та інших текстів на основі яких студент має дати правильну відповідь.

Для допомоги здобувачам освіти в роботі над тестовими завданнями наприкінці навчально-методичного посібника наведено перелік монографій, наукових статей та навчальних посібників.

Тестові завдання

Тема. Реформація та контрреформація в Європі

Рівень 1.

1. Складовою частиною і центром якої держави були на початку XVI століття німецькі землі?

- 1) Німецького союзу;
- 2) Священної Римської імперії;
- 3) Східно-Франкського королівства;
- 4) Тевтонського ордену;
- 5) Швейцарської конфедерації.

2. Реформація в Європі розпочалася у...

- 1) XIV столітті;
- 2) XV столітті;
- 3) XVI столітті;
- 4) XVII столітті;
- 5) XVIII столітті.

3. Грамота про повне або часткове відпущення гріхів, що видавалася католицькою церквою за певну плату, називалася:

- 1) інвеститура;
- 2) булла;
- 3) індульгенція;
- 4) рескрипт;
- 5) капітулярій.

4. В якому місті відбулася подія, що започаткувала Реформацію в німецьких землях?

- 1) Берлін;
- 2) Лейпціг;
- 3) Віттенберг;
- 4) Мюнстер;
- 5) Оснабрюк.

5. Хто у роки Реформації в німецьких землях закликав народ підняти меч проти панів і встановити на землі силою Царство Боже?

- 1) Мартін Лютер;
- 2) Томас Мюнцер;
- 3) Яків Рорбах;
- 4) Вендель Гіплер;
- 5) Себастьян Брант.

6. Яка подія започаткувала Реформацію в Європі?

- 1) Велика селянська війна в Німеччині;
- 2) Виступ Мартіна Лютера проти торгівлі індульгенціями;
- 3) Прийняття англійським парламентом Акту про супрематію;
- 4) Скликання Тридентського собору;
- 5) «Празька дефенестрація».

7. Назвіть короля (королеву), за правління якого в Англії розпочалася Реформація:

- 1) Генріх VII;
- 2) Генріх VIII;
- 3) Марія Тюдор;
- 4) Єлизавета I Тюдор;
- 5) Едуард VI.

8. «Зухвалим віттенберзьким ченцем» називали...

- 1) Томаса Мюнцера;
- 2) Мартіна Лютера;
- 3) Ульріха Цвінглі;
- 4) Жана Кальвіна;
- 5) Міхаеля Гейсмаера.

9. Здешевлення церковних церемоній під час Реформації у німецьких землях домагалися:

- 1) князі та рицарі;
- 2) мешканці міст і підприємці;
- 3) духовенство;
- 4) імператор і князі;
- 5) селяни.

10. Громади, очолювані пресвітерами, складали основу:

- 1) католицької церкви;
- 2) кальвіністської;
- 3) лютеранської;
- 4) анабаптистської;
- 5) англіканської церкви.

11. Орден єзуїтів було засновано у ...

- 1) 1517 році;
- 2) 1528 році;
- 3) 1534 році;
- 4) 1542 році;
- 5) 1559 році.

12. «Женевським папою» називали...

- 1) Ульріха Цвінглі;
- 2) Жана Кальвіна;
- 3) Ханса Таусена;
- 4) Мартіна Лютера;
- 5) Мікаеля Агріколу.

13.3 наведеного переліку вкажіть країни, у яких офіційною релігією став кальвінізм:

- 1) Англія;
- 2) Швейцарія;
- 3) Північні Нідерланди;
- 4) Країни Північної Європи;
- 5) Північно-західна Німеччина.

14.3 наведеного переліку вкажіть в яких країнах як офіційна релігія утвердилося лютеранство:

- 1) Англія;
- 2) Швейцарія;
- 3) Північні Нідерланди;
- 4) Країни Північної Європи;
- 5) Північно-західна Німеччина.

Рівень 2

1. Яка подія відбулася найраніше:

- 1) початок Селянської війни в Німеччині;
- 2) початок першої навколосвітньої подорожі;
- 3) початок Реформації в Англії;
- 4) виступ Мартіна Лютера з «95 тезами»;
- 5) початок Нідерландської буржуазної революції?

2. Вкажіть головні ідеї вчення Жана Кальвіна:

- 1) божественне приречення;
- 2) виправдання вірою;
- 3) зневага розкоші;
- 4) бережливість і дбайливість;
- 5) верховенство Папи Римського.

3. Роки: 1517, 1519, 1521, 1530, 1555. Що їх об'єднує?

- 1) роки важливих битв, які відбулися в ході Селянської війни в Німеччині;
- 2) роки прийняття програмних документів Селянської війни в Німеччині;
- 3) роки, що знаменують розгортання Реформації в Німеччині,
- 4) роки важливих подій періоду контрреформації;
- 5) роки важливих географічних відкриттів.

4. Визначте головний постулат у вченні Жана Кальвіна:

- 1) визначеність долі кожної людини божественним провидінням;
- 2) людина рятується лише своєю вірою;
- 3) підняти народний меч про тиранів і встановити на землі силою Царство Боже;
- 4) верховенство Папи Римського;
- 5) збереження церковної ієрархії.

5. Вкажіть, коли відбулася описана подія:

«Коли папа Климент VII почав погрожувати королю за такі дії відлученням від церкви, парламент прийняв Акт про супрематію (верховенство), яким оголосив про перехід місцевої церкви під оруду короля. Усі католицькі догмати при цьому зберігалися».

- 1) 1534 рік;
- 2) 1554 рік;
- 3) 1568 р.;
- 4) 1571 р.;
- 5) 1598 р.

6. Вкажіть головні напрямки діяльності ордену єзуїтів:

- 1) активна місіонерська діяльність;
- 2) ліквідація чернецтва;
- 3) виховання молоді в дусі істинного католицизму;
- 4) перехід церкви під контроль орденів;

5) боротьба з протестантами

7. Кому належить твердження?

«Бог у своєму абсолютному передбаченні до створення світу протестантизмом призначив одних до спасіння, інших до загибелі. Ніхто не знає, призначений він Богом до спасіння чи до загибелі. Але кожен має думати, що він Божий обранець, і напружувати свої сили, аби життям своїм довести, що він вартий спасіння. Покора і добросовісна праця є обов'язок, життєве покликання людини, визначене безпосередньо Богом»?

- 1) Мартіну Лютеру;
- 2) Жану Кальвіну;
- 3) Ульріху Цвінглі;
- 4) Генріху VIII Тюдору;
- 5) Томасу Мюнцеру.

8. Формула «Чия влада, того й віра» лежить в основі:

- 1) «Аугсбурзького віросповідання»;
- 2) функціонування англіканської церкви;
- 3) Аугсбурзького релігійного миру;
- 4) лютеранської доктрини;
- 5) кальвіністського віровчення.

9. Яка з перелічених подій в історії німецьких держав сталася найраніше?

- 1) укладення Шмакальденського військово-політичного союзу;
- 2) поява «Аугсбурзького віросповідання»;
- 3) підписання Аугсбурзького релігійного миру;
- 4) оголошення Вормського едикту;
- 5) зречення Карла V від імператорського престолу.

10. Оберіть поняття, характерні для організації кальвіністської церкви:

- 1) монастирі;
- 2) консисторія;
- 3) кардинали;
- 4) вікарії;
- 5) пресвітери.

11. Вкажіть в яких країнах була проведена «королівська реформація»:

- 1) Німеччина;
- 2) Франція;
- 3) Англія;
- 4) Швейцарія;
- 5) Швеція.

12. Назвіть головні причини поразки Селянської війни в Німеччині:

- 1) розрізненість дій;
- 2) незнання селянами військової справи;
- 3) малочисельність повсталих;
- 4) зрада керівників повстання;
- 5) відсутність організованості.

13. Вислів «Париж вартий месси» належить французькому королю

- 1) Крістіану III;
- 2) Густаву Ваза;
- 3) Генріху VIII Тюдор;
- 4) Генріху IV Бурбону;
- 5) Генріху III Валуа.

14. Поєднайте імена з наведеними поясненнями: Мартін Лютер, Жан Кальвін, Ханс Таусен, Лефевр д'Етапль, Ігнатій Лойола:

- 1) реформатор церкви в Німеччині;
- 2) реформатор церкви у Швейцарії;
- 3) засновник ордену єзуїтів;
- 4) ідеолог реформації у Франції;
- 5) проповідник реформаційних ідей в Данії.

15. Вкажіть основні риси протестантської церкви, яка виникла в XVI столітті:

- 1) наявність єдиного управлінського центру для церков усіх європейських країн;
- 2) обов'язкова наявність єпископату;
- 3) відмова від складної церковної ієрархії;
- 4) збереження усіх християнських таїнств у релігійному вченні та культурі;
- 5) вироблення власної трудової етики.

Рівень 3.

1. Розмістіть події у хронологічній послідовності:

- 1) виступ Мартіна Лютера з «95 тезами» проти торгівлі індульгенціями;
- 2) видання «Золотої булли» імператора Карла IV;
- 3) початок Великої Селянської війни в Німеччині;
- 4) створення Швабського союзу;
- 5) Аугсбурський релігійний мир.

2. Виберіть помилкові твердження:

- 1) Мартін Лютер затіяв Реформацію, щоб вийти з чернечого стану і одружитися;
- 2) реформація розпочалася в Англії, Німеччині та Франції одночасно;
- 3) виступ Мартіна Лютера підтримали великі князі Німеччини;

- 4) під час Селянської війни в Німеччині повсталі хотіли знищити своїх панів, тому інших вимог не висували;
- 5) на підтримку Мартіна Лютера виступили різні прошарки населення Німеччини, зокрема, городянам імпонувала вимога «дешевої церкви».

3. Вкажіть, про когось йдеться у тексті.

«Був молодшим сином короля. Одружився на вдові свого брата Катерині Арагонській. Церковний закон забороняв такі шлюби, але папа римський дав йому спеціальний дозвіл. Захопився теологією і навіть написав трактат проти Лютера і протестантів. Папа римський присвоїв йому почесний титул «Захисника віри» і подарував золоту троянду. Катерина Арагонська народила йому доньку Марію і двох синів. Обидва сини померли одразу після народження, і король став думати, що шлюб з вдовою брата неугодний Богу».

- 1) Генріх VII Тюдор;
- 2) Генріх VIII Тюдор;
- 3) Карл I Стюарт;
- 4) Карл VIII Валуа;
- 5) Франциск I.

4.3 наведених тверджень виберіть лише правильні:

- 1) за формою державного правління Священна римська імперія була монархією;
- 2) рейхстаги в Німеччині скликалися періодично, їх роботою керував імператор;
- 3) серед протестантських віровчень лютеранство виявилось найрадикальнішим (найрішучіше порвало з католицизмом);
- 4) Аугсбургський мир започаткував Контрреформацію;
- 5) Реформація перемогла у Швейцарії, Швеції, Англії, частині Німеччини та Нідерландах.

5. Вкажіть основні рішення Тридентського собору:

- 1) було офіційно визнано протестантизм як течію в християнстві;
- 2) підтверджено догмат про посередницьку роль церкви;
- 3) накладено заборону на торгівлю індульгенціями;
- 4) дано дозвіл на створення національних церков, незалежних від Риму;
- 5) задекларовано проведення календарної реформи.

6. Перелічіть наступні події у хронологічному порядку.

- 1) поява Індексу заборонених книг;
- 2) початок роботи Тридентського собору;
- 3) офіційне затвердження папською буллою ордену єзуїтів;
- 4) поява верховного інквізиційного трибуналу, юрисдикція якого у справах віри поширювалася на всі католицькі держави;
- 5) завершення роботи Тридентського собору.

7. Які з перелічених подій відбулися в один рік?

- 1) відкриття Христофором Колумбом Америки;
- 2) укладення Болонського конкордату;
- 3) початок Реформації в Німеччині;
- 4) Генріх VIII Тюдор започаткував реформацію в Англії;
- 5) Жан Карть'є відкрив територію сучасної Канади.

8. Виберіть факти з біографії Мартіна Лютера.

- 1) батьки – заможні бюргери;
- 2) закінчив Ерфуртський університет;
- 3) був ченцем-августинцем;
- 4) центром його реформаційної діяльності був Лейпциг;
- 5) першим переклав Біблію німецькою мовою.

9. З якими твердженнями визгодні:

- 1) Реформаційний рух розпочався в Англії;
- 2) гугеноти у Франції були послідовниками лютеранства;
- 3) «жєневським папою» називали Ульріха Цвінглі;
- 4) успіхи Реформації змусили католицьку церкву прискорити власну реформу, що отримала назву «Контрреформація»;
- 5) пуритани в Англії були послідовниками лютеранства.

10. Перелічіть наступні події Реформації у хронологічному порядку :

- 1) прийняття в Англії «Акту про супрематію»;
- 2) виступ Лютера проти торгівлі індульгенціями («95 тез»);
- 3) Нантський едикт;
- 4) проведення Реформації в Данії;
- 5) Вестеросський ріксдаг і початок Реформації у Швеції.

11. Про яку подію йдеться в тексті?

«Сто тридцять військових кораблів з майже вісімнадцятьма тисячами війська відправились від Ла-Коруньї до берегів ворожої країни. На одному з них пили сто п'ятдесят ченців-домініканців і великий інквізитор, які після перемоги мали судити відступників-протестантів і спалити їх на вогнищах. Командував армадою набожний і знатний, але молодосвідчений у морській справі герцог Медина-Сидоній. Іспанці розраховували не на морський бій. А на висадку численного десанта».

- 1) іспанська експедиція, направлена на завоювання держави інків у 1532 році;
- 2) іспанська експедиція, направлена на завоювання держави ацтеків у 1519 році;
- 3) іспанська армада, направлена до берегів Англії у 1588 році;
- 4) іспанська експедиція, направлена до берегів Нідерландів у 1576 році;
- 5) іспанська експедиція, направлена до берегів Голландії у 1609 році.

12. З якими твердженнями Ви згодні?

- 1) Реформація поширилася на всій території Франції;
- 2) Варфоломіївська ніч стала початком гугенотських війн;
- 3) Генріх Наварський був прихильником Реформації (кальвіністом-гугенотом);
- 4) Генріх VIII підтримав Мартіна Лютера у його боротьбі з папою римським;
- 5) Марія Тюдор намагалася повернути старі порядки. За численні страти протестантів її назвали Кривавою.

13. Зазначте основні події гугенотських воєн у Франції:

- 1) вбивство Генріха IV;
- 2) сутичка у Вассі;
- 3) утворення гугенотської Конфедерації;
- 4) Вестфальський мир;
- 5) Варфоломіївська ніч.

14. Поставте у хронологічній послідовності події періоду гугенотських війн у Франції:

- 1) Створення Католицької ліги;
- 2) Варфоломіївська ніч;
- 3) початок «війни трьох Генріхів»;
- 4) Сен-Жерменський мир;
- 5) Нантський едикт.

15. Яка з перелічених подій з історії Німеччини сталася найраніше?

- 1) укладення Шмакальденського військово-політичного союзу;
- 2) поява «Аугсбурзького віросповідання»;
- 3) підписання Аугсбурзького релігійного миру;
- 4) оголошення Вормського едикту;
- 5) зречення Карла V імператорського престолу.

Тема 2: Форми державного правління та устрою в перехідний період від Середньовіччя до Нового часу.

Рівень 1

1. Сімох князів, що обирали імператора Священної Римської імперії, називали:

- 1) меценатами;
- 2) бюргерами;
- 3) курфюрстами;
- 4) докторами римського права;
- 5) баронами.

2. Представників нового дворянства у Франції, які купували землі і впливові посади, називали:

- 1) гези,
- 2) джентрі;
- 3) «дворянство шпаги»;
- 4) «дворянство мантиї»;
- 5) цензитарії.

3. Яка династія правила Англією у XVI столітті?

- 1) Валуа;
- 2) Бурбони;
- 3) Тюдори;
- 4) Стюарти;
- 5) Плантагенети.

4. Принца, котрий очолив визвольну боротьбу північних провінцій Нідерландів за незалежність, звали...

- 1) Альба;
- 2) Олександр Фарнезе;
- 3) Вільгельм Оранський;
- 4) Альбрехт Валленштейн;
- 5) Філіп II.

5. Сучасником якого французького короля був Генріх VIII Тюдор :

- 1) Франціска I;
- 2) Генріха III;
- 3) Карла IX;
- 4) Людовіка XIII;
- 5) Генріха IV?

6. Вкажіть останнього короля династії Валуа:

- 1) Франціск I;
- 2) Карл IX;
- 3) Генріх III;
- 4) Генріх IV;
- 5) Людовік XIII.

7. За яким принципом утворений цей логічний ряд:

принц Конде, адмірал Коліньї, Генріх Наваррський (Бурбон) ?

- а) радикальні католики з оточення короля Карла IX;
- 2) лідери французьких гугенотів;
- 3) лідери нідерландських кальвіністів;
- 4) представники французького гуманізму;
- 5) лідери французьких гугенотів, які загинули у Варфоломіївську ніч.

8. Престол Шотландського королівства у XVI столітті належав династії:

- 1) Бурбонів;
- 2) Гізів;
- 3) Стюартів;
- 4) Тюдорів;
- 5) Йорків.

9. Яка династія правила у Франції на початку XVI століття?

- 1) Капетингів;
- 2) Валуа;
- 3) Бурбонів;
- 4) Тюдорів;
- 5) Гізів.

10. В якому році відбувались ці події?

«У Шартрі Генріх був урочисто помазаний за старим звичаєм французьких королів і 22 березня без бою увійшов до Парижа. Тоді ж були завершені переговори про здачу Руана, Лаон, Ам'єн та інші міста Пікардії, які вважалися базою Католицької ліги, одне за одним відкривали свої ворота».

- 1) 1589 рік;
- 2) 1593 рік;
- 3) 1594 рік;
- 4) 1598 рік;
- 5) 1603 рік.

11. В якому році на півдні Франції утворилася гугенотська конфедерація?

- 1) у 1572 році;
- 2) у 1576 році;
- 3) у 1589 році;
- 4) у 1594 році;
- 5) у 1598 році.

12. Англійський «Символ віри» («39 статей») було прийнято за правління монарха:

- 1) Генріха VII;
- 2) Генріха VIII;
- 3) Марії Тюдор;
- 4) Едуарда VI;
- 5) Єлизавети I.

13. В яких роках у Франції тривала «Війна трьох Генріхів»?

- 1) 1560–1572;
- 2) 1572–1576;

- 3) 1585-1589;
- 4) 1594-1596;
- 5) 1598-1608.

14. Вкажіть, коли відбулася описана подія:

«Між 2-ю та 4-ю годинами ночі закатав дзвін на Сен-Жерменській дзвіниці. Його підтримали всі церкви Парижа. Це стало сигналом для католиків. Будинки гугенотів були задалегідь помічені білими хрестиками. Гугенотів убивали беззбройними, в ліжках, не жаліючи дітей і жінок».

- 1) 1525 рік;
- 2) 1572 рік;
- 3) 1586 рік;
- 4) 1594 рік;
- 5) 1560 рік.

15. Хто з представників династії Тюдорів упродовж 1485-1603 рр. перебував на англійському престолі найдовше?

- 1) Генріх VIII;
- 2) Єлизавета I;
- 3) Генріх VII;
- 4) Марія Тюдор;
- 5) Едуард VI.

Рівень 2

1. Доповніть речення: «У ... році після розпаду Священної Римської імперії Нідерланди перейшли під владу короля Іспанії -».

- 1) 1553;
 - 2) 1556;
 - 3) 1558;
 - 4) 1608;
 - 5) 1648.
- а) Фердинанда; б) Карла V; в) Філіпа I; г) Філіпа II; д) Філіпа IV.

2. Вкажіть королі, котрі представляли династію Бурбонів:

- 1) Філіп II Август, Генріх IV, Людовік IX, Людовік XIII;
- 2) Генріх IV, Людовік XIII, Людовік XIV, Людовік XV;
- 3) Карл V, Людовік XII, Людовік XIV, Франціск I;
- 4) Карл VII, Людовік XII, Франціск I, Генріх III;
- 5) Генріх II, Генріх IV, Людовік XIII, Людовік XIV.

3. Визначте риси, характерні для політичного становища Німеччини на початку XVI століття:

- 1) сильна влада імператора;
- 2) імператор обирався князями-курфюрстами;
- 3) імператор успадковував свій титул;

- 4) зберігалась політична роздробленість країни;
- 5) держава не мала загальних органів управління, єдиного суду і спільних законів.

4. Визначте королів, що представляють династію Валуа:

- 1) Філіп II Август, Генріх IV, Людовік IX, Людовік XIII;
- 2) Генріх IV, Людовік XIII, Людовік XIV, Людовік XV.
- 3) Карл V, Людовік XII, Людовік XIV, Франціск I.
- 4) Карл VII, Людовік XII, Франціск I, Генріх III;
- 5) Генріх II, Генріх IV, Людовік XIII, Людовік XIV.

5. Вкажіть головні події Нідерландської революції:

- 1) війна Голландії з Іспанією;
- 2) утворення Республіки Сполучених провінцій;
- 3) прийняття «Едикту милості»;
- 4) Утрехтська унія;
- 5) Нантський едикт.

6. Про кого йдеться в тексті?

«У вирішальній битві під Босвортом (1485 рік) король Ричард III мав значну перевагу в силах, але зрада лорда Стенлі, котрий в останню хвилину перейшов на бік свого пасинка, позбавила його перемоги. Сам Ричард загинув на полі бою, а корона дісталася пасинку. Вже у жовтні новий король коронувався а в січні наступного року одружився на Єлизаветі, дочці Едуарда IV. Цим шлюбом була відновлена єдність королівської династії. Всі задуми нового короля були направлені на те, щоб навести в країні порядок, а королівській владі повернути могутність. Він заснував надзвичайний трибунал, який називався Зоряна палата, для переслідування бунтівників».

- 1) Генріха VII Тюдора;
- 2) Генріха VIII Тюдора;
- 3) Якова I Стюарта;
- 4) Едуарда VI Тюдора;
- 5) Генріха II Плантагенета.

7. Визначте, коли відбувалися описані події:

«Герцог Фернандо Альба встановив кривавий терор. Під час його перебування у Нідерландах було страчено близько 7 тисяч чоловік (зокрема лідери дворянської опозиції Егмонт і Горн), а всього число репресованих перевищило 11 тисяч осіб».

- 1) 1566–1570 роки;
- 2) 1567–1573 роки;
- 3) 1568–1574 роки;
- 4) 1569–1570 роки;
- 5) 1608–1609 роки.

8. З якими твердженнями ви згодні:

- 1) Революція в Нідерландах розпочалася повстанням в Зеландії і Голландії;
- 2) у Нідерландах найбільше було послідовників кальвінізму;
- 3) петицію опозиційного дворянства, яку 5 квітня 1566 року представили іспанській намісниці в Нідерландах Маргариті Пармській іспанський уряд не задовольнив;
- 4) Арраська унія була об'єднанням католицького дворянства північних провінцій Нідерландів;
- 5) першим статхаудером Голландії став Вільгельм Оранський.

9. Яка з наступних подій відбулася найраніше:

- 1) мир у Като-Камбрезі;
- 2) початок правління Франціска I;
- 3) початок Італійських воєн;
- 4) завершення гугенотських воєн у Франції;
- 5) утвердження при владі династії Тюдорів в Англії.

10. Які дві події відбулися в один і той самий рік?

- 1) Аугсбурзький релігійний мир;
- 2) Варфоломійська ніч;
- 3) мир у Боль'є, утворення гугенотської конфедерації на півдні Франції;
- 4) Утрехтська унія;
- 5) повстання на півдні Нідерландів;
- 6) «Гентськеумиротворення».

11. Перелічіть наступні події з історії Франції у хронологічному порядку:

- 1) Мир у Боль'є;
- 2) Амбуазька змова;
- 3) Нантський едикт Генріха IV;
- 4) Болонський конкордат;
- 5) Варфоломійська ніч у Парижі.

12. Назвіть сучасників французького короля Франциска I:

- 1) Генріх VIII Тюдор;
- 2) Жан Кальвін;
- 3) Генріх VII Тюдор;
- 4) Христофор Колумб;
- 5) Мартін Лютер.

13. З якими твердженнями Ви згодні?

- 1) період гугенотських воєн у Франції це 1560–1592 роки;
- 2) правління королівської династії Валуа припадає на 1328–1589 роки;
- 3) католицька реакція в Англії поновила за правління королеви Марії Стюарт;

- 4) шотландська королева Марія Стюарт не мала відношення до династії Тюдорів;
- 5) у 1603 році після смерті Єлизавети Тюдор англійська корона перейшла до Якова VI Стюарта.

14. Правильно вкажіть роки правління династії Тюдорів в Англії:

- 1) 1487-1610;
- 2) 1485-1603;
- 3) 1497-1603;
- 4) 1498-1604;
- 5) 1499-1605.

15. Сучасником якого англійського короля (королеви) був Генріх III Валуа:

- 1) Генріха УІ Тюдора;
- 2) Генріха VІІІ Тюдора;
- 3) Марії Тюдор;
- 4) Єлизавети І Тюдор;
- 5) Едуарда VІ?

Рівень 3

1. Виберіть правильну відповідь:

В результаті розриву Кальмарської унії в Північній Європі виникли такі держави:

- 1) Данія, Швеція, Норвегія,
- 2) Данія, Швеція, Норвегія, Фінляндія,
- 3) Данія, Швеція, Норвегія, Фінляндія, Ісландія,
- 4) Данія з підвладною Норвегією та Ісландією і Швеція.
- 5) Данія з підвладною Норвегією та Ісландією і Швеція з підвладною Фінляндією.

2. Визначте події, які сталися за французького короля Франциска І:

- 1) закріплення за королем Франції права назначати єпископів і абатів;
- 2) остаточне підпорядкування французької католицької церкви королівській владі;
- 3) Варфоломіївська ніч;
- 4) початок релігійних воєн між католиками і гугенотами;
- 5) на його королівських указах вперше з'явилася формула необмеженої влади: «оскільки таким є наше бажання».

3. Поставте у хронологічній послідовності такі події:

- 1) початок правління королеви Єлизавети І Тюдор;
- 2) Болонський конкордат;
- 3) убивство католиками гугенотів у містечку Вассі;
- 4) страта Марії Стюарт;
- 5) Единбургський договір між Англією та Францією.

4. Виберіть факти з біографії Єлизавети I Тюдор:

- 1) переслідувала англійських піратів, які грабували прибережні райони країни;
- 2) була донькою Генріха VIII і Анни Болейн;
- 3) мала власний пай в Ост-Індській торговій компанії;
- 4) особисто посвятила свого адмірала-пірата Френсіса Дрейка в лицарі;
- 5) в роки її правління парламент прийняв «символ віри» англіканської церкви «39 статей».

5. З якимитвердженнями Ви не згодні?

- 1) у 1560–1570-х роках фактичною правителькою у Франції була Катерина Медічі;
- 2) у війні «трьох Генріхів» перемогу здобув Генріх III;
- 3) війна Червоної та Білої троянд завершилась приходом до влади династії Стюартів;
- 4) надзвичайний судовий орган для розправи над політичними супротивниками абсолютизму Тюдорів називався «Зоряна палата»;
- 5) Єлизавета Тюдор переслідувала і католиків, і занадто заповзятливих протестантів (пуритан).

6. Вкажіть хронологічну послідовність історичних подій:

- 1) страта Марії Стюарт;
- 2) прийняття Генріхом IV католицизму;
- 3) видання «Едикту милості»;
- 4) розгром «Непереможної армади»;
- 5) весілля Генріха Бурбонського з Маргаритою Валуа.

7. Про кого йдеться в ційбіографічнійдовідці?

«Чеський дворянин-католик, належав до великих землевласників Чехії. Свої земельні володіння він значно збільшив за рахунок конфіскованих земель чеських дворян. Запропонував імператорові спосіб як створити і утримувати величезну армію, не витрачаючи великих державних коштів. Армія, за його пропозицією, мала утримуватися за рахунок населення країни, що віддавалося солдатам на пограбування. Для створення такої армії йому виділили кілька округів Чехії. У Північній Німеччині він підкорив кілька міст, розгромив військо данців, пограбував маєтки протестантських князів і міст, проголосив себе «генералісімумом Балтійського моря та океану».

- 1) ЙоганнТіллі;
- 2) Альбрехт Валленштейн;
- 3) Фердинанд Штирійський;
- 4) Максиміліан Баварський;
- 5) Фердинанд II.

8. Визначте події, які сталися за французького короля Генріха III:

- 1) Нантський едикт про віротерпимість;

- 2) Варфоломійська ніч;
- 3) «амбуазька змова»;
- 4) початок переслідування гугенотів як єретиків, створення «Вогняної палати» для суду над ними та опір гугенотів;
- 5) повстання в Парижі проти союзу короля з вождем гугенотів і спадкоємцем престолу Генріхом Наваррським.

9. Зазначте основні події гугенотських воєн у Франції:

- 1) вбивство Генріха IV;
- 2) сутичка у Вассі;
- 3) утворення гугенотської Конфедерації;
- 4) Вестфальський мир;
- 5) Варфоломійська ніч.

10. Про кого йдеться в біографічній довідці?

«Походив з аристократичного роду й у молодості готувався до військової кар'єри, але у 23 роки став єпископом. У 39 років увійшов до Королівської ради і незабаром став її керівником. В особистому житті любив зверхню пишноту. Він будував собі величезні палаци. А найкращий з них після його смерті перейшов у власність короля і відомий донині як Пале-Рояль. Але поза тим всю свою діяльність присвячував величі своєї держави».

- 1) герцог Альба;
- 2) Томас Мор;
- 3) Алессандро Медичі;
- 4) Чезаре Борджіа;
- 5) кардинал Ришельє.

11. Встановіть відповідність між особами і подіями: *Генріх II, Генріх IV, Людовік XII, Франціск I, кардинал Ришельє.*

- 1) замість давнього феодалного ополчення створив постійну найману армію;
- 2) захопив останній оплот гугенотів фортецю Ла-Рошель і видав «Едикт милості»;
- 3) підпорядкував своїй владі французьку католицьку церкву;
- 4) заснував королівську династію Бурбонів;
- 5) став першим серед французьких королів користуватися титулом «Ваша величність».

12. Визначте про яку історичну особу йдеться:

«Європейську могутність його роду започаткував його вигідний шлюб з Марією, герцогинею Бургундською, хоча у війні із сусідами він втратив частину її спадщини. У 1516 році став королем Іспанії, а у 1519 році добився обрання на престол імператора Священної Римської імперії. Став правителем величезної держави, про яку говорили, що «у ній ніколи не заходить сонце

Усе своє життя мріяв про створення світової християнської імперії, яка б об'єднувала усі католицькі держави Європи. У 1556 році зрікся імператорського престолу. Решти свого життя провів у монастирі».

- 1) Максиміліан I Габсбург;
- 2) Карл V Габсбург;
- 3) Карл VIII Валуа;
- 4) Людовік XII Валуа;
- 5) Франциск I Валуа.

13. Виберіть основні риси абсолютної монархії:

- 1) народ як основне джерело законодавчої та виконавчої влади;
- 2) розгалужена система державних податків;
- 3) постійна (наймана чи рекрутська) армія як основна армія держави;
- 4) монарх як основне джерело законодавчої та виконавчої влади;
- 5) наявність чиновництва — особливої управлінської верстви населення.

14. Визначте події, які відбулися за правління французького короля Людовіка XIII:

- 1) закріплення за королем Франції права назначати єпископів і абатів, остаточне підпорядкування французької католицької церкви королівській владі;
- 2) розгром гугенотів біля фортеці Ла-Рошель, «Едикт милості»;
- 3) Нантський едикт про віротерпимість,
- 4) скликання Генеральних штатів при малолітньому королеві, їх нездатність прийняти будь-які рішення через гострі розбіжності між станами,
- 5) перехід короля з протестантизму до католицької віри, його вступ у Париж і коронація, примирення більшості католиків з королем — «колишнім єретиком».

15. Яка подія в історії Франції відбулася в один і той же рік?

- 1) підписання Сен-Жерменського едикту;
- 2) утворення Гугенотської конфедерації;
- 3) прихід до влади Генріха IV Бурбона;
- 4) утворення Католицької ліги;
- 5) Нантський едикт.

Тема Західна Європа в системі міжнародних відносин XVI –середини XVII століття.

Рівень 1.

1. Тордесільяський договір про поділ сфер впливу між Іспанією і Португалією було укладено у...

- 1) 1492 році;
- 2) 1493 році;

- 3) 1494 році;
- 4) 1496 році;
- 5) 1500 році.

2. Вкажіть історичну подію, яку вважають початком ранньомодерної епохи в Європі:

- 1) Великі географічні відкриття;
- 2) Нідерландська революція;
- 3) Селянська війна в Німеччині;
- 4) Контрреформація;
- 5) Тридцятилітня війна.

3. Яке з досягнень доіндустріальної епохи не можна віднести до безпосередніх наслідків Великих географічних відкриттів?

- 1) зміна і розширення уявлень про світ, країни і народи;
- 2) початок колоніальних війн між європейськими державами;
- 3) бурхливий ріст міст;
- 4) розвиток промисловості, торгівлі, кредитно-фінансових відносин;
- 5) «революція цін».

4. Вкажіть дату Італійських воєн:

- 1) 1337–1453 роки;
- 2) 1435–1500 роки;
- 3) 1494–1559 роки;
- 4) 1500–1559 роки;
- 5) 1618–1648 роки.

5. Хто з французьких королів розпочав Італійській війни («похід через Альпи» і завоювання Мілану):

- 1) Людовік XI;
- 2) Людовік XII;
- 3) Карл VIII;
- 4) Генріх III;
- 5) Франціск I.

6. Виберіть битви, які відбувались в ході Італійських воєн:

- 1) Битва при Маріньяно;
- 2) Битва при Брейтенфельді;
- 3) Битва при Лютцені;
- 4) Битва при Павії;
- 5) Битва при Рокруа.

7. Який полководець за перемоги у Тридцятилітній війні отримав титул «генералісімуса Балтійського моря та океану»?

- 1) Альбрехт Валленштейн;
- 2) Густав II Адольф;
- 3) Крістіан IV;
- 4) Максиміліан Баварський;
- 5) Йоган Тіллі.

8. Яка держава в роки Тридцятилітньої війни намагалася перетворити Балтійське море на своє «внутрішнє озеро»?

- 1) Голландія;
- 2) Росія;
- 3) Польща;
- 4) Швеція;
- 5) Данія.

9. В яких містах було підписано договір, відомий як Вестфальський мир?

- 1) Лейпціг;
- 2) Мюнстер;
- 3) Лютцен;
- 4) Оснабрюк;
- 5) Пфальц.

10. Вкажіть дати Шведського етапу Тридцятилітньої війни:

- 1) 1618–1624 роки;
- 2) 1625–1629 роки;
- 3) 1630–1634 роки;
- 4) 1634–1638 роки;
- 5) 1635–1648 роки.

11. Яка подія стала приводом до початку Тридцятилітньої війни?

- 1) створення чеської Директорії;
- 2) «викидання з вікон Празького Граду депутатів-католиків (так звана «дефенестрація»);»;
- 3) битва біля Білої Гори;
- 4) Реституційний едикт;
- 5) створення Протестантської унії.

12. В якому місті відбулися події, що стали приводом до Тридцятилітньої війни?

- 1) Вассі;
- 2) Мілан;
- 3) Лейпціг;
- 4) Прага;
- 5) Лютцен.

13. Назвіть держави, незалежність яких було визнано за Вестфальським миром:

- 1) Чехія;
- 2) Річ Посполита;
- 3) Республіка Об'єднаних Провінцій;
- 4) Австрія;
- 5) Швейцарський союз.

14. У якій битві часів Тридцятилітньої війни загинув шведський король Густав II Адольф?

- 1) Біла Гора;
- 2) Брейтенфельд;
- 3) річка Лех;
- 4) Лютцен;
- 5) Рокруа.

15. У роки Тридцятилітньої війни Йоган Тіллі очолював війська:

- 1) Католицької ліги;
- 2) Євангелістської унії;
- 3) Швеції;
- 4) Данії;
- 5) Франції.

Рівень 2

1. Вкажіть держави, які на початку Тридцятилітньої війни підтримували Габсбургську коаліцію:

- 1) Московське царство;
- 2) Річ Посполита;
- 3) Швеція;
- 4) Іспанія;
- 5) Австрійська монархія Габсбургів.

2. Встановіть відповідність між датами і подіями Тридцятилітньої війни: 1608 рік, 1609 рік, 1627 рік, 1629 рік, 1648 рік.

- 1) Вестфальський мир;
- 2) Реституційний едикт;
- 3) утворення Євангелістської унії;
- 4) скликання «похоронного сейму» у Празі;
- 5) утворення Католицької ліги.

3. Вкажіть матеріальні і територіальні надбання, які отримала Швеція за Вестфальським миром 1648 року?

- 1) приєднала до своєї території Ельзас;
- 2) отримала міжнародне визнання своєї незалежності;

- 3) отримала всю Західну і частину Східної Померанії;
- 4) шведські королі стали імперськими князями;
- 5) Швеція отримала велику грошову контрибуцію.

4. В якому році проходила ця подія? Як звали короля?

«24 лютого, коли іспанці проходили поблизу французьких позицій, направляючись у Павію, яку французи взяли в облогу, король наказав зупинити їх. Іспанці мужньо відбили атаки французької кавалерії, потім стали тіснити її. Вилазка оточених у Павії завершила поразку короля. Хоча під ним убили коня, король оборонявся з великою мужністю, був двічі поранений, але мусів здатися у полон і був відвезений до Мадрида».

- 1) 1494 рік, Карл VIII;
- 2) 1513 рік, Людовік XII;
- 3) 1515 рік, Людовік XII;
- 4) 1525 рік, Франциск I;
- 5) 1527 рік, Франциск I.

5. Вкажіть основні події шведського періоду Тридцятилітньої війни:

- 1) «Празька дефенестрація»;
- 2) битва під Брейтенфельдом;
- 3) прийняття імператором Реституційного едикту;
- 4) битва біля білої Гори;
- 5) вбивство Альбрехта Валленштейна.

6. Вкажіть держави, які в роки Тридцятилітньої війни підтримували Антигабсбургську коаліцію:

- 1) Франція;
- 2) Швеція;
- 3) Іспанія;
- 4) Річ Посполита;
- 5) Данія.

7. В якому році відбулася описана битва часів Тридцятилітньої війни?

«Шведи здобули блискучу перемогу над імперською армією Валленштейна, решта якої відступила у Чехію. У цьому бою загинув Густав II Адольф. Командування армією перейшло до канцлера Акселя Оксеншерна, котрий продовжив зовнішню політику Густава II Адольфа».

- 1) 1620 рік;
- 2) 1626 рік;
- 3) 1631 рік;
- 4) 1632 рік;
- 5) 1634 рік.

8. Позначте місця битв Тридцятилітньої війни, які завершилися перемогою антигабсбургської коаліції:

- 1) Біла Гора;
- 2) Брейтенфельд;
- 3) Лютцен;
- 4) Нордлінген;
- 5) Рокруа.

9. Яка з наступних подій відбулася найраніше:

- 1) битва при Павії;
- 2) «Едикт милості» у Франції;
- 3) відновлення незалежності Швеції;
- 4) початок гугенотських воєн у Франції;
- 5) битва при Мохачі.

10. Назвіть історичну особу за фактами її біографії:

«Росла забутою батьком, який зрікся її після страти дружини. Вчителі виявили в неї неабиякі здібності. Дістала глибокі знання з математики, класичних мов. Її руки домагалися іспанський король Філіп II, московський цар Іван IV Грозний. Усім відмовляла і заявляла, що повінчана з народом Англії, а всіх підданих вважає своїми дітьми».

- 1) Анна Болейн;
- 2) Марія Тюдор;
- 3) Єлизавета Тюдор;
- 4) Марія Стюарт;
- 5) Джейн Грей.

11. Яка з наступних подій відбулася найраніше:

- 1) мир у Като-Камбресі;
- 2) початок правління Франціска I;
- 3) початок Італійських воєн;
- 4) завершення гугенотських воєн у Франції;
- 5) утвердження при владі династії Тюдорів в Англії.

12. Що є зайвим у цьому переліку? З іменем Альбрехта Валленштейна пов'язують:

- 1) належав до числа найбільших землевласників Чехії;
- 2) за короткий термін створив 30-тисячну армію найманців, не витрачаючи на це великих державних коштів;
- 3) отримав від імператора титул «генералісімуса Балтійського моря та океану»;
- 4) у вересні 1634 року очолювана ним імперська армія у битві поблизу Нодлінгена зазнала поразки від шведів;
- 5) у 1634 році був вбитий у фортеці Єгер відданою імператору групою офіцерів-змовників, які звинуватили полководця у державній зраді.

13. Вставте пропущене:

«Вестфальський мир було підписано у... році в містах ...У результаті війни свій вплив на перебіг європейських справ значно посилили такі держави як ...».

- 1) 1559;
- 2) 1612;
- 3) 1618;
- 4) 1648;
- 5) 1662;

1) Лейпціг; 2) Лютцен; 3) Мюнстер; 4) Мюнхен; 5) Оснабрюк.

1) Священна Римська імперія; 2) Швеція; 3) Річ Посполита; 4) Австрія; 5) Франція.

Рівень 3

1. З наведених тверджень виберіть лише неправильні:

- 1) остаточно Іспанія визнала незалежність Республіки Об'єднаних Провінцій за Вестфальським миром;
- 2) у 1576 році гугеноти створили на півдні Франції справжню гугенотську державу – Конфедерацію з окремими органами управління, податками, військом;
- 3) Реформація в Англії почалася «знизу» і була викликана незадоволенням йоменів величезними земельними володіннями католицької церкви;
- 4) правління англійського короля Генріха VII не було успішним: йому так і не вдалося перебороти кризу в країні, викликану попередньою війною Червоної і білої Троянд;
- 5) майже всі свої колонії Іспанія здобула упродовж XV століття.

2. Яка з наступних подій відбулася найраніше:

- 1) мир у Като-Камбрезі;
- 2) початок правління Франціска I;
- 3) початок Італійських воєн;
- 4) завершення гугенотських воєн у Франції;
- 5) утвердження при владі династії Тюдорів в Англії.

3. Вкажіть основні зовнішньополітичні прагнення (позиції) західноєвропейських держав напередодні Тридцятилітньої війни: Швеції, Франції, Священної Римської імперії, Англії та Голландії.

- 1) вела війну з Іспанією за незалежність і тому була зацікавлена в ослабленні влади іспанських і австрійських Габсбургів, установленні панування свого торгового флоту на старих ганзейських шляхах;
- 2) займала суперечливу позицію: виступала проти посилення впливу Габсбургів у північно-західній Німеччині та в районі Північного моря і, водночас, не бажала посилення держав антигабсбургської коаліції;
- 3) прагнула об'єднати всі країни Європи в єдину християнську імперію і встановити свою гегемонію на континенті;

- 4) давно ворогувала з іспанськими та австрійськими Габсбургами, прагнула встановити власне панування на континенті; через те вона змушена була шукати союзників серед протестантських держав;
- 5) не бажала посилення ролі Габсбургів у Північній Німеччині та їхнього прориву до Балтики; прагнула зробити Балтійське море своїм «внутрішнім озером».

4. Вкажіть хронологічну послідовність історичних подій:

- 1) страта Марії Стюарт;
- 2) прийняття Генріхом IV католицизму;
- 3) видання «Едикту милості»;
- 4) розгром «Непереможної армади»;
- 5) весілля Генріха Бурбонського з Маргаритою Валуа.

5. Поставте у хронологічній послідовності такі події:

- 1) початок правління королеви Єлизавети I Тюдор;
- 2) Болонський конкордат;
- 3) убивство католиками гугенотів у містечку Вассі;
- 4) Страта Марії Стюарт;
- 5) Единбургський договір між Англією та Францією.

6. Встановіть хронологічну послідовність подій Тридцятилітньої війни:

- 1) заснування Євангелічної унії німецьких протестантських князів;
- 2) «празька дефенестрація»;
- 3) битва поблизу Білої Гори;
- 4) утворення Католицької ліги німецьких католицьких князів;
- 5) убивство Альбрехта Валленштейна.

7. Про яку подію йдеться в тексті?

«Сто тридцять військових кораблів з майже вісімнадцятьма тисячами війська відправились від Ла-Коруньї до берегів ворожої країни. На одному з них плили сто п'ятдесятченців-домініканців і великий інквізитор, які після перемоги мали судити відступників-протестантів і спалити їх на вогнищах. Командував армадою набожний і знатний, але малодосвідчений у морській справі герцог Медина-Сидоній. Іспанці розраховували не на морський бій. А на висадку численного десанта».

- 1) іспанська експедиція, направлена на завоювання держави інків у 1532 році;
- 2) іспанська експедиція, направлена на завоювання держави ацтеків у 1519 році;
- 3) іспанська армада, направлена до берегів Англії у 1588 році;
- 4) іспанська експедиція, направлена до берегів Нідерландів у 1576 році;
- 5) іспанська експедиція, направлена до берегів Голландії у 1609 році.

8. З якими твердженнями, що стосуються подій Тридцятилітньої війни Ви згодні?

- 1) загострення протиріч між європейськими країнами призвело до Тридцятилітньої війни;
- 2) імператор до кінця війни підтримував Альбрехта Валленштейна;
- 3) одним із найвизначніших полководців Тридцятилітньої війни був шведський король Густав I Ваза;
- 4) католицька Франція виступала на боці протестантських князів Німеччини;
- 5) Вестфальський мир закріпив у Європі існуючу систему міжнародних відносин.

9. Розставте у хронологічній послідовності події європейської історії XVI ст.

- 1) Аугсбурзький релігійний мир;
- 2) розгром «Непереможної армади»;
- 3) Като-Камбрійський мир;
- 4) Зречення від імператорського престолу Карла V;
- 5) Единбургський договір між Англією та Францією.

10. Про яку битву періоду Тридцятилітньої війни йдеться? Коли вона відбулася?

«Вирішальна битва між чеськими військами і імперсько-католицькою армією. Розгром у ній чеського війська призвів до втрати Чехією самостійності. На 300 років вона потрапила під владу Габсбургів. Чеське повстання було придушено. 27 його керівників страчено. Незважаючи на жорстокий терор, чеський народ продовжував чинити опір загарбникам. Гарнізони деяких чеських міст продовжували захищатися ще 2 роки».

- 1) Битва при Мохачі;
- 2) Битва при Брейтенфельді;
- 3) Битва при Лютцені;
- 4) Битва біля Білої Гори;
- 5) Битва при Нордлінгені.

1) 1618 року; 2) 1620 року; 3) 1626 року; 4) 1632 року; 5) 1638 року.

11. Які історичні події періоду Італійських воєн проілюстровані у даному документі:

«Французький король, уклавши союз із Флоренцією, Міланом, Венецією і папою Римським (Коньякська ліга), поновив воєнні дії проти іспано-імперських військ. Але він діяв нерішуче, що дозволило Карлу V захопити і спустошити Рим. Французи відвоювали значну частину Неаполітанського королівства, однак зрада Гені та епідемія чуми змусили Франціска I укласти мирний договір».

- 1) Похід короля Карла VIII через Альпи на Неаполь;
- 2) Похід короля Людовіка XII у Північну Італію;
- 3) Перша війна Франціска I з Карлом V;
- 4) Друга війна Франціска I з Карлом V;

5) Події, які привели до підписання Мадридського договору.

12. Побудувати хронологічний ланцюжок подій Тридцятилітньої війни:

- 1) «Празька дефенестрація»;
- 2) Вестфальський мир;
- 3) Бива при Рокруа;
- 4) Битва при Лютцені;
- 5) Любекський мир.

13. Які з наведених тверджень є правильними:

- 1) чеське повстання 1618–1620 років було викликано наступом Габсбургів на політичні та релігійні права Чехії, яка ще зберігала деяку самостійність в Імперії Габсбургів;
- 2) Вестфальський мир складався з двох мирних договорів, що завершили Італійські війни.
 - 1) перше;
 - 2) друге;
 - 3) перше і друге;
 - 4) серед наведених тверджень правильних немає.

14. Які з наведених тверджень, що стосуються умов Вестфальського мирного договору є правильними:

- 1) угодаскладалася з двох мирних договорів — франко-англійського та франко-іспанського;
- 2) Швеція одержала у володіння майже всі гирла судноплавних річок Північної Німеччини, Франція – Ельзас і землі вздовж Рейну;
- 3) німецькі князі позбавлялися права укладати зовнішньополітичні союзи;
- 4) офіційно була визнана незалежність Республіки Об'єднаних Провінцій (Голландії);
- 5) договір поклав край політичній роздрібленості Німеччини;
- 6) у релігійній сфері договір зрівняв права католиків і протестантів;
- 7) мир закріпив перемогу Габсбургської коаліції у Тридцятилітній війні.

Тема. Французька революція XVIII століття.

Рівень 1

1. Доповніть речення. Напередодні революції 1789 року державу у Франції очолюв(ав)али:

- 1) король Людовік XVI;
- 2) король Людовік XV;
- 3) Генеральні штати;
- 4) регенти при малолітньому Людовіку XVI;
- 5) збори нотаблів.

2. Вкажіть головних організаторів видання «Енциклопедії наук,

мистецтв та ремесел», яка вийшла у світ у 1751–1776 роках:

- 1) Шарль Монтеск'є, Дені Дідро;
- 2) Дені Дідро, Жанд'Аламбер;
- 3) Жанд'Аламбер, Жан Жак Русо;
- 4) Вольтер та Дені Дідро;
- 5) Жан Мельє, Жан Жак Руссо.

3. Оберіть правильну відповідь. Більшість істориків вважають початком французької революції:

- 1) скликання зборів нотаблів;
- 2) штурм Бастилії;
- 3) утворення Національних зборів;
- 4) початок роботи Генеральних штатів;
- 5) реформи Жака Неккера.

4. Вкажіть правильну відповідь. «Декларація прав людини і громадянина» була ухвалена Установчими зборами у:

- 1) 1789 році;
- 2) 1791 році;
- 3) 1794 році;
- 4) 1787 році;
- 5) 1792 році.

5. Доповніть речення. Найбільш численною і впливовою групою депутатів Установчих зборів після штурму Бастилії стали:

- 1) монтаньяри;
- 2) якобінці;
- 3) фельяни;
- 4) шалені;
- 5) термідоріанці.

6. Доповніть текст:

«З осені 1789 року серед парижан популярністю користувалася демократична газета, автором якої був лікар за фахом ..»:

- 1) «Друг народу», Жан Поль Марат;
- 2) «Велика Франція», Оноре де Мірабо;
- 3) «Батько Дюшен», Максиміліан . Робесп'єр;
- 4) «Друг народу», МаріЛафайєт;
- 5) «Батько Дюшен», Жан Поль Марат.

7. Вставте пропущене:

«Декларація, підписана ...у саксонському замку Пильниць ...закликала до...» .

- 1) 27 серпня 1791 року; імператрицею Катериною II і королем Людовіком XVI; придушення революції;

- 2) 27 серпня 1792 року; імператором Леопольдом II і королем Фрідріхом Вільгельмом II; компромісу із революціонерами;
- 3) 27 серпня 1791 року; імператором Леопольдом II і королем Фрідріхом Вільгельмом II; «захисту монархічного правління» у Франції;
- 4) 27 серпня 1793 року; імператрицею Катериною II і імператором Леопольдом II; придушення революції;
- 5) 27 серпня 1791 року; імператором Леопольдом II і королем Людовіком XVI; «захисту монархічного правління» у Франції.

8. Визначте хронологічні межі існування якобінської диктатури:

- 1) 2 червня 1793 рік – 27 липня 1794 рік;
- 2) 14 липня 1789 рік – 10 серпня 1791 рік;
- 3) 10 серпня 1792 рік – 2 червня 1793 рік;
- 4) 27 липня 1794 рік – 10 листопада 1799 рік;
- 5) 14 липня 1789 рік – 10 серпня 1792 рік.

9. Продовжте речення:

«Федералістський закат піднятий жирондистами у провінціях був спрямований проти ...».

- 1) фельянів;
- 2) короля Людовіка XVI;
- 3) Директорії;
- 4) якобінців;
- 5) Установчих зборів.

10. Доповніть речення

«За конституцією 1795 року Директорія вважалася...»:

- 1) законодавчим органом республіки;
- 2) дорадчим органом при французькому королі;
- 3) французьким парламентом;
- 4) органом виконавчої влади;
- 5) революційним трибуналом.

Рівень 2

11. Визначте риси, характерні для політики фельянів:

- 1) прийняття Конституції, яка поділяла громадян на «активних» і «пасивних»;
- 2) проголошення республіки;
- 3) придушення вандейського повстання;
- 4) проведення аграрної реформи, яка передбачала викуп селянами земельних наділів;
- 5) відміна станового поділу та титулів;
- 6) конфіскація церковних земель і надання священикам статусу державних службовців;
- 7) запровадження нового територіально-адміністративного поділу.

12. Про кого йдеться у біографічній довідці:

«Представник одного із найбагатших родів Франції. Учасник війни за незалежність північноамериканських колоній, керівник національної гвардії»?

- 1) Наполеон Бонапарт;
- 2) маркіз Марі де Лафайєт;
- 3) Оноре де Мірабо;
- 4) Жорж Дантон;
- 5) Антуан Барнав.

13. Установіть відповідність:

- | | |
|--------------------|---|
| а) Оноре де Мірабо | 1) один із лідерів Директорії; |
| б) Поль Баррас | 2) учасник «Змови рівних», керівник повстання |
| в) ГраксБабеф | 3) один із лідерів жирондистів; |
| г) Жак Ру | 4) один із лідерів фельянів; |
| д) Поль Бріссо | 5) лідер руху «шалених». |

14. Визначте завдання французької революції:

- 1) обмеження королівської влади;
- 2) проведення промислового перевороту;
- 3) розширення територіальних меж Франції;
- 4) вирішення аграрного питання;
- 5) надання політичних прав населенню;
- б) відновлення діяльності Генеральних штатів.

15. Із якими подіями французької революції пов'язані такі дати:

- 1) 27 серпня 1791 рік;
- 2) 20 квітня 1792 рік;
- 3) 20 вересня 1792 рік;
- 4) 26 червня 1794 рік;
- 5) 2 серпня 1798 рік.

16. Із перелічених подій виберіть ті, які відповідають періоду правління жирондистів:

- 1) проголошення Першої республіки;
- 2) розстріл демонстрантів на Марсовому полі;
- 3) страта короля Людовіка XVI;
- 4) утворення Комітету громадського порятунку;
- 5) схвалення Національним конвентом теорії революційної війни;
- б) встановлення максимуму цін на продукти харчування.

17. Про кого йдеться у цій біографічній довідці:

«Представник середніх прошарків французького суспільства, відомий адвокат, прихильник просвітницьких поглядів Жан Жака Руссо, один із

лідерів яacobінського блоку» ?

- 1) Жоржа Кутона;
- 2) Максиміліана Робесп'єра;
- 3) Шарля Моріса Талейрана;
- 4) Поля Бриссо;
- 5) Жака Ру.

18. Визначте характерні риси правління Директорії:

- 1) боротьба з роялістами та яacobінцями;
- 2) укладення договору з Австрією у Кампо-Форміо;
- 3) прагнення відновити монархію;
- 4) зменшення інфляції та сприяння економічному зростанню країни;
- 5) відновлення дореволюційних порядків на селі;
- 6) продовження війн з країнами антифранцузької коаліції.

19. Назвіть періоди французької революції, які відповідають вказаним датам:

- 1) 2 червня 1793 рік – 27 липня 1794 рік;
- 2) 27 липня 1794 рік – листопад 1795 рік;
- 3) 10 серпня 1792 рік – 2 червня 1793 рік;
- 4) листопад 1795 рік – листопад 1799 рік;
- 5) 14 липня 1789 рік – 10 серпня 1792 рік.

20. Установіть відповідність між поняттями та їхніми значеннями:

а) санкюлоти; б) роялісти; в) «шалені»; г) Генеральні штати; д) шуани.

- 1) станово-представницький орган влади у Франції;
- 2) політичне угруповання, представники якого вимагали рівного розподілу матеріальних благ;
- 3) прихильники короля Людовіка XVI;
- 4) учасники вандейського повстання;
- 5) представники нижчих прошарків французького суспільства.

Рівень 3

21. Визначте риси, характерні для французького Просвітництва:

- 1) критика існуючих порядків;
- 2) абсолютизація середніх віків;
- 3) визнання пріоритету розуму у всіх сферах суспільного життя;
- 4) пропаганда принципу розподілу влади, як запоруки уникнення деспотизму;
- 5) налаштованість на проведення реформ.

22. Поставте у хронологічній послідовності такі періоди французької революції XVIII століття:

- 1) Директорія;

- 2) правління фельянів;
- 3) якобинська диктатура;
- 4) Консульство;
- 5) правління жирондистів.

23. Поставте у хронологічному порядку документи, прийняті під час французької революції XVIII століття:

- 1) «...активними громадянами є французи від народження, або особи, котрим виповнилося 25 років від народження, які проживають у місті чи кантоні упродовж встановленого законом часу, і, які сплачують податок...»;
- 2) «...Національний конвент одноголосно постановляє, що королівська влада у Франції ліквідована»;
- 3) «...всі сеньйоріальні податки, пов'язані з феодалними правами, знищуються безоплатно»;
- 4) «... виконавча влада здійснюється директорією із п'яти членів, котрі назначаються Законодавчим корпусом»;
- 5) «... люди народжуються і залишаються вільними і рівними у правах... метою кожного державного ладу є дотримання і забезпечення природних та невід'ємних прав людини».

24.Що означають ці поняття:

- 1) Просвітництво;
- 2) «Гора» і «Жиронда»;
- 3) фельяни;
- 4) Національний конвент;
- 5) нотаблі.

25. Поставте у хронологічній послідовності періоди правління у Франції напередодні і під час революції таких законодавчих органів влади:

- 1) Національного конвенту;
- 2) Генеральних штатів;
- 3) Установчих зборів;
- 4) Ради п'ятисот та Ради старійшин;
- 5) Законодавчих зборів.

26. Про які події французької революції йдеться у цих поняттях? Коли відбулися ці події?

- 1) варенська криза;
- 2) муніципальні революції;
- 3) політика дехристиянізації;
- 4) «закон про підозрілих»;
- 5) вандейське повстання.

27. Із якими твердженнями ви згодні:

- 1) французька революція скасувала станові привілеї;

- 2) запровадження нового територіально-адміністративного поділу країни сприяло централізації влади;
- 3) скасування монархії у Франції спричинило безлад у країні і, як наслідок, захоплення влади Генеральними штатами;
- 4) причиною державного перевороту 9–10 листопада 1799 року стала відмова Директорії підписувати договір із Великою Британією;
- 5) французька революція сприяла утвердженню нових політичних і громадянських цінностей.

28. Поставте у хронологічній послідовності події французької революції:

- 1) початок роботи Генеральних штатів;
- 2) прийняття закону Ле Шапельє;
- 3) утвердження «Декларації прав людини і громадянина»;
- 4) вибори до Законодавчих зборів;
- 5) оголошення війни Франції Австрійській імперії.

29. Виберіть правильні твердження:

- 1) італійський похід французьких військ, очолюваний Наполеоном Бонапартом, зазнав поразки;
- 2) зовнішня політика Директорії була спрямована на боротьбу із державами антифранцузької коаліції;
- 3) єгипетський похід французьких військ зумовлювався спробою здолати Велику Британію;
- 4) на території захопленої у 1798 році Швейцарії французи утворили «дочірню» Батавську республіку, а ще раніше, на італійських землях — Цизальпійську та Лігурійську «дочірні» республіки;
- 5) державний переворот 18 брюмера VIII року республіки завершився реставрацією династії Бурбонів.

Тема. Франція у роки Консульства і Першої імперії

Рівень 1.

1. Виберіть правильну відповідь:

«У результаті державного перевороту 18 брюмера 1799 року у Франції встановилася влада...».

- 1) Директорії;
- 2) династії Бурбонів;
- 3) Консульства;
- 4) угруповання фельянів;
- 5) нотаблів.

2. Доповніть речення:

«Першим консулом Французької республіки було обрано...».

- 1) Роже Дюко;

- 2) Поля Барраса;
- 3) Наполеона Бонапарта;
- 4) Еммануеля-Жозефа Сійєса;
- 5) Йоахима Мюрата.

3. Визначте хронологічні межі існування Консульства:

- 1) 1799–1804 роки;
- 2) 1804–1814 роки.;
- 3) 1794–1799 роки;
- 4) 1799–1802 роки;
- 5) 1799–1806 роки.

4. Вставте пропущене у реченні:

«Континентальна блокада, проголошена Наполеоном Бонапартом у ... році, передбачала...».

- 1) 1806; торгово-економічну блокаду Священної Римської імперії;
- 2) 1804; укладення договору із Великою Британією з метою торгово-економічної блокади США;
- 3) 1806; торгово-економічну блокаду Великої Британії;
- 4) 1806; створення союзу європейських країн з метою торгової блокади США;
- 5) 1808; торгово-економічну блокаду Великої Британії.

5. Оберіть правильну відповідь. Наполеон Бонапарт проголосив себе імператором:

- 1) у 1799 році;
- 2) у 1802 році;
- 3) у 1804 році;
- 4) у 1812 році;
- 5) у 1814 році.

6. Вкажіть місяць, рік та подію, яка спричинила такі заголовки у французькій пресі.

а) «Кривавий корсиканський пес щойно висадився біля мису Жуан», «Скажений ночував у Греноблі», «Тиран проїхав через Ліон», «Бонапарт йде форсованим маршем, але ніколи не вступить у Париж», «Імператор прибув у Фонтенбло», «Його імператорська величність зволили вступити до Тюільрійського палацу».

- 1) березень 1815 року, відновлення Наполеона Бонапарта на імператорському троні;
- 2) грудень 1804 року, проголошення Першої імперії;
- 3) листопад 1802 року, проголошення Наполеона Бонапарта першим консулом;
- 4) квітень, 1796 року, успішне завершення італійського походу французьких військ;

5) березень 1814 року, відречення Наполеона Бонапарта від імператорського трону.

7. Визначте хронологічні межі існування Першої імперії.

- 1) 1798–1804 роки.;
- 2) 1804–1814 роки.;
- 3) 1794–1799 роки;
- 4) 1799–1802 роки;
- 5) 1799–1806 роки.

8. Доповніть речення.

«Цивільний кодекс був прийнятий у Франції ...».

- 1) у 1799 році;
- 2) у 1802 році;
- 3) у 1804 році
- 4) у 1812 році;
- 5) у 1814 році.

9. Визначте період правління Наполеона Бонапарта, відомий як «сто днів»:

- 1) 31 березня – 9 липня 1814 рік;
- 2) 20 березня – 22 червня 1814 рік;
- 3) 20 березня – 22 червня 1815 рік;
- 4) 29 березня – 7 липня 1814 рік;
- 5) 29 березня – 7 липня 1815 рік.

10. Доповніть речення.

«У червні 1815 року армія Наполеона Бонапарта була остаточно розгромлена ... військами у битві під ...».

- 1) російсько-пруськими, Ватерлоо;
- 2) англо-російськими, Ватерлоо;
- 3) австро-російськими, під Лейпцигом;
- 4) російсько-пруськими, під Парижем;
- 5) англо-пруськими під Лейпцигом.

Рівень 2

11. Укажіть причини, що зумовили встановлення режиму Консульства;

- 1) військові поразки Директорії;
- 2) народне невдоволення соціально-економічною політикою Директорії;
- 3) спроба Директорії реставрувати дореволюційні порядки;
- 4) прагнення буржуазії встановити владу «сильної руки» – впливового генерала Бонапарта;
- 5) спроба Директорії домовитись із династією Бурбонів щодо їхнього повернення на престол.

12. Визначте події, які відбулися у Франції в період Консульства.

- 1) заснування Почесного легіону, члени якого отримували певні майнові привілеї;
- 2) підписання декрету про континентальну блокаду;
- 3) укладення конкордату із папою римським;
- 4) створення Французького банку та запровадження нової грошової одиниці франка;
- 5) стабілізація економічного розвитку країни.

13. Про кого йдеться у цій біографічній довідці:

«Герцог Орлеанський, міністр поліції у 1799–1802 роках, 1804–1810 роках створив розгалужену систему політичного розшуку, розвідки і шпіонажу».

- 1) Емануеля-Жоржа Сійєса;
- 2) Жоржа Фуше;
- 3) Шарля Моріса Галейрана;
- 4) Гракха Бабефа;
- 5) Роже Дюко.

14. Укажіть причини перемог Франції у період наполеонівських воєн.

- 1) небажання солдат країн коаліцій воювати;
- 2) добре укомплектована французька армія;
- 3) призначення офіцерів на основі здібностей, а не соціального походження;
- 4) налагоджена розвідка;
- 5) використання нової тактики ведення бою;
- 6) неузгодженість дій учасників антифранцузьких коаліцій.

15. Виберіть ознаки, що характеризують економічну політику Франції у період Консульства та Першої імперії.

- 1) реставрація дореволюційних порядків на селі;
- 2) проведення політики протекціонізму;
- 3) завершення реформи державних фінансів і створення Французького банку;
- 4) початок промислового перевороту;
- 5) створення сприятливих умов для торгівлі із Великою Британією та іншими країнами Європи.

16. Про кого йдеться у цій біографічній довідці.

«Єпископ Отенський, учасник французької революції, міністр закордонних справ Першої імперії».

- 1) Наполеона Бонапарта;
- 2) Жоржа Фуше;
- 3) Шарля Моріса Галейрана;
- 4) Гракха Бабефа;
- 5) Франсуа Гізо.

17. Виберіть події з історії Франції , які відбулися у 1805 році.

- 1) «битва трьох імператорів»;
- 2) переправа французьких військ через річку Березіна;
- 3) поразка французького флоту біля мису Трафальгар;
- 4) розгром французькими військами третьої антифранцузької коаліції;
- 5) запровадження Торгівельного та Кримінального кодексів;
- 6) битви під Прейсиш-Ейлау та Фрідландом.

18. Із якими твердженнями Ви згодні:

- 1) політика бонапартизму передбачала лавірування між інтересами різних соціальних груп;
- 2) в 1802 році у результаті плебісциту Наполеон Бонапарт був обраний довічним консулом;
- 3) провідну роль на Віденському конгресі відігравали Росія, Іспанія, Велика Британія, італійські держави;
- 4) однією із причин краху Першої імперії була поразка її військ у Росії;
- 5) війська антифранцузької коаліції, вступивши до Парижу у 1814 році, уклали мирний договір з імператором Франції Наполеоном Бонапартом.

19. Про кого йдеться у цій біографічній довідці:

«Народився у сім'ї корсиканського адвоката, навчався у Брієнській школі під Парижем, прихильно зустрів французьку революцію, брав участь у придушенні роялістського заклоту в 1795 році, очолив італійський похід французьких військ».

- 1) Наполеона Бонапарта;
- 2) Жоржа Фуше;
- 3) Шарля Моріса Галейрана;
- 4) Гракха Бабефа;
- 5) Люсьєна Бонапарта.

Рівень 3

20. Поставте у хронологічній послідовності події історії Франції періоду Консульства:

- 1) укладення Ам'єнського договору;
- 2) підписання конкордату із Папою Римським;
- 3) усунення від влади Директорії;
- 4) прийняття Конституції, яка закріплювала режим Консульства;
- 5) проголошення Першої імперії.

21. Встановіть відповідність між подіями періоду наполеонівських воєн та країнами, яких вони стосуються:

- 1) Велика Британія;
- 2) Австрійська імперія;
- 3) Пруське королівство;
- 4) Іспанське королівство;

- 5) Швеція.
- а) Байонський інцидент;
 - б) континентальна блокада;
 - в) проголошення королем Карла Юхана Бернадота;
 - г) династичний шлюб 1810 року;
 - д) військова поразка під Ауерштадтом.

22. Розташуйте у хронологічній послідовності документи, прийняті у Франції періоду Консульства та Першої імперії.

- 1) «...цим рішенням проголошую ліквідацію Священної Римської імперії...»;
- 2) «... оголошую себе імператором усіх французів»;
- 3) «... за нашою спільною домовленістю на землях Пруссії створюються Варшавське герцогство і Вестфальське королівство під контролем Франції»;
- 4) «... уряд складається із трьох консулів, які обираються на десять років із переобранням без перерви».

23. Виберіть твердження, які відносяться до Цивільного кодексу («кодексу Наполеона»).

- 1) «Власність є правом користуватися і розпоряджатися речами»;
- 2) «Скасовуються усі стани та станові привілеї»;
- 3) «Жоден не може бути примушений до поступки своєю власністю, якщо це не робиться із причини суспільної користі і справедливого попереднього відшкодування»;
- 4) «Угоди, укладені законно, мають силу закону для тих, хто їх уклав. Вони можуть бути скасовані за взаємної згоди сторін, або з причин, внаслідок яких закон дозволяє відшкодування»;
- 5) «Люди народжуються і залишаються вільними і рівними у правах».

24. Установіть відповідність між договорами, підписаними у період наполеонівських воєн та їхнім змістом.

- 1) Ам'єнський договір; 2) Тильзитський договір; 3) Заключний акт Віденського конгресу; 4) договір у Фонтенбло; 5) Люневільський договір;
- а) у позиттєве володіння Наполеону Бонапарту віддавався острів Ельба у Середземному морі;
- б) Австрією визнавався східний кордон Франції по річці Рейн і утворені нею «дочірні республіки»;
- в) Велика Британія припиняла військові дії проти Франції;
- г) Франція поверталася до її дореволюційних кордонів і сплачувала контрибуцію у розмірі 700 млн франків;
- д) на території Пруссії утворюється Вестфальське королівство.

25. Розташуйте у хронологічній послідовності події, які стосуються економічної політики Франції періоду Консульства та Першої імперії.

- 1) утворення Французького банку;
- 2) прийняття Торговельного кодексу;

- 3) проголошення континентальної блокади Великої Британії;
- 4) відновлення виплат відсотків за державну ренту;
- 5) запровадження Цивільного кодексу (кодексу Наполеона).

26. Розташуйте у хронологічній послідовності події, які стосуються політики Франції періоду Консульства та Першої імперії.

- 1) утвердження при владі Наполеона Бонапарта як першого консула;
- 2) прийняття Торговельного кодексу;
- 3) проголошення континентальної блокади Великої Британії;
- 4) прийняття Карного кодексу;
- 5) запровадження Цивільного кодексу (кодексу Наполеона).

27. Встановіть відповідність між поняттями та їхніми значеннями:

- а) конкордат; б) наполеоніди; в) герилья; г) кодекси Наполеона; д) «велика армія»;
- 1) партизанська війна в Іспанії проти французьких завойовників;
 - 2) угода між папою римським як головою католицької церкви і будь-якою державою, яка регулює становище католицької церкви у цій державі;
 - 3) військо Франції, яке розпочало військову кампанію проти Російської імперії;
 - 4) юридичні норми, що закріплювали нові соціально-економічні та правові відносини;
 - 5) державні утворення у завойованих Францією країнах Європи.

28. Виберіть законодавчі акти Франції періоду Першої імперії.

- 1) прийняття Комерційного кодексу;
- 2) запровадження Цивільного кодексу;
- 3) утвердження Конституції 1804 року;
- 4) оприлюднення Харті 1814 року;
- 5) прийняття Кримінального кодексу.

29. Розташуйте у хронологічній послідовності події французької історії періоду Першої імперії.

- 1) Бородінська битва;
- 2) битва під Лейпцигом;
- 3) прийняття Цивільного кодексу;
- 4) утворення Рейнського союзу;
- 5) вступ російсько-пруських військ до Парижу і зречення Наполеона Бонапарта від престолу.

30. Утворіть хронологічну послідовність з подій історії європейських країн кінця XVIII – початку XIX століття:

- 1) італійський похід французьких військ під командуванням Наполеона Бонапарта;

- 2) початок національно-визвольної війни проти французьких військ на німецьких землях;
- 3) вторгнення французьких військ в Іспанію;
- 4) битви під Йєною та Ауерштадтом;
- 5) укладення Кампоформійського договору.

**Тема. Країни Західної Європи у 1789-1815 років.
Рівень 1**

1. Оберіть правильну відповідь.

За державно-політичним устроєм на початку XIX століття Велика Британія була...

- 1) абсолютною монархією на чолі із Ганноверською династією;
- 2) конституційною монархією на чолі із династією Стюартів;
- 3) парламентською республікою;
- 4) конституційною монархією на чолі із Ганноверською династією;
- 5) президентською республікою.

2. Продовжте речення.

«Суспільно-політичне життя Великої Британії у епоху наполеонівських воєн характеризувалося...».

- 1) зміцненням ліберально-демократичних засад;
- 2) посиленням консервативних тенденцій;
- 3) утвердженням абсолютної монархії;
- 4) зменшенням впливу парламенту в результаті прийняття першої парламентської реформи;
- 5) боротьбою за владу між партією торі і лейбористами.

3. Доповніть речення.

При австрійському імператорові Леопольді II...

- 1) продовжувалася політика освіченого абсолютизму;
- 2) розпочався поступовий перехід від освіченого абсолютизму до утвердження консерватизму у внутрішньополітичному житті;
- 3) практично нічого не змінилося;
- 4) започатковувалася політика освіченого абсолютизму;
- 5) розпочався промисловий переворот.

4. Оберіть правильну відповідь.

Зовнішня політика Австрійської імперії кінця XVIII – початку XIX століття передбачала...

- 1) проголошення нейтралітету;
- 2) боротьбу із революційною Францією у складі антифранцузьких коаліцій;
- 3) дотримання принципу «блискучої ізоляції»;
- 4) утвердження гегемонії Австрійської імперії у Європі та світі;

5) проведення активної колоніальної політики.

5. Виберіть зайве у логічному ряду. Поясніть свій вибір.

- 1) Цизальпійська республіка;
- 2) Лігурійська республіка;
- 3) Римська республіка;
- 4) Партенопейська республіка;
- 5) Гельветична республіка.

6. Доповніть речення.

«У період наполеонівських воєн замість скасованої Священної Римської імперії було утворено...».

- 1) Союз німецьких держав;
- 2) Північнонімецький союз;
- 3) Рейнський союз;
- 4) Лігу німецьких держав;
- 5) Ганзейський союз.

7. Вставте прізвище історичної особи, пропущене у реченні.

«У німецько-російському легіоні, сформованим Карлом Штерном при підтримці російського імператора Олександра I брав участь ..., майбутній видатний мислитель і військовий».

- 1) Отто фон Бісмарк;
- 2) Карл фон Клаузевіц;
- 3) Клеменс Меттерніх;
- 4) Гельмут фон Мольтке;
- 5) Алоїз фон Еренталь.

8. Доповніть речення:

«Кадиська конституція, прийнята кортесами у 1812 році проголошувала в Іспанії...».

- 1) конституційну монархію;
- 2) парламентську республіку;
- 3) абсолютну монархію із посиленням ролі станово-представницького органу влади;
- 4) теократичну монархію;
- 5) президентську республіку.

9. Визначте, за яким принципом побудований цей логічний ряд:

Вільям Пітт-молодший, Джордж Каннінг, Роберт Ліверпул, Генрі Аддінгтон.

- 1) прем'єр-міністри Великої Британії кінця XVIII – 20-х років XIX століття;
- 2) прем'єр-міністри Великої Британії кінця XVII століття;
- 3) міністри закордонних справ Великої Британії початку XIX століття;
- 4) прем'єр-міністри Великої Британії кінця XVIII століття;
- 5) міністри закордонних справ Великої Британії XVIII століття;

10. Доповніть речення:

«Державний устрій німецьких держав напередодні наполеонівських воєн вчені характеризують як...».

- 1) конституційну монархію;
- 2) князівський абсолютизм;
- 3) республіку;
- 4) імперію;
- 5) станово-представницьку монархію.

Рівень 2.

11. Визначте ознаки, характерні для економічного розвитку Великої Британії кінця XVIII – початку XIX століття:

- 1) стрімкі темпи промислової революції;
- 2) динамічний розвиток сільського господарства, позаяк континентальна блокада відрізала країну від традиційних джерел сировини і продовольства;
- 3) падіння темпів економічного розвитку через участь у антифранцузьких коаліціях;
- 4) підвищення цін на продукти харчування, що викликало «голодні бунти»;
- 5) занепад сільського господарства, спричинений використанням відсталих аграрних технологій та несприятливими природними умовами.

12. Про кого йдеться у цій біографічній довідці?

«Учасник воєн із наполеонівською Францією, адмірал, командувач

англійським флотом у битвах біля Абукіру та Трафальгару?»

- 1) Вільям Пітт-молодший;
- 2) Артур Веллінгтон;
- 3) Гораціо Нельсон;
- 4) Джордж Каннінг;
- 5) Роберт Каслрі.

13. Виберіть програмні положення республіканського руху 90-х років XVIII століття в Австрії, очолюваного Філіпом Хебеншрайтом:

- 1) перетворення Австрійської імперії у конституційну монархію;
- 2) запровадження загального виборчого права;
- 3) підтримка курсу імператора Франца II на боротьбу із революцією у Франції;
- 4) розширення повноважень парламенту;
- 5) збільшення ролі третього стану у суспільно-політичному житті держави.

14. Визначте риси, які визначали внутрішньо та зовнішньополітичне становище Австрійської імперії в епоху наполеонівських воєн.

- 1) у 1806 році династія Габсбургів позбулася титулу імператорів Священної Римської імперії;

- 2) австрійська територія неодноразово ставала театром військових дій;
- 3) вдалі військові дії Австрійської імперії проти Франції забезпечили їй домінацію на Віденському конгресі;
- 4) у 1809 році міністром закордонних справ Австрійської імперії і фактично прем'єр-міністром країни став Клеменс Меттерніх;
- 5) внутрішня політика імператора Франца II характеризувалася проведенням репресій проти лідерів республіканських та національних рухів.

15.Оберіть твердження, які стосуються реформ 1807 року в Прусському королівстві:

- 1) започаткував барон Карл фон Штерн, продовжив князь Карл фон Гарденберг;
- 2) скасовувалася особиста залежність селян;
- 3) встановлювалися викупні платежі за землю;
- 4) ліквідовувалася цехова система;
- 5) запроваджувалися міністерства для управління окремими галузями виробництва;
- 6) зберігалася особиста залежність селян від землевласників.

16.Про кого йдеться у цій біографічній довідці:

«Австрійський державний діяч і дипломат, канцлер Австрійської імперії у 1821–1848 роках»?

- 1) Антона Венцеля Кауніца;
- 2) Клеменса Меттерніха;
- 3) Едуарда Таафе;
- 4) Олександра Баха;
- 5) Карла Шварценберга.

17.Виберіть правильні твердження.

- 1) до 1810 року вся Італія, за винятком островів Сардинія і Сицилія перебувала під владою Франції;
- 2) Наполеону Бонапарту не вдалося утвердитися у Центральній Італії упродовж 1804–1814 років;
- 3) в період наполеонівських воєн в Італійському королівстві поширювалися норми французького Цивільного кодексу;
- 4) у 1807–1814 роках в Італії виникає рух карбонаріїв, представники якого прагнули консолідувати ліберально налаштовані прошарки суспільства;
- 5) революційні процеси у Франції не мали суттєвого впливу на італійські держави і практично не змінили існуючі у них порядки.

18.Виберіть події, які стосуються історії скандинавських країн кінця XVIII– початку XIX століття:

- 1) Північна війна;
- 2) обрання риксдагом королем Швеції Жана-Батіста Бернадота під іменем Карла Юхана;

- 3) укладення дансько-французького договору про спільні військові дії проти військ антифранцузьких коаліцій;
- 4) утворення Сполученого королівства Швеції та Норвегії;
- 5) прусько-данська війна.

19. Із перелічених понять виберіть ті, що стосуються італійських земель:

- 1) Рісорджименто;
- 2) політична роздробленість;
- 3) конституційна монархія;
- 4) санфедисти;
- 5) карбонарії;
- 6) Савойська династія;
- 7) гомруль.

20. Виберіть риси економічного розвитку західноєвропейських країн в епоху наполеонівських воєн:

- 1) нерівномірний розвиток європейських країн;
- 2) повна ліквідація особистої та майнової залежності селян;
- 3) поширення норм французького права, капіталістичних відносин на захоплених Францією територіях Європи;
- 4) приєднання усіх європейських країн до континентальної блокади Великої Британії;
- 5) поєднання рис традиційного суспільно-економічного укладу і нових капіталістичних відносин.

Рівень 3

21. Встановіть відповідність між історичними особами та їхніми характеристиками:

- 1) Артур Веллінгтон; 2) Джордж Каннінг; 3) Вільям Пітт-молодший; 4) Роберт Каслрі; 5) Роберт Ліверпул.
- а) прем'єр-міністр Великої Британії у 1783–1801 та 1804–1806 роках, лідер «нових торі»;
- б) командувач англійськими експедиційним корпусом, який вів боротьбу із наполеонівською Францією на Піренейському півострові;
- в) один із лідерів партії торі, прем'єр-міністр Великої Британії у 1812–1827 роках;
- г) очільник Форін-офіс, керівник британської делегації на Віденському конгресі;
- д) син бізнесмена та провінційної актриси, розпочав свою політичну діяльність у період наполеонівських воєн, у 20-х роках XIX століття став лідером партії торі, міністром закордонних справ та прем'єр-міністром країни.

22. Поставте у хронологічній послідовності події історії Великої Британії кінця XVIII – початку XIX століття:

- 1) розпуск ірландського парламенту і позбавлення Ірландії права на самоуправління;
- 2) укладення Ам'єнського договору із Францією;
- 3) єгипетський похід Наполеона Бонапарта;
- 4) висадка на Піренейському півострові англійського експедиційного корпусу під командуванням Артура Веллінгтона;
- 5) проголошення Францією континентальної блокади Великої Британії.

23. Установіть відповідність між поняттями та їхніми значеннями:

- 1) луддити; 2) юнкери; 3) кортеси; 4) конституційна монархія; 5) карбонарії.
- а) форма державного устрою, яка передбачала обмеження влади монарха конституцією;
- б) учасники таємних революційних товариств в Італії;
- в) пруські землевласники;
- г) робітники, які руйнували машини, вважаючи їх основною причиною свого важкого матеріального становища;
- д) станово-представницький орган влади в Іспанії.

24. Утворіть хронологічну послідовність із подій історії скандинавських країн кінця XVIII – початку XIX століття:

- 1) російсько-шведська війна, в результаті якої до Росії відійшла Фінляндія;
- 2) утворення Сполученого королівства Швеції і Норвегії;
- 3) проголошення королем Швеції під іменем Карла Юхана наполеонівського маршала Жана-Батіста Бернадота;
- 4) прийняття конституції Норвегії у місті Ейсвольді;
- 5) укладення дансько-французького союзу і оголошення Данією війни Великій Британії.

25. Встановіть відповідність між країнами та їхніми органами влади:

- 1) Велика Британія; 2) Швеція; 3) Данія; 4) Пруссія; 5) Португалія
- а) риксдаг;
- б) парламент;
- в) фолькетинг;
- г) кортеси;
- д) рейхстаг.

26. Утворіть хронологічну послідовність з подій історії європейських країн кінця XVIII – початку XIX століття:

- 1) італійський похід французьких військ під командуванням Наполеона Бонапарта;
- 2) початок національно-визвольної війни проти французьких військ на німецьких землях;
- 3) вторгнення французьких військ в Іспанію;
- 4) битви під Йєною та Ауерштадтом;
- 5) укладення Кампоформійського договору.

27. Узгодьте риси політичного розвитку кінця XVIII – початку XIX століття із країною:

- 1) Велика Британія; 2) Пруссія; 3) Іспанія; 4) Австрійська імперія; 5) Данія.
- а) абсолютна монархія, важливу роль у політичному житті якої відіграло національне питання;
- б) конституційна монархія із визначальною роллю парламенту у політичному житті та боротьба між партіями торі і вігі;
- в) абсолютна монархія на чолі з династією Гогенцоллернів;
- г) абсолютна монархія на чолі із династією Бурбонів із переважаючим впливом на суспільство католицької церкви та землевласників;
- д) абсолютна монархія, із впливовою роллю станovo-представницького органу фолькетингу.

28. Виберіть рішення, прийняті кортесами в ході першої іспанської революції 1812 року:

- 1) ліквідація інквізиції та церковної десятини;
- 2) розподіл королівських земель між безземельними селянами, героями війни за незалежність;
- 3) прийняття конституції, яка проголошувала республіку;
- 4) відміна работоргівлі;
- 5) укладення договору із Росією проти наполеонівської Франції.

29. Вкажіть, які події передували формуванню першої антифранцузької коаліції:

- 1) початок правління Леопольда II Габсбурга;
- 2) єгипетський похід Наполеона;
- 3) Пильницька декларація імператора Леопольда II і короля Фрідріха Вільгельма II;
- 4) штурм Бастилії;
- 5) проведення політики «освіченого абсолютизму в Іспанії Карлом III Бурбоном.

Міжнародні відносини у 1815–1848 роках

Рівень 1

1. Вставте пропущене у реченні:

«Священний союз був утворений у ... році. До його складу увійшли ...».

- 1) 1815; Австрія, Велика Британія, Росія, Пруссія;
- 2) 1814; Австрія, Росія, Пруссія;
- 3) 1815; Австрія, Росія, Пруссія;
- 4) 1818; Австрія, Росія, Пруссія;
- 5) 1819; Австрія, Велика Британія, Росія, Пруссія;

2. Доповніть речення:

«Священний союз припинив своє існування у 20-х роках ХІХ століття у зв'язку із суперечностями між державами щодо ...».

- 1) революції Іспанії;
- 2) повстання у Греції проти Османської імперії та боротьби іспанських колоній Латинської Америки за незалежність;
- 3) доктрини Монро;
- 4) Неаполітанської революції;
- 5) колоніальних володінь.

3. Оберіть правильну відповідь.

За рішенням Віденського конгресу до Великої Британії відійшли

- 1) Капська колонія на півдні Африки та острів Цейлон;
- 2) частина північної Африки;
- 3) лише Капська колонія;
- 4) острови Мальта, Занзибар;
- 5) острів Крит.

4. Продовжіть речення:

«Друга іспанська революція, яка розпочалася у 1820 році ...».

- 1) була придушена французькими військами за рішенням Священного союзу;
- 2) завершилася перемогою революціонерів;
- 3) сприяла утвердженню в Іспанії конституційної монархії;
- 4) зазнала поразки в результаті військової експедиції австрійських і пруських військ;
- 5) завершилася компромісом між кортесами і королем.

5. Оберіть правильну відповідь.

«Віденська система» міжнародних відносин без будь-яких суттєвих змін проіснувала ...».

- 1) до початку Східної (Кримської) війни;
- 2) до Першої світової війни;
- 3) до початку революцій 20-х років ХІХ століття в Іспанії та італійських державах;
- 4) до прусько-данської війни;
- 5) до австро-пруської війни.

6. Вставте пропущене у реченні.

«Війна за незалежність латиноамериканських колоній Іспанії, яка тривала у ... завершилася ...».

- 1) 1810–1816 рока, поразкою колоній;
- 2) 1810–1826 роках, перемогою колоній та утворенням незалежних країн;
- 3) 1810–1826 роках, поразкою колоній;
- 4) 1810–1816 роках, їхнім переходом під вплив Великої Британії;

5) 1808–1816 роках, відокремленням від Іспанії лише деяких колоній.

7. Доповніть речення.

«Революція 1820 року в Неаполітанському королівстві ...».

- 1) була придушена австрійськими військами із згоди Священного союзу;
- 2) завершилася перемогою, позаяк підтримувалася австрійськими військами;
- 3) завершилася компромісом між владою та революціонерами;
- 4) була розгромлена французькими військами;
- 5) зазнала поразки від прусських військ.

8. Вкажіть, що є зайвим у цьому логічному ряду?

- 1) Андріанопольський мир;
- 2) Бухарестський мир;
- 3) Лондонська конвенція 1840 року;
- 4) Ункяр-Іскелеський договір;
- 5) Ам'єнський договір.

9. Доповніть речення.

«За рішенням Віденського конгресу до складу Німецького союзу входили ...».

- 1) 35 суверенних монархій і 4 вільних міста – Гамбург, Бремен, Любек, Франкфурт-на-Майні;
- 2) майже 300 німецьких держав;
- 3) 35 суверенних монархій і 2 вільних міста – Гамбург, Бремен;
- 4) лише Пруссія, Баварія, Саксонія;
- 5) 20 суверенних монархій і 4 вільних міста – Гамбург, Бремен, Любек, Франкфурт-на-Майні.

10. Вкажіть, міжнародні договори, укладені в 20-х - 30-х роках ХІХ століття.

- 1) Андріанопольський;
- 2) Бухарестський;
- 3) Люневільський;
- 4) Ункяр-Іскелеський;
- 5) Ам'єнський.

Рівень 2

11. Виберіть твердження, які розкривають мету діяльності Священного союзу.

- 1) підтримка принципу законності (легітимізму);
- 2) боротьба із революційними та національно-визвольними рухами;
- 3) охорона монархічно-абсолютистських режимів;
- 4) контроль за виконанням Францією рішень Віденського конгресу;

5) втручання у внутрішні справи інших держав.

12. Про кого йдеться у біографічній довідці

«Президент США, автор відомого послання конгресові, яке регламентувало міжнародні стосунки на Американському континенті, що унеможлиблювали втручання у справи регіону європейських країн».

- 1) Джеймс Монро;
- 2) Джордж Вашингтон;
- 3) Томас Джефферсон;
- 4) Джеймс Медісон;
- 5) Ендрю Джексон.

13. Виберіть ознаки, які характеризують зовнішню політику Австрійської імперії у 1815–1848 роках.

- 1) зміцнення позицій Австрійської імперії на континенті, яке забезпечувалося рішеннями Віденського конгресу;
- 2) зменшення впливу Австрійської імперії внаслідок її численних поразок в ході наполеонівських воєн;
- 3) підтримка національно-визвольних рухів в Іспанії, італійських державах;
- 4) придушення національно-визвольних рухів в інших країнах;
- 5) суперництво із Прусським королівством за домінацію у німецькому союзі;
- 6) проведення активної колоніальної політики.

14. Визначте завдання Віденського конгресу.

- 1) затвердження результатів наполеонівських воєн;
- 2) стабілізація міжнародного становища у Європі;
- 3) відновлення традиційних порядків та законних династій, скинутих під час наполеонівських воєн;
- 4) задоволення територіальних домагань держав-учасниць антифранцузьких коаліцій;
- 5) підтримка принципу легітимізму.

15. Вкажіть положення, які характеризують колоніальну політику Великої Британії першої половини ХІХ століття.

- 1) відміна рабства у англійських колоніях із грошовою компенсацією рабовласникам;
- 2) підпорядкування економіки колоній інтересам метрополії;
- 3) надання права жителям колоній здобувати освіту у метрополії;
- 4) запровадження виборчого права для чоловічого населення;
- 5) залучення колоніального населення до більш високого рівня цивілізації.
- 6) обмеження, а згодом ліквідація торгівельної монополії колоніальних компаній.

Рівень 3

16. Визначте наслідки наполеонівських воєн:

- 1) значні людські та матеріальні втрати;
- 2) руйнування традиційної системи міжнародних відносин, що сформувалася упродовж XVIII століття;
- 3) утвердження гегемонії Франції у Європі;
- 4) територіальні зміни у Європі;
- 5) зміцнення позиції США на світовій арені.

17. Розташуйте у хронологічній послідовності конгреси Священного союзу:

- 1) Веронський;
- 2) Тропауський;
- 3) Ахенський;
- 4) Лайбахський.

18. Встановіть відповідність між державами та основними напрямками їхньої зовнішньої політики першої половини XIX століття:

- 1) Велика Британія; 2) Франція; 3) Австрійська імперія; 4) Пруське королівство; 5) США.
- а) прагнення втримати домінуючі позиції у континентальній Європі, зафіксовані Віденським конгресом;
- б) боротьба за гегемонію у Німецькому союзі;
- в) дотримання принципу рівноваги сил на континенті та активне проведення колоніальної політики;
- г) проголошення доктрини Монро;
- д) дипломатичні спроби переглянути рішення Віденського конгресу.

19. Виберіть положення, у яких йдеться про територіальні зміни, закріплені Віденським конгресом.

- 1) Велика Британія отримувала частину французьких та голландських колоній;
- 2) створювалася Швейцарська конфедерація із 19 кантонів, до якої відходили стратегічно важливі альпійські перевали і проголошувався її вічний нейтралітет;
- 3) за Австрійською імперією залишалася більша частина польських земель;
- 4) Бельгія і Люксембург приєднувалися до Голландії;
- 5) Швеція отримувала Норвегію;
- 6) Варшавське герцогство відходило до Пруссії.

20. Встановіть відповідність між державами і територіями, які їм належали у першій половині XIX століття.

- 1) Велика Британія; 2) Франція; 3) США; 4) Нідерланди; 5) Іспанія.

- а) Індія, Капська колонія, Сингапур, Малаккський півострів;
- б) Алжир, острови Полінезії;
- в) острів Ява та володіння в Індонезії;
- г) Луїзіана, Техас, Каліфорнія;
- д) Куба, Пуерто-Ріко.

21. Виберіть положення Віденського конгресу, які визначають статус італійських земель.

- 1) Ломбардія і володіння Венеційської республіки під назвою Ломбардо-Венеційського королівства входили до складу Австрійської імперії;
- 2) Неаполітанське королівство було приєднане до Іспанії;
- 3) у Тоскані, Пармі, Модені утвердилися представники династії Габсбургів;
- 4) Сардинське королівство існувало як незалежна держава;
- 5) на території Папської області виокремлюється Римська республіка.

22. Утворіть хронологічну послідовність із таких подій міжнародних відносин 1815-1848 роках.

- 1) утворення Німецького союзу;
- 2) Веронський конгрес Священного союзу;
- 3) проголошення доктрини Монро;
- 4) утворення Бельгійського королівства;
- 5) проголошення незалежності Греції.

Тема. Країни Західної Європи у 1815–1847 роках.

Рівень 1

1. Доповніть речення.

«Промисловий переворот у Великій Британії завершився у ...».

- 1) 20-х роках ХІХ століття;
- 2) 30-х роках ХІХ століття;
- 3) 10-х роках ХІХ століття;
- 4) 40-х роках ХІХ століття;
- 5) кінці ХVІІІ століття.

2. Вкажіть хронологічні межі режиму Реставрації у Франції.

- 1) 1814–1830 роки;
- 2) 1824–1830 роки;
- 3) 1814–1825 роки;
- 4) 1815–1831 роки;
- 5) 1815–1848 роки.

3. Вставте пропущене у реченні.

«У 1847 році у Турині за участю ... стала виходити газета ...».

- 1) Каміло Кавура, «Рісорджименто»;
- 2) Вінчецо Джоберті, «Карбонарії»;
- 3) Джузеппе Мадзіні, «Молода Італія»;
- 4) Вінченцо Джоберті, «Рісорджименто»;
- 5) Джузеппе Гарібальді, «Молода Італія».

4. Доповніть речення.

«Парламентська реформа 1832 року у Великій Британії ...».

- 1) надавала виборчі права промисловій буржуазії;
- 2) надавала виборчі права робітникам і промисловій буржуазії;
- 3) надавала виборчі права селянам і промисловій буржуазії;
- 4) надавала виборчі права лише робітникам і селянам;
- 5) надавала виборчі права землевласникам і промисловій буржуазії.

5. Оберіть правильну відповідь.

Період Липневої монархії у Франції тривав упродовж

- 1) 1814–1830 років;
- 2) 1824–1830 років;
- 3) 1830–1848 років;
- 4) 1815–1848 років;
- 5) 1815–1848 років.

6. Вставте пропущене у реченні.

«Постійний орган утвореного Віденським конгресом Німецького союзу ... засідав у ... під головуванням ...».

- 1) бундестаг, Франкфурті-на-Майні, Австрії;
- 2) ландвер, Франкфурті-на-Майні, Австрії;
- 3) ландтаг, Регенсбурзі, Австрії;
- 4) бундестаг, Франкфурті-на-Майні, Баварії;
- 5) бундестаг, Берліні, Пруссії.

7. Визначте, хто є зайвим у цьому логічному ряду?

- 1) Вільям Ловетт;
- 2) Джуліан Гарні;
- 3) Фергюс О'Коннор;
- 4) Роберт Оуен;
- 5) Джон О'Брайєн.

8. Встановіть, кому з англійських політиків належать слова:

«У нас немає ні вічних союзників, ні постійних друзів, але вічними і постійними є наші інтереси, і захищати їх – наш обов'язок».

- 1) Роберту Пілю;
- 2) Джорджу Каннінгу;
- 3) Генрі Пальмерстону;

- 4) Джону Расселу;
- 5) Чальзу. Грею.

9. Доповніть речення:

«Липнева монархія у внутрішній політиці країни орієнтувалася на ...».

- 1) торгово-промислому буржуазію;
- 2) землевласників та аграрну буржуазію;
- 3) промислому буржуазію та робітничий клас;
- 4) селян та робітників;
- 5) середній клас.

10. Вставте пропущене у реченні:

«Німецький митний союз був утворений в ... з ініціативи ...».

- 1) 1815 році, Пруссії;
- 2) 1816 році, Пруссії;
- 3) 1834 році, Пруссії;
- 4) 1848 році, Австрії;
- 5) 1825 році, Баварії.

Рівень 2

11. Виберіть основні риси розвитку італійських земель у 20-х – 40-х роках ХІХ століття.

- 1) боротьба патріотичних та конституційних сил з абсолютизмом та клерикалізмом, який підтримувався Австрійською імперією;
- 2) економічна відсталість більшості італійських держав;
- 3) стрімкі темпи економічного розвитку Неаполітанського королівства, що перетворили його у економічного лідера регіону;
- 4) початок у 30-х–40-х роках ХІХ століття промислового перевороту;
- 5) проведення реформ у Папській державі у 1846–1848 роках.

12. Вкажіть, про кого йдеться у біографічній довідці:

«Представник англійського утопічного соціалізму, власник фабрики у Н'ю-Ленарку, де проводив свої соціальні експерименти, автор ідеї мінових базарів».

- 1) Роберт Оуен;
- 2) Шарль Фур'є;
- 3) Анрі де Сен-Сімон;
- 4) Фрідріх Енгельс;
- 5) Вільям Ловетт.

13. Виберіть ознаки, які не відповідають економічному розвитку Великої Британії першої половини ХІХ століття.

- 1) завершення промислового перевороту;
- 2) перевага сільського господарства над промисловим виробництвом;
- 3) залежність економіки країни від іноземного капіталу;

- 4) інтенсивне формування транспортної інфраструктури;
- 5) падіння темпів промислового розвитку.

14. Визначте, про кого йдеться у біографічній довідці:

« Народився у родині моряка у Ніцці. Вступив до революційної організації «Молода Італія». Після невдалої спроби повстання у Генуї в 1835 році був заочно засуджений до страти; емігрував до Південної Америки; активний учасник об'єднувчих процесів в Італії».

- 1) Джузеппе Гарібальді;
- 2) Джузеппе Мадзіні;
- 3) Даніеля Маніна;
- 4) Чезаре Беккарія;
- 5) Джовані Караччоло.

15. Визначте програмні засади Народної хартії.

- 1) запровадження загального виборчого права для чоловіків;
- 2) утворення рівних виборчих округів;
- 3) підготовка до збройного повстання;
- 4) запровадження невисокого майнового цензу для кандидатів у депутати;
- 5) виплата членам палати обшин жалування.

16. Визначте основні риси розвитку Франції за доби Реставрації:

- 1) проголошення республіку;
- 2) відновлення монархії на чолі із династією Бурбонів;
- 3) переслідування учасників революції;
- 4) формування опозиції режиму Реставрації на чолі із Франсуа Гізо, яка виступала за зміцнення конституційної монархії на основі Хартії 1814 р.;
- 5) розширення виборчих прав населення за правління Карла X.

17. Проаналізуйте наведені твердження і вкажіть правильні:

- 1) у першій половині XIX століття Велика Британія уповільнила темпи економічного розвитку, поступаючись США;
- 2) завдяки утворенню Митного союзу Німеччина об'єдналася у єдину державу;
- 3) відновивши свій вплив у Німеччині та Італії після Віденського конгресу, Австрійська імперія стала одним із факторів, що перешкоджав об'єднанню цих держав;
- 4) економічне піднесення Франції періоду Липневої монархії сприяло утвердженню її лідируючих позицій у європейській економіці;
- 5) політичний розвиток Іспанії та Португалії у 20-х–40-х роках XIX століття характеризувався політичною стабільністю.

18. Позначте твердження, які характеризують економічне становище США у першій половині XIX століття.

- 1) розвиток капіталізму у промисловості та сільському господарстві;
- 2) утвердження плантаційного рабства на півдні країни;
- 3) поступова ліквідація особистої та майнової залежності селян;
- 4) продовження скватерства;
- 5) початок промислового перевороту.

19. Виберіть передумови промислового перевороту у Великій Британії:

- 1) розвиток мануфактурного виробництва, що дозволив замінити окремі ручні операції машинами;
- 2) політична стабільність, розвиток конституційної монархії;
- 3) політика Ганноверської династії, яка підтримувала промислову буржуазію;
- 4) завершення аграрного перевороту;
- 5) створення робітничого законодавства.

20. Встановіть, про який період історії Франції йдеться у цьому уривку:

«У результаті «трьох славних днів» від влади була остаточно усунена династія Бурбонів. Новий режим відображав переважно інтереси фінансової аристократії».

- 1) Другої республіки;
- 2) Першої імперії;
- 3) Третьої республіки;
- 4) Липневої монархії;
- 5) Другої імперії.

Рівень 3

21. Утворіть відповідність між історичними особами і країнами, які вони представляли:

- 1) Джордж Каннінг; 2) Клеменс Меттерніх; 3) Каміло Кавур; 4) Луї Філіп Орлеанський; 5) Едвін Мантойфель.
- а) Франція;
 - б) Пруссія;
 - в) Сардинське королівство;
 - г) Австрійська імперія;
 - д) Велика Британія.

22. Виберіть події міжнародного життя, які передували встановленню режиму Липневої монархії у Франції:

- 1) початок правління Людовіка XVIII;
- 2) прийняття парламентом Великої Британії «Закону про бідних»;
- 3) повстання ліонських ткачів;
- 4) початок повстання у Мадриді під керівництвом Рафаеля Рієго;
- 5) правління Карла X Бурбона.

23. Поставте у хронологічній послідовності події політичного життя Іспанії та Португалії 10-х – 40-х роках XIX століття.

- 1) завершення карлістських воєн;
- 2) початок іспанської революції під керівництвом Рафаеля Рієго;
- 3) прийняття Кадіської конституції;
- 4) початок мігелістських воєн у Португалії;
- 5) прийняття першої португальської конституції.

24. Встановіть відповідність між опозиційними течіями періоду Липневої монархії у Франції та їхніми вимогами:

- 1) бонапартисти; 2) легітимісти; 3) помірковані республіканці; 4) демократи, об'єднані навколо газети «Реформа».
- а) вимагали відновлення на престолі династії Бурбонів;
- б) відстоювали ідею встановлення республіки та проведення виборчої реформи;
- в) виступали за проведення соціальних реформ, ліквідацію приватної власності та побудову справедливого суспільства;
- г) вимагали відновлення при владі Бонапартів.

25. Встановіть відповідність між представниками італійського суспільно-політичного руху та їхніми поглядами.

- 1) Каміло Кавур; 2) Джузеппе Мадзіні; 3) Чезаре Беккарія; 4) Вільфредо Джоберті.
- а) проповідував ідеї католицького лібералізму, прихильник об'єднання Італії навколо Папської держави;
- б) представник ліберального крила у Рісорджименто, відстоював ідею об'єднання Італії «зверху» під егідою Сардинського королівства;
- в) прихильник революційних методів об'єднання Італії і встановлення республіки;
- г) представник італійського просвітництва, відстоював ідею модернізації Італії, реформування державних інститутів і законодавства.

26. Поставте у хронологічній послідовності події, що відбулися у 30-х роках ХІХ століття у Великій Британії.

- 1) початок правління королеви Вікторії;
- 2) прийняття парламентом «Закону про бідних»;
- 3) скликання у Лондоні першого чартистського конвенту;
- 4) виникнення Лондонської асоціації робітників, початок чартистського руху;
- 5) проведення першої парламентської реформи.

27. Встановіть відповідність між поняттями та їхніми визначеннями:

- 1) юнкер; 2) карбонарії; 3) чартизм; 4) аболіціонізм; 5) промисловий переворот.
- а) масовий робітничий рух у Великій Британії за виборчу і соціальну реформу; б) німецький землевласник;
- в) антирабовласницький рух у США;
- г) учасники таємних революційних товариств італійських державах;
- д) перехід від ручного до машинного виробництва.

28. Утворіть хронологічну послідовність із подій історії США першої половини ХІХ століття.

- 1) утворення демократичної партії;
- 2) укладення Гентського договору між Великою Британією та США;
- 3) виникнення республіканської партії;
- 4) обрання президентом США Томаса Джефферсона;
- 5) прийняття Міссурійського компромісу.

Тема. Революції 1848 – 1849 років у Європі

Рівень 1

1. Доповніть речення: «У результаті революційних подій у Франції 25 лютого 1848 року ...».

- 1) було проголошено республіку і сформовано Тимчасовий уряд;
- 2) уряду вдалося домовитися із протестуючими;
- 3) король Луї Філіп Орлеанський сформував коаліційний уряд;
- 4) до влади прийшли бонапартисти, скориставшись суперечками у революційному таборі;
- 5) республіканці прийняли рішення про страту короля.

2. Встановіть хронологічні межі існування Другої республіки у Франції:

- 1) 1848 – 1852 роки;
- 2) 1848 – 1851 роки.;
- 3) 1848 – 1850 роки;
- 4) 1848 – 1849 роки;
- 5) 1848 – 1870 роки.

3. Продовжте речення: «Президентом Другої республіки у Франції було обрано ...».

- 1) Луї Наполеона Бонапарта;
- 2) генерала Кавеньяка;
- 3) Наполеона Бонапарта;
- 4) Адольфа Т'єра;
- 5) Франсуа Гізо.

4. Доповніть речення: «Революції у німецьких державах ставили такі завдання: ...».

- 1) подолання роздробленості Німеччини та скасування пережитків традиційного суспільства;
- 2) проголошення робітничої республіки;
- 3) утворення самостійних незалежних держав та скасування пережитків традиційного суспільства;
- 4) боротьбу з Францією за гегемонію у Європі;

5) об'єднання північнонімецьких та південнонімецьких земель в окремі утворення двох держав.

5. Продовжіть речення: «Початком революції у Австрійській імперії стали події у Відні, під час яких протестуючі вимагали ...».

- 1) відставки Клеменса Меттерніха та проголошення конституції;
- 2) зречення від престолу імператора Фердинанда ;
- 3) надання права самовизначення для національних меншин імперії;
- 4) поділу імперії на австрійську та угорську частини;
- 5) відновлення Священної Римської імперії.

6. Оберіть правильну відповідь: «Малонімецький» варіант передбачав об'єднання німецьких держав навколо ...».

- 1) Австрії;
- 2) Баварії;
- 3) Пруссії;
- 4) держав південно-західної Німеччини;
- 5) Вюртембергу.

7. Виберіть зайве у цьому логічному ряду:

- 1) «березнева революція»;
- 2) імперська конституція;
- 3) великонімецький варіант об'єднання;
- 4) культуркампф;
- 5) Франкфуртські збори.

8. Доповніть речення: «Утворений в ході революції 1848 року в Пруссії коаліційний уряд очолили ...».

- 1) Леон Кампгаузен і ДавидГанземан;
- 2) Отто Бісмарк і ДавидГанземан;
- 3) Леон Кампгаузен і БернхардБюлов;
- 4) Леон Кампгаузен і Вільгельм Бранденбург;
- 5) Леон Кампгаузен і Едвін Мантойфель.

9. Вкажіть за яким принципом утворений цей логічний ряд:

ДжузеппеГарібадьді, ОгюстБланкі, ЛайошКошут, Даніеле Манін.

- 1) учасники військових дій в ході першої італо-австрійської війни;
- 2) прихильники радикального напрямку боротьби у революціях 1848–1849 років.
- 3) міністри утворених в ході революцій ліберальних урядів;
- 4) керівники національними рухами під час «весни народів»;
- 5) організатори повстань проти існуючої влади.

10. Оберіть правильну відповідь. «Революція в італійських державах ...».

- 1) не розв'язала поставлені перед нею завдання – звільнення та об'єднання країни;
- 2) вирішила проблему національного об'єднання;
- 3) спричинила швидкі темпи економічного розвитку італійських держав;
- 4) підтвердила лідерські позиції Папської держави у питанні об'єднання італійських земель;
- 5) була придушена у результаті інтервенції пруських військ.

Рівень 2

11. Визначте, які завдання вирішувались у революціях 1848–1849 років.

- 1) модернізація державного устрою;
- 2) запровадження нових форм землекористування;
- 3) сприяння розвитку цехового устрою;
- 4) вирішення у деяких країнах національного питання;
- 5) створення умов для розвитку промисловості.

12. Визначте основні вимоги революції в Угорщині, викладені у «12 пунктах»:

- 1) знищення панщини;
- 2) утворення самостійного угорського уряду;
- 3) запровадження ліберальних свобод;
- 4) відокремлення від Австрії, утворення самостійної держави;
- 5) виведення із Угорщини імперських військ і повернення угорських батальйонів.

13. Проаналізуйте наведені твердження і вкажіть правильні:

- 1) під час революції 1848–1849 років у Франції було усунено від влади Орлеанську династію;
- 2) генерал Кавеньяк очолив війська, які придушили повстання у Парижі;
- 3) політична нестабільність Другої республіки стала однією із причин утворення «партії порядку»;
- 4) внаслідок поразки паризького повстання 1848 року у Франції була реставрована династія Бурбонів;
- 5) Друга республіка проіснувала до 1853 року.

14. Вкажіть, про кого йдеться у біографічній довідці:

«Активний учасник боротьби із режимом Липневої монархії, за що був засуджений до довічного ув'язнення, перший президент Другої республіки».

- 1) Франсуа Гізо;
- 2) Адольф Тьєр;
- 3) Луї-Наполеон Бонапарт;
- 4) Оділон Барро;
- 5) Луї Блан.

15. Виберіть події, які передували прийняттю імперської конституції під час революції 1848–1849 років на німецьких землях:

- 1) «березнева революція» у Берліні;
- 2) утворення уряду на чолі з Едвіном Мантойффелем;
- 3) повстання у південно-західних німецьких державах на захист імперської конституції;
- 4) початок революції у Бадені;
- 5) початок роботи Національних зборів.

16. Вкажіть, про які події революцій 1848–1849 років йдеться в уривку:
«...король сформував уряд на чолі із графом Едвіном Мантойффелем, котрий повинен був стабілізувати ситуацію в країні».

- 1) початок революції у Пруссії;
- 2) початок революції в Австрії
- 3) завершення революції у Пруссії;
- 4) піднесення революції у Пруссії;
- 5) завершення революції в Австрії.

17. Визначте твердження, які стосуються Альбертинського статуту, конституції Сардинського королівства:

- 1) декларував громадянські свободи;
- 2) був прийнятий у квітні 1848 року.;
- 3) формував уряд, відповідальний перед парламентом;
- 4) проголошував війну Австрійській імперії;
- 5) закликав італійські держави до об'єднання навколо П'ємонту.

18. Виберіть державні утворення, сформовані на італійських землях під час революції 1848–1849 років.

- 1) Венеційська республіка;
- 2) Тосканська республіка;
- 3) Римська республіка;

- 4) Міланська республіка;
- 5) Сицилійська республіка.

19. Позначте твердження, які характеризують становище Австрійської імперії другої половини 40-х роках XIX століття:

- 1) абсолютна монархія;
- 2) конституційна монархія;
- 3) збереження пережитків традиційного суспільства;
- 4) багатонаціональна держава із широкими повноваженнями органів влади національних меншин;
- 5) початок промислового перевороту.

20. Вкажіть положення, які характеризують значення революцій 1848–1849 років у Європі:

- 1) не спричинили суттєвих змін у Європі і до кінця століття обмежили розвиток парламентаризму;
- 2) незважаючи на свою незавершеність і поразку, сприяли капіталістичному розвитку;
- 3) прискорили створення централізованих держав в Італії та Німеччині;
- 4) влада монархів певною мірою обмежувалася конституціями;
- 5) не вирішили національного питання, однак прискорили процес формування націй.

Рівень 3

21. Установіть відповідність між учасниками революції в Австрійській імперії та їхніми характеристиками:

- 1) Лайош Кошут; 2) Лайош Баттяні; 3) Шандор Петефі; 4) Артур Фішкоф.
- а) очільник першого угорського революційного уряду;
- б) міністр фінансів в уряді Лайоша Баттяні, засновник Комітету оборони, керівник визвольної війни проти австрійців;
- в) прихильник радикальних методів боротьби, поет, автор «Національної пісні»;
- г) учасник віденського повстання, керівник «Комітету громадської безпеки».

22. Утворіть хронологічну послідовність із революційних подій в Австрійській імперії:

- 1) початок формування Академічного легіону;
- 2) зречення від престолу імператора Фердинанда;
- 3) придушення Празького повстання;
- 4) завершення австро-угорської війни;
- 5) поразка повстання у Відні.

23. Встановіть відповідність між подіями революцій 1848–1849 років та італійськими державами, в яких вони відбувалися:

- 1) Неаполітанське королівство; 2) Герцогство Тоскана; 3) Папська держава;
 - 4) Сардинське королівство.
- а) утворення уряду та дорадчого органу при ньому – Державної консулати, оприлюднення Леопольдом II конституції;
 - б) італо-австрійські війни за незалежність, які завершилися поразкою італійців;
 - в) повстання у Палермо, утворення Тимчасового уряду;
 - г) повстання у Римі, позбавлення папи римського світської влади.

24. Утворіть хронологічну послідовність із подій революції 1848–1849 років у Франції:

- 1) обрання президентом Другої республіки Луї-Наполеона Бонапарта;
- 2) детронізація короля Луї Філіпа Орлеанського;
- 3) оприлюднення конституції Другої республіки;
- 4) початок роботи Законодавчих зборів;
- 5) утворення Тимчасового коаліційного уряду.

25. Установіть відповідність між поняттями та їхніми значеннями:

- 1) «весна народів»; 2) імперська конституція; 3) Альбертинський статут; 4) березнева революція; 5) Франкфуртські збори.
- а) загальнонімецький парламент;
 - б) конституція Сардинського королівства;
 - в) піднесення національного руху бездержавних народів Європи під час революцій 1848–1849 років;
 - г) початок революції у Берліні;
 - д) конституція, яка передбачала об'єднання Німеччини.

26. Утворіть хронологічну послідовність із подій революцій 1848–1849 року в Європі:

- 1) повстання у Палермо, утворення Тимчасового уряду;
- 2) капітуляція угорської армії, поразка угорської революції;
- 3) обрання президентом Другої республіки Луї-Наполеона Бонапарта;
- 4) початок революції у Берліні;
- 5) придушення урядовими військами повстання у Відні.

27. Поставте у хронологічній послідовності державні утворення, які виникли в ході революцій 1848–1849 років у Європі:

- 1) друга республіка у Франції;
- 2) Венеційська республіка;
- 3) незалежна Угорська держава;
- 4) Римська республіка.

28. Поставте у хронологічній послідовності документи, прийняті під час революцій 1848–1849 років у Європі:

- 1) Мангеймська конституція;
- 2) конституція Другої республіки;
- 3) конституція Австрійської імперії;
- 4) імперська конституція;
- 5) конституція Пруського королівства.

29. Установіть відповідність між історичними особами та їхніми характеристиками:

1) Луї Блан; 2) Альфонс Ламартін; 3) Луї Альбер; 4) Оділон Барро; 5) Александр Огюст Ледрю-Роллен.

а) робітник, керівник одного із таємних товариств доби Липневої монархії, один із очільників Люксембурзької комісії;

б) лідер «партії порядку», глава уряду Другої республіки;

в) один із лідерів опозиції режиму Липневої монархії, прихильник соціалістичних ідей, член Тимчасового уряду;

г) літератор, міністр закордонних справ у Тимчасовому уряді, автор маніфесту, у якому йшлося про втрату чинності угод 1815 року;

д) активний учасник революції, прихильник республіканської форми правління, один із кандидатів у президенти країни.

Тема. Країни Західної Європи й Америки у 1870–1914 роках.

Рівень 1

1. Оберіть правильну відповідь.

За державно-політичним устроєм у XIX столітті Велика Британія була...

- 1) абсолютною монархією на чолі із Ганноверською династією;
- 2) конституційною монархією на чолі із династією Стюартів;
- 3) парламентською республікою;
- 4) конституційною монархією на чолі із Ганноверською династією;
- 5) президентською республікою.

2. Продовжте речення.

«Вікторіанська епоха у Великій Британії характеризувалася...».

- 1) зміцненням ліберально-демократичних засад;
- 2) посиленням консервативних тенденцій;
- 3) утвердженням абсолютної монархії;
- 4) зменшенням впливу парламенту в результаті прийняття першої парламентської реформи;
- 5) боротьбою за владу між партією торі і лейбористами.

3. Доповніть речення.

«Реконструкція на Півдні США мала на меті ...»

- 1) реінтеграцію переможених у війні південних штатів Конфедерації в США;
- 2) досягти компромісу федерального уряду з Конфедерацією;
- 3) розпочати військові дії проти Конфедерації;
- 4) ліквідувати рабство на території південних штатів Конфедерації;
- 5) збільшити прибутки від плантаційного господарства до федеральної казни.

4. Оберіть правильну відповідь.

Зовнішня політика Австро-Угорської імперії кінця XIX – початку XX століття передбачала...

- 1) проголошення нейтралітету;
- 2) боротьбу з Францією за утвердження домінування в Європі;
- 3) дотримання принципу «блискучої ізоляції»;
- 4) утвердження переважаючого впливу Австро-Угорщини на Балканах;
- 5) проведення активної колоніальної політики.

5. Виберіть зайве у логічному ряду. Поясніть свій вибір.

- 1) Справ Дрейфуса;
- 2) Панамська афера;
- 3) Буланжизм;
- 4) Чартизм;
- 5) Третя республіка.

6. Доповніть речення.

«Політика культуркампфу, яку проводив Отто фон Бісмарк в Німецькій імперії, передбачала...».

- 1) боротьбу з СДПН;
- 2) утвердження гегемонії Пруссії в імперії;
- 3) зменшення впливу партії Центру та сепаратистських настроїв у південно-західних землях імперії;
- 4) створення Ліги німецьких держав;
- 5) посилення впливу католицької церуви в країні.

7. Яке явище у житті західноєвропейських європейських країн характеризують поняття:

«картель», «синдикат», «картель»?

- 1) монополізацію економіки;
- 2) традиційне суспільство;
- 3) колоніалізм;
- 4) сегрегацію;
- 5) плюралізм.

8. Доповніть речення:

«Наприкінці XIX – початку XX століття у зовнішній політиці скандинавських країн ...».

- 1) утвердився принцип нейтралітету;
- 2) тривала боротьба за пріоритетний вплив в районі Балтики;
- 3) передбачалося утворення митного союзу;
- 4) переважала ідея приєднання до Троїстого союзу;
- 5) сформувалася ідея військового союзу з Антантою.

9. Визначте, за яким принципом побудований цей логічний ряд:

Джордж Каннінг, Вільям Гладстон, Бенджамін Дізраелі.

- 1) прем'єр-міністри Великої Британії XIX століття;
- 2) прем'єр-міністри Великої Британії кінця XVII століття;
- 3) міністри закордонних справ Великої Британії початку XIX століття;
- 4) прем'єр-міністри Великої Британії кінця XVIII століття;
- 5) міністри закордонних справ Великої Британії XVIII століття;

10. Доповніть речення:

«В результаті об'єднання німецьких держав утворено...».

- 1) конституційну монархію з домінуванням Пруссії;
- 2) конституційну монархію з переважаючим впливом Баварії;
- 3) президентську республіку;
- 4) парламентську республіку;

5) станово-представницьку монархію.

Рівень 2

11. Визначте ознаки, характерні для економічного розвитку Великої Британії другої половини XIX – початку XX століття:

- 1) завершення індустріальної революції;
- 2) зростання обсягів сільського господарства, позаяк континентальна блокада відрізала країну від традиційних джерел сировини і продовольства;
- 3) сповільнення темпів економічного розвитку;
- 4) перетворення країни в найбільш розвинену державу світу;
- 5) занепад сільського господарства, спричинений використанням відсталих аграрних технологій та несприятливими природними умовами.

12. Про кого йдеться у цій біографічній довідці?

«Нашадок ліверпульських торгівців. Навчався в Ітонському коледжі та Оксфордському університеті. Один із лідерів ліберальної партії. Чотири рази обирався прем'єр-міністром Великої Британії»?

- 1) Бенджамін Дізраелі;
- 2) Вільям Гладстон;
- 3) Генрі Пальмерстон;
- 4) Девід Ллойд-Джордж;
- 5) Роберт Каслрі.

13. Виберіть риси внутріполітичного розвитку, характерні для США другої половини XIX – початку XX століття:

- 1) загострення суперечностей між Північчю і Півднем, яке призвело до громадянської війни;
- 2) запровадження загального виборчого права для чоловічого населення країни;
- 3) утвердження двопартійної системи: демократи – республіканці;
- 4) реалізація Теодором Рузвельтом програми «Справедливого курсу»;
- 5) прийняття закону про гомруль.

14. Визначте риси, які характеризують зовнішньополітичне становище Австро-Угорщини на в другій половині XIX – початку XX століття.

- 1) поразка в австро-пруській війні;
- 2) реалізація великонімецького шляху об'єднання німецьких держав;
- 3) входження до складу Троїстого союзу;
- 4) боротьба за вплив на держави Балканського півострова;
- 5) загострення австро-сербських стосунків на початку XX століття.

15. Оберіть твердження, які стосуються внутрішньої політики Німецької імперії:

- 1) проведення політики культуркампфу;

- 2) скасування особистої залежності селян;
- 3) впровадження «виняткових законів» проти соціалістів;
- 4) ліквідовано цехову систему;
- 5) проведення соціальної політики, одним з елементів якої було соціальне страхування.

16. Про кого йдеться у біографічній довідці:

«Французький політичний діяч. Лідер партії радикалів. Прем'єр-міністр країни. Редактор газети «Вільна людина». Депутат Національних зборів у 1821–1848 роках»?

- 1) Жоржа Клемансо;
- 2) Адольфа Т'єра;
- 3) Саді Карно;
- 4) Жюля Феррі;
- 5) Франсуа Гізо.

17. Виберіть правильні твердження.

- 1) зростання робітничого руху в другій половині XIX століття було результатом індустральної революції і урбанізацією;
- 2) у робітничому русі виокремилася два напрямки: поміркований і революційний;
- 3) поширення пацифістських ідей пов'язане із загостренням міжнародних відносин, в яких домінувала політика «озброєного миру»;
- 4) основною вимогою суффражизму була боротьба за надання виборчих прав жінкам;
- 5) суспільно-політичні рухи другої половини XIX–початку XX століття не мали впливу на внутрішньополітичну ситуацію в західноєвропейських державах.

18. Виберіть події, які стосуються історії скандинавських країн другої половини XIX– початку XX століття:

- 1) утвердження принципу нейтралітету у зовнішній політиці;
- 2) утворення Норвезького королівства;
- 3) надання автономії Ісландії;
- 4) утворення Сполученого королівства Швеції та Норвегії;
- 5) пруссько-данська війна.

19. Із перелічених понять виберіть ті, що стосуються Великої Британії:

- 1) вікторіанська епоха;
- 2) Рісорджименто;
- 3) консерватори, ліберали, лейбористи;
- 4) конституційна монархія;
- 5) гомруль;
- 6) ллойд-джорджизм;

20. Виберіть риси індустріальної революції:

- 1) нерівномірний розвиток європейських країн;
- 2) монополізація економіки;
- 3) впровадження нової техніки і технологій у виробництво;
- 4) зміни у соціальній структурі суспільства: поява нових економічних еліт — промислової і фінансової буржуазії і чисельне зростання робітничого класу;
- 5) домінування традиційного суспільно-економічного укладу в економіці.

Рівень 3

21. Встановіть відповідність між історичними особами та їхніми характеристиками:

- 1) Бернхард фон Бюлов; 2) Бенджамін Дізраелі; 3) Камілло Бенсо ді Кавур; 4) Адольф Т'єр; 5) Отто фон Бісмарк.
- а) канцлер Німецької імперії в 1871 – 1890 роках. Отримав прізвисько «залізний канцлер»;
- б) відносився до групи поіміркованих лібералів, прем'єр-міністр Сардинського королівства, один із прихильників об'єднання італійських держав під егідою Савойської династії, активний учасник творення Італійського королівства;
- в) граф Біконсфілд, лідер консервативної партії Великої Британії, прем'єр-міністр країни;
- г) канцлер Німецької імперії, один із ініціаторів переходу держави до «світової політики»;
- д) автор праць з історії французької революції XVIII століття та наполеонівських воєн. Прихильник режиму Липневої монархії. Перший президент Третьої республіки у Франції.

22. Поставте у хронологічній послідовності події історії західноєвропейських країн другої половини XIX – початку XX століття:

- 1) утворення Третьої республіки у Франції;
- 2) друга парламентська реформа у Великій Британії;
- 3) справа Дрейфуса;
- 4) утворення Італійського королівства;
- 5) «новий курс» канцлера Лео фон Капріві.

23. Установіть відповідність між поняттями та їхніми значеннями:

- 1) гомруль; 2) ріксдаг; 3) фемінізм; 4) конституційна монархія; 5) аболіціонізм.
- а) громадський рух у США за скасування рабства;
- б) боротьба Ірландії за надання статусу автономії у Великій Британії;
- в) форма державного устрою, при якій влада монарха обмежена конституційними нормами;

- г) суспільний рух, представники якого домагалися рівності чоловіків і жінок у всіх сферах життя;
- д) парламент Швеції.

24. Утворіть хронологічну послідовність із подій міжнародних відносин початку ХХ століття:

- 1) Боснійська криза;
- 2) перша марокканська криза;
- 3) англо-бурзька війна;
- 4) італо-турецька війна;
- 5) завершення творення Антанти.

25. Встановіть відповідність між країнами та їхніми законодавчими органами влади:

- 1) Велика Британія; 2) Франція; 3) США; 4) Німецька імперія; 5) Іспанія.
- а) Національні збори;
- б) парламент;
- в) конгрес;
- г) кортеси;
- д) рейхстаг.

26. Утворіть хронологічну послідовність з подій історії європейських країн другої половини ХІХ – початку ХХ століття:

- 1) ліберальні реформи Девіда Ллойд Джорджа у Великій Британії;
- 2) програма «Нової демократії» Вудро Вільсона;
- 3) Буланжизм у Франції;
- 4) соціальне законодавство Отто фон Бісмарка в Німецькій імперії;
- 5) прийняття СДПН Готської програми.

27. Узгодьте риси політичного розвитку другої половини ХІХ– початку ХХ століття з країною:

- 1) Велика Британія; 2) Німецька імперія; 3) США; 4) Франція; 5) Норвегія.
- а) республіка, у якій законодавча влада належала двопалатному конгресу;
- б) конституційна монархія із визначальною роллю парламенту у політичному житті та боротьбою між партіями консерваторів, лібералів;
- в) конституційна монархія на чолі з династією Гогенцоллернів;
- г) конституційна монархія, в якій стортинг відігравав визначальну роль у політичному житті, здобула незалежність від Швеції у 1905 році.
- д) Третя республіка, згідно з Конституцією якої великі повноваження надавалися президентові.

28. Поставте у хронологічній послідовності міжнародні події другої половини ХІХ століття:

- 1) Берлінський конгрес;
- 2) утворення Троїстого союзу;

- 3) Франкфуртський мирний договір між Францією і Пруссією;
- 4) Празький мирний між Австрією і Пруссією;
- 5) Паризький договір між США та Іспанією..

Питання для підсумкового контролю

1. Загальна характеристика джерел з історії раннього Нового часу.
2. Загальна характеристика економічного розвитку країн Західної Європи в ранній Новий час.
3. Історичні передумови генези капіталізму в країнах Західної Європи.
4. Інновації в розвитку промисловості країн Західної Європи.
5. «Торгова революція» в XVI – першій половині XVII ст.
6. Організація торгівлі в Європі в XVI – першій половині XVII ст. Грошові системи.
7. Роль торгового капіталу в розвитку мануфактурного виробництва в XVI – першій половині XVII ст.
8. Процес первісного нагромадження капіталу та його специфічні риси в окремих країнах Західної Європи.
9. Причини та передумови Великих географічних відкриттів. Експедиції Х. Колумба.
10. Відкриття морського шляху до Індії. Перше кругосвітнє плавання.
11. Початок колоніальних захоплень європейських держав: Іспанія та Португалія – розмежування сфер впливу.
12. Іспанська колоніальна імперія: напрямки і характер колонізації та організація управління.
13. Географічні відкриття в басейні Тихого океану в другій половині XVI – на початку XVII ст.
14. «Революція цін» та інші наслідки Великих географічних відкриттів для Європи і «Нового світу».
15. Передумови та причини виникнення реформаційного руху в країнах Західної Європи.
16. Основні напрямки, течії та особливості розвитку Реформації в країнах Західної Європи.
17. Лютеранська реформація в Німеччині.
18. Цвінгліанська і кальвіністська реформація в Швейцарії.
19. Реформація в країнах Північної Європи.
20. «Королівська» реформація в Англії. Утвердження англіканської церкви.
21. Реформаційний рух у Франції. Гугеноти і Нантський едикт.

22. Контрреформація в Європі: нові релігійні ордени, інквізиція.
23. Селянська війна в Німеччині: початок, основні райони повстань та результати. Порівняльна характеристика програмних документів.
24. Основні події та характер руху на першому етапі нідерландської буржуазної революції (1566 – 1572 рр.).
25. Утрехтська унія і утворення буржуазної республіки на півночі країни.
26. Розвиток політичних структур в країнах Західної Європи в перехідний період від середньовіччя до Нового часу. Форми державного устрою.
27. Абсолютна монархія в країнах Західної Європи в XVI – першій половині XVII ст. Основні політичні інститути та типологізація.
28. Політична система Англії XVI – першій половині XVII ст.: соціальна опора влади, парламент і монарх, військові сили.
29. Політичний розвиток Франції у XVI ст. Зародження і розвиток абсолютизму.
30. Громадянські (релігійні) війни у Франції в другій половині XVI ст.
31. Франція за Рішельє: основні напрямки внутрішньої та зовнішньої політики.
32. «Священна Римська імперія німецької нації» у перехідний період від Середньовіччя до Нового часу: політико-державний устрій.
33. Політичне життя країн Північної Європи в XVI – першій половині XVII ст. Становлення абсолютизму.
34. Соціально-політичний розвиток Іспанії в ранній Новий час: дворянство, чиновники, незавершений процес централізації.
35. Розвиток міжнародних відносин в Європі в ранній Новий час. Основні джерела міжнародних конфліктів.
36. Італійські війни та їхні наслідки.
37. Іспано-англійський конфлікт та його розв'язання в XVI ст.
38. Тридцятилітня війна. Вестфальський мир та його наслідки.
39. Соціально-економічні та політико-ідеологічні передумови англійської революції XVII ст.
40. Зміст революційних подій. Олівер Кромвель.
41. «Славна революція» 1688 – 1689 рр. та її наслідки.
42. Формування вестмінстерської моделі конституційної монархії в Англії. Білль про права (1689р), Акт про престолонаслідування (1701 р.). Політичний розвиток у XVIII ст.

43. Загальна характеристика економічних процесів у країнах Західної Європи другої половини XVII – XVIII ст.
44. Економічний і політичний розвиток німецьких держав другої половини XVII – першої половини XVIII ст. Утворення Пруського королівства.
45. Монархічна концепція освіченого абсолютизму Фрідріха II, його реформи та вплив на німецькі держави.
46. «Бюрократична монархія» у Франції за правління Людовіка XIV.
47. Особливості розвитку французького абсолютизму у XVIII ст. Ф.Тюрго. Ж. Неккер.
48. Економічне та політичне становище держави австрійських Габсбургів у другій половині XVII – XVIII ст.
49. Реформи освіченого абсолютизму у Австрійській імперії. Правління Марії Терезії та Йосипа II Габсбургів.
50. Деїдеологізація міжнародних відносин після Тридцятилітньої війни.
51. Боротьба Франції за гегемонію у Європі у другій половині XVII – на початку XVIII ст. Війна за іспанський спадок та її наслідки.
52. Міжнародні відносини у середині–другій половині XVIII ст. Війна за австрійський спадок. Семилітня війна.
53. Розвиток просвітницької думки і досягнення науково-технічного прогресу в епоху Просвітництва.
54. Соціально-економічний та політичний розвиток північноамериканських колоній у другій половині XVII – середині XVIII ст.
55. Війна за незалежність північноамериканських колоній: причини, хід, наслідки.
56. Французька революція XVIII ст.: причини, початок.
57. Політика фельянів, жирондистів, якобінців, термідоріанців під час французької революції XVIII ст.
58. Соціально-економічний та політичний розвиток Франції у роки Консульства та Імперії. Кодекси Наполеона.
59. Наполеонівські війни. Боротьба європейських країн з наполеонівською Францією та її наслідки.
60. Віденський конгрес. Формування засад військово-політичної рівноваги.
61. Основні аспекти функціонування «віденської системи» у 20-х – 50-х

- рр. XIX ст. Національно-визвольні рухи в Європі.
62. Соціально-економічний розвиток Великої Британії у першій половині XIX ст. Завершення індустріальної революції.
 63. Причини і завдання революцій 1848 – 1849 рр.
 64. Революційні події 1848 р. у Франції.
 65. Революція 1848 – 1849 рр у німецьких державах. Боротьба за імперську конституцію.
 66. Революція 1848 – 1849 рр. в Австрійській імперії.
 67. Революція 1848 – 1849 рр. в італійських землях.
 68. Об'єднання Італії: передумови, основні етапи. Камілло Кавур. Джузеппе Гарібальді.
 69. Соціально-економічний та політичний розвиток Франції періоду Другої імперії. Бонапартизм.
 70. Основні етапи об'єднувчих процесів на німецьких землях. Утворення Німецької імперії.
 71. Економічний та політичний розвиток США у першій половині XIX ст. Причини громадянської війни.
 72. Громадянська війна у США: хід військових дій, наслідки.
 73. «Реконструкція» на Півдні США.
 74. «Прогресивна ера» в США. Теодор Рузвельт. Вудро Вільсон.
 75. Дуалістична угода 1867 р. Утворення Австро-Угорщини.
 76. Особливості економічного розвитку Великої Британії, Франції, Німеччини, США, Австро-Угорщини та Італії в останній третині XIX – на початку XX ст.
 77. Економічний розвиток скандинавських країн наприкінці XIX – на початку XX ст.
 78. Політична еволюція скандинавських країн у XIX – на початку XX ст. Утворення Норвезького королівства.
 79. Правління А. Т'єра (1871 – 1873 рр.). Конституція 1875 р. Буланжизм. Справа Дрейфуса.
 80. Внутрішня політика Німеччини в останній третині XIX – на початку XX ст. Канцлери Отто фон Бісмарк, Бернхард фон Бюлов, Теобальд фон Бетман-Гольвег.
 81. Політичний розвиток Великої Британії другої половини XIX - початку XX ст. Вільям Гладстон, Бенджамін Дізраелі, Джордж Чемберлен.
 82. Основні риси розвитку робітничого руху в середині XIX – на

початку ХХ ст.

83. Жіночі, релігійні, антиклерикальні рухи у західноєвропейських країнах і США у ХІХ – на початку ХХ ст.

84. Зміна співвідношення сил у Європі після франко-пруської війни. Політика «озброєного миру».

85. Локальні конфлікти напередодні Першої світової війни.

Рекомендована література та інтернет-ресурси:

Основна:

1. Ададуrow В. Історія Франції: королівська держава та створення нації (від початків до кінця ХVІІІ ст.). Львів: видавництво УКУ, 2002. 412 с.
2. Бродель Ф. Ідентичність Франції. Простір та історія: у 2 кн. пер. з франц. Київ: Наш формат, 2022 р. 368 с.
3. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, ХV–ХVІІІ ст. У 3-х т. Т.1. Структури повсякденності: можливе і неможливе. Київ: Основи, 1995. 540 с.; Т. 2. Ігри обміну. Київ: Основи, 1997. 585 с.; Т. 3. Час світу. Київ: Основи, 1998. 631 с.
4. Історія країн Західної Європи та Північної Америки Нового часу (кінець ХV – початок ХІХ ст.): навч. посіб. / З.А. Баран та інші; за наук. ред. З. А. Баран. Київ: Знання, 2015. 533 с.
5. Гончар Б.М., Машевський О.П., Папенко Н.С., Городня Н.Д., Іванов О.Ф. [та ін.] Нова історія країн Західної Європи й Північної Америки. ХVІІ – 60-ті р. ХІХ ст.: Підручник для студентів вищ. навч. закладів. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2013. 735 с.
6. Дейвіс Н. Європа. Історія. [пер. з англ. П. Тарашук]. Київ: Основи, 2001. 1464 с.
7. Дьомін О.М. Біля витоків англійського абсолютизму. Зовнішня політика Англії кінця 50 – кінця 80-х років ХVІ ст.: Монографія. Одеса: Астропринт, 2001. 360 с.
8. Історія європейської ментальності [ред. П. Діцельбахер, пер. з нім. В. Кам'янець]. Львів: Літопис, 2004. 718 с.
9. Кіссинджер Г. Дипломатія / пер. з англ. М. Гоцацюка, В. Горбатька. Київ: Вид. група КМ-БУКС, 2023. 864 с.
10. Кларк К. Сновиди. Як Європа ввійшла у війну 1914 року. Львів: Локальна історія, 2025. 664 с.

11. Крамар Ю., Хлібовська Г. Історія країн Західної Європи та Америки нового часу. Навчально-методичний посібник. Луцьк: ФОП Іванюк В.П., 2025. 168 с.
12. Крамар Ю. Реформація як чинник європейської історії Нового часу (до 500-річчя Реформації в Європі). *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Серія: Історичні науки. № 4 (353). Луцьк, 2017. С. 81–88.
13. Крамар Ю. Династичні шлюби та їхня роль у дипломатії західноєвропейських держав раннього нового часу. *Літопис Волині. Всеукраїнський науковий часопис*. Число 27. Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 149–15.
14. Мортімер І. Століття змін. Яке століття бачило найбільше змін і чому це важливо для нас. Харків: Фабула, 2019. 447 с.
15. Тейлор А. Дж. П. Габсбурзька монархія. 1809–1918. Історія Австрійської імперії та Австро – Угорщини [пер. з англ. А. Портнов, С. Савченко] Львів: ВНТП-Класика, 2002. 267 с.
16. Хлібовська Г. Ідеологія і практика жіночого руху в Німецькій імперії. *Літопис Волині. Всеукраїнський науковий часопис*. Число 27. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 175–180.
17. Хлібовська Г.М. Політика соціального реформування в Німецькій імперії: витоки, сутність, значення історичного досвіду. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського*. Серія: Історичні науки. Том 33 (72). № 1. 2022. С. 179–184.
18. Цольнер Е. Історія Австрії. Львів: Літопис: Центр гуманітарних досліджень ЛНУ, 2001. 707 с.
19. Allen R. Economic Structure and Agricultural Productivity in Europe, 1300-1800. *European Review of Economic History*. 2000. Vol. 3. Pp. 1-25.
20. Allen R. Progress and poverty in Early Modern Europe. *Economic History Review*. 2003. Vol. LVI. Pp. 403-443.
21. Allen R. *The Industrial Revolution: A Very Short Introduction*. Oxford University Press, 2017. 176 p.
22. Hobsbawm E. *Age of Revolution: Europe 1789-1848*. Abacus, 1988. 416 p.

Додаткова:

23. Базаєва М. Вплив античності на формування поглядів та діяльність Томаса Джефферсона. *Вісник Київського національного університету імені Т. Шевченка*. № 139, 2018. С. 10-14.
24. Вульф Е. Європа і народи без історії. / Пер. з англ. І. Пошивайла. Київ: Вид. дім «КМ Академія», 2004. 535 с.
25. Каріков С. Від Селянської до Тридцятирічної війни: релігійні та політичні аспекти воєнних дій у Німеччині конфесійної епохи. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Історія»*. № 67, 2025. С. 45-60.

26. Лиман С. Зовнішня політика Клеменса фон Меттерніха у працях В. К. Надлера (1840–1894). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Історія»*. № 63, 2023. С. 75-96.
27. Мак-Грат А. Інтелектуальні витоки європейської Реформації. Київ : Ніка-Центр, 2008. 344 с.
28. Практикум з курсу «Історія країн Західної Європи та Північної Америки нового часу». Для студентів історичного факультету. Частина перша / укл. Зоя Баран. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2006. 176 с.
29. Підляський О. Повсякденний досвід мешканців Робітних будинків Вікторіанської Англії. *Народознавчі зошити*. 2022. № 3. С. 622-632.
30. Практикум з курсу «Історія країн Західної Європи та Північної Америки нового часу». Для студентів історичного факультету. *Друга частина*. Укладач Богдана Сипко. Львів: Видавництво «Левада», 2023. 281 с.
31. Прохорова А. Дипломатичні взаємовідносини Лондона та Парижа під час англо-французької війни (60-ті рр. XVI ст.). *Вісник Київського національного університету імені Т. Шевченка*. № 136, 2018. С. 59-63.
32. Рейді М. Габсбурги. Злет і занепад володарів світу. Київ: Лабораторія, 2025. 448 с.
33. Сміт Е. Нації та націоналізм у глобальну епоху / пер. з англ. М.Климчука і Т. Цимбала. Київ: Ніка-Центр, 2006. 320 с.
34. Таран Л.В. Французька революція кінця XVIII століття в історіографії останньої третини XIX – початку XXI ст. *Проблеми всесвітньої історії: науковий журнал*. № 2 (22), 2023. С. 16-30.
35. Фалько С.А. Особливості та наслідки воєнної модернізації на Балканах 1856–1914 рр.: порівняльний аналіз. *Проблеми всесвітньої історії: науковий журнал*. № 2 (22), 2023. С. 59-93.
36. Харарі Ю. Н. Sapiens: Людина розумна. Коротка історія людства / пер. з англ. О. Дем'янчука. Київ: Форс Україна, 2022. 544 с.
37. Харарі Ю. Н. Nexus. Коротка історія інформаційних мереж від кам'яного віку до III. Київ: Видавництво Букшеф, 2025. 640 с.
38. Девід Е. Шай. Історія Америки. Львів: Літопис, 2022. 1112 с.
39. Шморгун О.О. Перша світова війна: витоки і наслідки (всесвітньо-історичний контекст). *Проблеми всесвітньої історії: науковий журнал*. № 2 (8), 2019. С. 10-55.
40. Brubaker R. Ethnicity without groups. *European Journal of Sociology*. Vol. 43, No. 2, Études critiques (2002), pp. 163-189.
41. Gregory Fremont-Barnes. The Napoleonic Wars (4) The fall of the French empire 1813–1815. Botley: Osprey Publishing Limited, 2002. 82 p.

Інтернет-ресурси:

42. Часопис «Етнічна історія народів Європи» - URL:
<http://ethnic.history.univ.kiev.ua/ua/>

43. Comparative Studies in Society and History URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/comparative-studies-in-society-and-history>
44. Contemporary European History URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/contemporary-european-history>
45. Church History URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/church-history>
46. Diplomatic History URL: <https://academic.oup.com/dh>
47. Journal of World History URL: <https://muse.jhu.edu/journal/106>
48. Journal of Global History
URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/journal-of-global-history>
49. Journal of Early Modern History URL: <https://brill.com/view/journals/jemh/jemh-overview.xml>
50. The Historical Journal URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/historical-journal>
51. The Journal of American History URL: <https://academic.oup.com/jah>
52. The American Historical Review URL: <https://academic.oup.com/ahr>
53. The Journal of Modern History URL: <https://www.journals.uchicago.edu/toc/jmh/current>
54. Historical Journal of Massachusetts URL: <https://www.westfield.ma.edu/historical-journal/>
55. German history URL: <https://academic.oup.com/gh>
56. Past & Present URL: <https://academic.oup.com/past>
57. French Historical Studies URL: <https://read.dukeupress.edu/french-historical-studies>
58. Victorian Studies URL: <https://iupress.org/journals/victorianstudies/>
59. World History Encyclopedia URL: <https://www.worldhistory.org/>